

Dekningen av humanitære krisesituasjoner

En historisk analyse i fem norske aviser

Gita Simonsen

Masteroppgave i journalistikk ved Institutt for Medier og
Kommunikasjon

UNIVERSITETET I OSLO

01.12.2015

Dekningen av humanitære krisesituasjoner

En historisk analyse i fem norske aviser.

© Gita Simonsen

2015

Medienes dekning av humanitære kriser
En historisk analyse av fem norske aviser

Gita Simonsen

<http://www.duo.uio.no>

Trykk: Reprosentralen, Universitetet i Oslo

Sammendrag

En humanitær krise er en global krise, likevel er det flere kriser og hendelser som får liten, ingen eller ubalansert dekning i mediene. Denne masteroppgaven ønsker å avdekke hvordan norske riksaviser dekker humanitære krisesituasjoner, og om det har vært en utvikling i mediedekningen i løpet av de siste tjue årene. Oppgaven besvares av en omfattende kvantitativ innholdsanalyse, og et par kvalitative intervjuer. Innholdsanalysen er basert på artikler produsert i 1994, 2004 og 2014, fra papiravisene Aftenposten, Dagbladet, Klassekampen, Verdens Gang (VG) og Vårt Land. Oppgavens hovedfunn er at dekningen av humanitære kriser har gått ned, og avisene prioriterer væpnede konflikter høyest. Sultkatastrofer og andre kriser som utspiller seg over lengre tid får minst dekning. Konflikter av en viss størrelse, eller med vestlig tilknytning, er de krisene som får mest dekning. Den norske vinklingen har blitt viktigere, og er ofte hovedtema i artiklene. Papiravisene har blitt mer meningsbærende, og har hatt en økning i antall leserinnlegg siden 1994. Fokuset på kun de største krisene, eller med vestlig tilknytning, blir så stort at det helhetlige bilde av humanitære krisesituasjoner og nød i verden ikke blir tilstrekkelig representert i avisene.

Abstract

A humanitarian crisis is a global crisis. Nonetheless, there are multiple crisis and events that get little, nothing, or unbalanced media coverage. This master thesis wishes uncover how Norwegian national newspapers cover humanitarian crisis situations, and whether there has been a development over the last twenty years. The thesis is answered by a comprehensive quantitative content analysis, and a couple of qualitative interviews. The content analysis is based on articles, produced in 1994, 2004 and 2014, from the newspapers Aftenposten, Dagbladet, Klassekampen, Verdens Gang (VG), og Vårt Land. Some of the key findings are that the coverage of humanitarian crisis situations has decreased, and the newspapers prioritize the armed conflicts the highest. Famines and other crisis that unfold over time receive the least. Conflicts of a certain size, or have a western affiliation, are the crisis situations that receive the most coverage. The Norwegian focus has become more important, and is more often the main theme in the articles. The newspapers include more contributions from readers than before. The focus on the largest humanitarian crisis results in media coverage that is not representative for the actual condition of humanitarian crisis situations in the world.

Forord

Jeg har alltid hatt stor interesse for menneskerettigheter og menneskevelferd, og det har på mange måter blitt en hjertesak for meg. Jeg engasjerer meg ved å holde meg oppdatert på aktuelle situasjoner og hendelser, og ved å delta i diskusjoner om nært og fjernt. Den større og bredere interessen for utenrikspolitikk kom imidlertid da jeg jobbet på FN-delegasjonen i Genève, gjennom faget internasjonalt prosjektsemester på Universitetet i Oslo. Jeg oppdaget i løpet av oppholdet mitt der at det fantes langt flere alvorlige krisesituasjoner i verden enn det jeg var klar over. At store deler av denne informasjonen var ikke tilstede i mediene, var slående. Jeg satt igjen med mange spørsmål om hvorfor mediedekningen, etter mitt inntrykk, var så lav. Det var tydelig at samfunnet hadde hatt nytte av den manglende informasjonen, for å bedre kunne forstå situasjonen verden nå er i. Videre førte dette til en nysgjerrighet for hvilke kriterier som ligger til grunn for mediedekningen av humanitære kriser, og hvordan mediene dekker de. Dette er utgangspunktet for masteroppgaven.

Jeg vil først og fremst takke min veileder Harald Hornmoen for gode råd, og for å alltid være tilgjengelig, også på kort varsel. Takk for engasjementet og interessen rundt oppgaven min. Jeg vil og rette en stor takk til min kjære mor som alltid har vært tilstede for moralsk støtte. Takk til Elisabeth Tvete, for korrektur og tilbakemeldinger. Sist, men ikke minst, takk til lesepartnerne på IMK for hyggelige kaffepausen underveis i skriveprosessen.

Oslo, 1. Desember 2015

Gita Simonsen

1	INNLEDNING	1
1.1	PROBLEMSTILLING OG FORSKNINGSSPØRSMÅL.....	2
1.2	STRUKTUR.....	3
2	TEORI	4
2.1	HUMANITÆRE KRISER I MEDIENE.....	4
2.2	HVA ER EN HUMANITÆR KRISE?.....	5
2.3	MEDIENES MAKT.....	7
2.4	ÉN KRISE AV GANGEN.....	8
2.5	NYHETSKRITERIER.....	9
2.6	DET GEOPOLITISKE BILDET.....	12
2.7	NORGE SOM HUMANITÆR STORMAKT.....	14
2.8	DET UKJENTE AFRIKA.....	15
3	METODE	17
3.1	UTVELGELSE AV HUMANITÆRE KRISESITUASJONER.....	17
3.2	POPULASJON OG AVGRENSNING.....	17
3.3	TIDSPERIODE.....	18
3.4	AVISER VALGT TIL DEN KVANTITATIVE INNHOLDSANALYSEN.....	18
3.4.1	<i>Aftenposten</i>	19
3.4.2	<i>Dagbladet</i>	19
3.4.3	<i>Klassekampen</i>	19
3.4.4	<i>VG</i>	19
3.4.5	<i>Vårt Land</i>	20
3.5	VALG AV METODE: KVANTITATIV INNHOLDSANALYSE.....	20
3.5.1	<i>Enhet</i>	21
3.6	UTVALG AV ARTIKLER.....	22
3.7	ARTIKKELINNSAMLING.....	22
3.7.1	<i>Innsamling</i>	23
3.7.2	<i>Variabler</i>	23
3.8	KODEVERKTØY: ANALYSEVERKTØY SPSS.....	25
3.9	RELIABILITET.....	27
3.9.1	<i>Pilotstudie</i>	27
3.9.2	<i>Endringer fra pilotstudie til hovedstudie</i>	27
3.9.3	<i>Avsluttende reliabilitetstest</i>	28
3.10	VALIDITET.....	28
3.11	GENERALISERING.....	28
3.12	UTFORDRINGER.....	29
3.13	METODE: DET KVALITATIVE INTERVJUET.....	30
4	ANALYSE	32
4.1	UNIVARIATANALYSE.....	32
4.1.1	<i>Avis</i>	32
4.1.2	<i>År</i>	33
4.1.3	<i>Lengde på artikkelen</i>	33
4.1.4	<i>Artikkelsjanger</i>	34
4.1.5	<i>Hvilken type krise artikkelen handler om</i>	35
4.1.6	<i>Tema</i>	35
4.1.7	<i>Hvilken krise</i>	36
4.1.8	<i>Artikkelprodusent</i>	37
4.1.9	<i>Bildebruk</i>	38
4.1.10	<i>Hva forteller univariatanalysen</i>	38
4.2	BIVARIATANALYSE AV AVISENES DEKNING 1994.....	39
4.3	BIVARIATANALYSE AV AVISENES DEKNING 2004.....	41
4.4	BIVARIATANALYSE 2014.....	43

4.5	SAMMENLIKNING AV DEKNINGEN FRA 1994, 2004 OG 2014	45
4.5.1	<i>Sammenlikning: væpnede konflikter</i>	45
4.5.2	<i>Sammenlikning: sykdomsepidemier</i>	49
4.5.3	<i>Sammenlikning: naturkatastrofer</i>	52
4.5.4	<i>Sammenlikning: sultkatastrofer</i>	56
4.6	EXCEL OVERSIKT AV DEKNING AV NATUR- OG SYKDOMSEPIDEMIER	59
5	DRØFTING AV FUNNENE OPP MOT TEORI.....	60
5.1	VÆPNEDE KONFLIKTER HØYEST PRIORITERT	60
5.2	NORSK VINKLING VIKTIGST I SYRIA-DEKNING.....	60
5.3	DET KAOTISKE AFRIKA.....	62
5.4	"STAKKARS DEM"	63
5.5	SYKDOMSEPIDEMIER – KUN EBOLA OG HIV- OG AIDS?	64
5.6	FLERE NATURKATASTROFER, MEN MINDRE DEKNING	66
5.7	"TSUNAMI-BOOM"	67
5.8	DET GENERELLE VERDENSBILDET I SAMLESAKER	68
5.9	AVISENES TREKK	69
5.10	HØY DEKNING, MER OPPMERKSOMHET	71
6	DIALOGISK DRØFTING RUNDT FUNNENE	74
6.1	NEDGANGEN AV MEDIEDEKNING OM HUMANITÆRE KRISESITUASJONER	74
6.2	DET GEOPOLITISKE BILDET.....	75
6.3	NYHETSKRITERIENE	77
6.4	MANGEL PÅ ANALYSEINNHOLD I PAPIRAVISEN	78
6.5	MENINGSBÆRENDE AVISER.....	79
6.6	RESSURSER OG ØKONOMI.....	79
7	OPPSUMMERING OG AVSLUTNING	82
7.1	PROBLEMSTILLING	84
7.1.1	<i>Forskningsspørsmål 1:</i>	85
7.1.2	<i>Forskningsspørsmål 2:</i>	86
7.1.3	<i>Forskningsspørsmål 3:</i>	88
7.2	REFLEKSJON	90
8	LITTERATURLISTE	92
9	VEDLEGG.....	98
	VEDLEGG 1: KODESKJEMA	99

Liste over tabeller

Univariatanalyse:

TABELL 1: ARTIKLER FORDELT PÅ AVIS	32
TABELL 2: ARTIKLER FORDELT PÅ ÅR.....	33
TABELL 3: ARTIKLER FORDELT PÅ LENGDE	33
TABELL 4: ARTIKLER FORDELT PÅ SJANGER.....	34
TABELL 5: ARTIKLER FORDELT PÅ TYPE KRISE.....	35
TABELL 6: ARTIKLER FORDELT TEMATISK	35
TABELL 7: ARTIKLER FORDELT PÅ HVILKEN KRISE.....	36
TABELL 8: ARTIKLER FORDELT PÅ ARTIKKELPRODUSENT	37
TABELL 9: ARTIKLER FORDELT PÅ BILDEBRUK	38

Sammenlikning av mediedekningen:

TABELL 10: ARTIKLER FORDELT PÅ LENGDE: VÆPNEDE KONFLIKTER.....	46
TABELL 11: ARTIKLER FORDELT PÅ SJANGER: VÆPNEDE KONFLIKTER	46
TABELL 12: ARTIKLER FORDELT PÅ AVIS: VÆPNEDE KONFLIKTER	47
TABELL 13: ARTIKLER FORDELT PÅ TEMA: VÆPNEDE KONFLIKTER	48
TABELL 14: ARTIKLER FORDELT PÅ LENGDE: SYKDOMSEPIDEMIER	49
TABELL 15: ARTIKLER FORDELT PÅ SJANGER: SYKDOMSEPIDEMIER.....	50
TABELL 16: ARTIKLER FORDELT PÅ AVIS: SYKDOMSEPIDEMIER.....	51
TABELL 17: ARTIKLER FORDELT PÅ TEMA: SYKDOMSEPIDEMIER.....	52
TABELL 18: ARTIKLER FORDELT PÅ LENGDE: NATURKATASTROFER.....	53
TABELL 19: ARTIKLER FORDELT PÅ SJANGER: NATURKATASTROFER	54
TABELL 20: ARTIKLER FORDELT PÅ AVIS: NATURKATASTROFER	55
TABELL 21: ARTIKLER FORDELT PÅ TEMA: NATURKATASTROFER	56
TABELL 22: ARTIKLER FORDELT PÅ LENGDE: SULTKATASTROFE	57
TABELL 23: ARTIKLER FORDELT PÅ SJANGER: SULTKATASTROFE	57
TABELL 24: ARTIKLER FORDELT PÅ AVIS: SULTKATASTROFE.....	58
TABELL 25: ARTIKLER FORDELT PÅ TEMA: SULTKATASTROFE.....	59

1 Innledning

Under et informasjonsmøte holdt av United Nations High Commissioner for Refugees, (UNCHR), i FN i Genève, var dagens flykningssituasjon hovedtema. Under møtet sa en representant fra UNHCR følgende:

”Verden har ikke sett så mange flykninger siden 2. Verdenskrig” (UNHCR, 2014).

I 2014 var et år fylt med historisk mange kriser i verden på nivå tre; Sør-Sudan, Den Sentralafrikanske republikk, Syria og Irak. Nivå tre er FNs klassifisering over de mest alvorlige og store humanitære krisene i verden, som trenger umiddelbar nødhjelp fra det internasjonale samfunnet (OCHA, 2014). Disse, og andre humanitære kriser berører ikke bare landet som krisen utspiller seg i, men også resten av verden. Mediene har derfor en svært betydningsfull rolle for mange, og er ofte den viktigste informasjonskilden vi har til omverdenen. Flere kriser mottar svært liten, eller ingen dekning i mediene. Informasjonen om krisene er ofte der, men norske medier bruker den ikke, i hvert fall ikke på en måte som gjør den lett tilgjengelig. Skulle ikke disse krisene ha blitt dekket bedre? spesielt når Norge er en av verdens største økonomiske givere til humanitære krisesituasjoner i verden, og en stor aktør i det internasjonale samfunnet?

I denne oppgaven skal jeg fokusere på temaet ”norske riksdekkende avisers dekning av humanitære krisesituasjoner”. Jeg skal se nærmere på humanitære krisesituasjoner og hvordan utvalgte norske medier har valgt å dekke, eller ikke dekke disse. Dette vil jeg gjøre ved å gjennomføre en kvantitativ innholdsanalyse av et utvalg artikler i utvalgte aviser. Jeg ønsker i tillegg å gjøre et par kvalitative intervjuer med fagpersoner innen temaet. Intervjuene skal bygge videre på den kvantitative innholdsanalysen.

Jeg ønsker å sette fokus på dette temaet da jeg mener det er tidsaktuelt, og fordi det er et svært viktig tema å belyse. Verden blir stadig mindre ved at teknologien bringer mennesker nærmere hverandre. I utgangspunktet skulle de nye medieplattformene tilsi en bedre dekning av krisesituasjoner verden over. Likevel er det situasjoner som aldri kommer opp i nyhetsbildet og som på mange måter derfor ikke har skjedd, da vårt første møte med en krise ofte er igjennom mediene.

Leger uten grenser har kategorisert ti glemte kriser årlig siden 1998, og skriver at *”det er først når den humanitære krisen utvikler seg til et humanitært helvete på jord, med menneskejakt, nedslaktninger og hundretusener på flukt, at media og folk begynner å lette på øyelokkene”* (Leger uten grenser, 2013).

I de siste årene har flykning- og asylpolitikken tatt mye plass i mediene. Inntrykket er at mannen i gata kan ha problemer med å forstå hvorfor Norge skal ta inn flykninger. Cottle mener i slike tilfeller at det ofte er mediene som skaper disse inntrykkene og at de er nødt til å gi et bredere bilde av de humanitære krisesituasjonene som fører til at mange ser seg nødt til å flykte (Cottle, 2009). Dette mener jeg er spesielt aktuelt for norske medier. Flyktningene kommer fra en krise, enten det er væpnede kriser, sykdomsepidemier, hungersnød eller naturkatastrofer, og befolkningen er nødt til å forstå omfanget av situasjonen.

Mitt engasjement i menneskerettigheter og humanitært arbeid gjør at jeg er spesielt opptatt av problematikken. Dette ser jeg på som en fordel, selv om jeg er klar over at det kan være en ulempe å ha en tilknytning til feltet man forsker på. Jeg ser ikke på dette som et problem da jeg er bevisst på denne problematikken, og fordi jeg ønsker å skape et objektivt og realistisk bilde av norske riksdekkende avisers dekning av humanitære krisesituasjoner. Jeg ønsker å gjennomføre dette prosjektet fordi jeg tror at oppgaven kan bringe frem ny forståelse av hvordan norske aviser dekker humanitære krisesituasjoner, og hvordan utviklingen har vært de siste 20 årene.

1.1 Problemstilling og forskningsspørsmål

Oppgavens hovedmål er å avdekke hvordan norske medier dekker humanitære krisesituasjoner, og hvilke kriser som blir prioritert. I problemstillingen stiller jeg derfor spørsmålet:

Hvilke type humanitære kriser vektlegges i norske riksdekkende aviser, og hvordan dekkes de?

Jeg har valgt å fokusere på medieplattformen papiravis, og har begrenset meg til et utvalg av riksdekkende aviser. Dette på grunn av oppgavens omfang og tidsspenn.

Jeg har også utarbeidet tre forskningsspørsmål som vil gi en bredere forståelse av problemstillingen:

- *Hvordan har dekningen av humanitære kriser endret seg over tid?*
- *Hva er grunnen til at noen kriser faller utenfor?*
- *Hvilke humanitære kriser har dominert nyhetsbildet i de valgte analyseårene og hvorfor var disse spesielt aktuelle?*

1.2 Struktur

Denne oppgaven er skrevet i fire deler. Først vil jeg presentere dekningen av humanitære kriser i relevant teori. Jeg vil se nærmere på hvilken rolle mediene spiller for krisene, og hvorfor informasjonsformidlingen er så viktig. Jeg vil også se på nyhetskriterier rettet mot utenriksjournalistikk, og hvordan dekningen av krisesituasjoner har vært, basert på tidligere forskning. Videre vil jeg forklare hvilke metodiske tilnærminger jeg har valgt, før jeg presenterer funnene fra den kvantitative innholdsanalysen. I den fjerde delen vil jeg presentere drøftingen. Først ønsker jeg å drøfte funnene opp mot relevant teori, og deretter drøfte de kvalitative intervjuene. Jeg vil avslutte med å besvare problemstillingen og forskningsspørsmålene, og med en refleksjon over arbeidet gjort i oppgaven.

2 Teori

2.1 Humanitære kriser i mediene

Humanitære kriser har eksistert like lenge som menneskene har, og har dessverre vært - og kommer til å fortsette å være - en stor del av vår historie. I Bibelen står det beskrevet pester, flommer og sultkatastrofer, og vi har alle hørt om byen Pompeii som ble gravlagt i aske fra et vulkanutbrudd 79 BC (Benthall, 10, 2010). Menneskene som ikke direkte blir berørt av krisene, blir i dag eksponert for dem gjennom tradisjonelle medier som aviser, tv og radio, og de siste tjue årene har internettet blitt den viktigste kilden til nyheter for mange.

Etter hvert som vi blir eksponert for verden i flere kanaler, blir den også mindre. Vi skal ikke lenger bare vite hva som foregår i nærmiljøet eller i landet vi bor i, men også i resten av verden. Vi er alle blitt en del av det globale nyhetsbildet, og derfor er det ekstra viktig å få relevant og objektiv informasjon om hva som skjer utenfor våre egne landegrenser. Store deler av verden har levd utenfor farer når det kommer til krisesituasjoner, men man kan ikke lenger være sikre på at kriser ikke kommer til å treffe også dem. Man kan ikke lenger ignorere kriser som er langt unna, spesielt ikke når mediene bringer dem nærmere (Benthall, 11, 2010).

Eide og Simonsen skriver i deres bok *Dekke Verden!*, at relativt sett så har andelen utenriksnyheter minket de siste årene. I de amerikanske mediehusene har det vært en reduksjon på mellom 70-80 prosent over 10 år (Eide og Simonsen, 2009, 9). Liknende tendenser finner Allern (1999) i norske mediehus, som skriver at den relative andelen av utenriksstoffet har sunket. Nedgangen i journalistisk dekning av internasjonale forhold går til kjernen av bekymringen om informerte borgere og deres kapasitet til å forstå dagens globale verden og dens ulikheter og kriser (Cottle, 2009, 36).

Den norske mediebransjen har, som de fleste andre land, også vært igjennom en tøff tid. Nedskjæringer, sluttpakker og arbeidsløse journalister er ingen sjeldenhet i dag. Eide og Simonsen skriver at utenriksnyhetene er kostnadskrevende og blir derfor ofte bortprioritert. De spør om dette strider mot journalistens ansvar. *”Det er ikke nødvendigvis den journalistikken som selger, men den er viktig, og blir spesielt sårbar i økonomisk tøffe tider”* (Eide og Simonsen, 9, 2009).

Cottle skriver innledningsvis i boken *Global Crisis Reporting*, at humanitære kriser er en *global krise*, og er derfor en del av det globale nyhetsbildet (Cottle, 2009). Han skriver videre at mennesker ikke bare har større kontakt med andre mennesker og steder i verden, men at vi også har en bevissthet om verden som en enhet. Denne oppfatningen av verden får vi gjennom forskjellige kanaler, men spesielt har dagens globale nyhetsbilde påvirket vår oppfatning (Cottle, 2009). Eide og Simonsen mener at globale prosesser betyr stadig mer for lokalsamfunn og enkeltmennesker, men at det i hovedsak er fokus på lokale og nasjonale nyheter (Eide og Simonsen, 2009).

2.2 Hva er en humanitær krise?

For å kunne se nærmere på hvilke kriser som blir inkludert i nyhetsbildet, ønsker jeg å undersøke hva en humanitær krise faktisk er. Det finnes flere måter å definere en krise på. I Aschehoug og Gyldendals *Store Norske Ordbok* (1991) defineres en krise som en svært vanskelig og farlig situasjon. Statens Helsetilsyn definerer en krise som belastende hendelse eller situasjon. Den kan være av enten kort eller lang varighet, av usedvanlig truende eller av katastrofal art, og sannsynligvis vil den fremkalle sterkt ubehag hos de fleste (Statens Helsetilsyn, 1999, referert i Kallevik, 2004, 105).

Cottle, Pantti og Wahl-Jørgensen mener at den allmenne tankegangen om at enhver hendelse som har negative konsekvenser er en krise, fort mister analytisk evne, da den brukes til å forklare flere forskjellige fenomener. Eksempler på dette er uforutsette hendelser i naturen, teknologiske og industrielle feil, politiske igangsatte kriser og konflikter som involverer massedød, vold og skade, og langtids- og systematiske feil som fattigdom, brudd på menneskerettigheter, og miljøutfordringer (Cottle, Pantti og Wahl-Jørgensen, 14, 2012).

Cottle har beskrevet ti situasjoner som klassifiseres som globale kriser. Jeg skal trekke frem de som er relevante for oppgaven (Cottle, 2009, 15).

- Økende store kriser og humanitære nødsituasjoner som påkaller global oppmerksomhet etter medfølelse, økonomiske bidrag og støtte fra individer og ikke-statlige organisasjoner.
- Nye former for krig, som inkluderer ”krigen mot terror”, asymmetrisk krigføring, og transnasjonale terrornettverk, og ”skjulte kriger” som medfører enorme sivile tap.
- Verdensfattigdom og relaterte helseproblemer.

- Nye og økende transnasjonale pandemier – SARS, AIDS, influensa H5N1, salmonella, som alle fører til enorme utfordringer i de berørte områdene.

Cottle skriver videre at denne listen ikke er komplett, og at andre kan ønske å legge til eller fjerne punkter, avhengig av deres politiske syn og bilde av verden. Mye av poenget ligger nettopp her. Globale kriser krever at de blir snakket om i mediene, hvis de skal bli legitimert som en allmenn bekymring og for at det skal føre til bredere politisk mobilisering og handling (Cottle, 2009, 16).

Benthall nevner fire kjennetegn ved ulike kriser. Det første er en krise som inntreffer ”plutselig”. Den kommer av klimaendringer og geologiske forandringer og krefter (men forverres ofte av menneskeskapte feil). Et annet element er at krisen er en forutsett hendelse, som epidemier og hungersnød. Det tredje er at de er bevisst fremprovosert, da de kommer som et resultat av krig og uroligheter. Det siste kjennetegnet er at det kan være en ulykke, forårsaket av menneskeskapte uhell. Benthall skriver videre at kriser som skjer ”plutselig”, er vanligvis lettere å håndtere, da de normalt tiltrekker seg mye oppmerksomhet fra media, og dermed sympati og veldedighet fra resten av verden. Kriser som har utviklet seg over tid er derimot mindre interessant for mediene (Benthall, 12-13, 2010).

Cottle skriver at globale kriser ofte berører mer enn én bestemt nasjon, og at de ikke er begrenset til ett unikt sett av omstendigheter, men også ofte gjelder andre nasjonale forhold i verden. Disse karaktertrekkene ved globale kriser betyr likevel ikke at de er garantert anerkjennelse. For å få dette er de avhengige av fremtredende eksponering og utdypning i mediene. Slik fungerer mediesystemer i dag når det gjelder prosesser med definisjon, bevissthet, legitimering og mobilisering omkring kriser. Cottle setter det på spissen og hevder at for at en krise skal ”eksistere” er den nødt til å bli sett av en rekke mennesker, som dessuten ikke er direkte involvert i krisen. De er altså helt avhengig av å få mediedekning (Cottle, 2009, 17). Dette poengteres også av Benthall, som skriver at mediedekningen av krisesituasjoner er så selektiv og ensidig at mediene ”skaper” en krise når de velger å anerkjenne den (Benthall, 11, 2010). Dette innebærer med andre ord store utfordringer og et enormt ansvar for journalister som er på jobb, og som skal rapportere raskt, korrekt og bredest mulig til redaksjonen hjemme (Kallevik, 2004, 106).

2.3 Medienes makt

Ordet ”media” kommer fra det latinske ordet ”medium” som betyr midten, eller midtstilt tilstand. Mediene er altså bindeledd mellom individ og samfunn (Det store norske leksikon). Medienes makt blir ofte forklart som ”Den 4. Statsmakt” og ”samfunnets vakthund”. Makten mediene har til å sette fokus på en krise er derfor svært relevant i forhold til oppgavens problemstilling.

Palmstrøm snakker om tre type maktteorier når det kommer til med mediernes makt, *viljesmakt*, *strukturmakt* og *mikromakt*. Viljesmakt blir forklart med at den sterkeste part setter sin vilje igjennom. Dette maktbegrepet kan forklares som forholdet mellom to parter som ikke er likeverdige. Strukturmakt handler om at vi lever etter et sett med regler for at ting skal gå som normalt, altså som å ha struktur i hverdagen. Disse to maktperspektivene knyttes til bestemte personer, grupper eller styringsorganer. Mikromakt er skjult i det vi til enhver tid regner som ”passende og riktig”, fordelt i tilværelsen (Palmstrøm, 2012, 10-12). Palmstrøm hevder at det blant annet er gjennom eierskap man kan få makt via mediene. Makten i og rundt mediene, er mediernes evne til å velge emner og veier i mediestrategien for å oppnå de mål man har satt seg, men også strukturmakt, fordi der er tradisjoner og regler for hva som er ”naturlig” og vanlig at mediene tar opp. Mikromakten utøves når makten fra mediene disiplinere oss til å se verden ut fra mediernes ståsted, og ta opp i oss de verdiene som til enhver tid blir prioritert der (Palmstrøm, 2012, 26-27). Dette er også aktuelt i forhold til mediernes makt i humanitære krisesituasjoner, da mediedekningen er avgjørende for endring og oppmerksomhet.

Forskning har vist at jo mer dekning en krise får, desto viktigere vil publikum oppfatte den (Balabanova, 2014, 41). Journalistiske medier har altså mulighet til å utøve betydelig innflytelse over borgernes forståelser, meninger og adferd knyttet til kriser. Det har blitt hevdet at mediene kan påvirke opinionen i en så stor grad at det offentlige i sin tur kan motivere politikere og andre beslutningstakere til å respektere menneskerettigheter når det utvikles en utenrikspolitikk i det respektive landet (Balabanova, 35, 2014). Det er flere store katastrofer som har ført til økonomiske og sosiologiske kriser. Nåtidens og fremtidens katastrofer er derfor avhengig av globalt orienterte medier for å bli sett. Medienes rolle i krisesituasjoner er avgjørende, og derfor også problematisk (Cottle, Pantti og Wahl-Jørgensen, 36, 2012).

Det er essensielt for mediene i demokratiske samfunn å oppmuntre til debatt og opinionsbygging om utfordringer i feltet som internasjonal rett og menneskerettigheter (Nohrstedt og Ottosen, 2014, 160). Mediedekningen kan bidra til å starte en offentlig debatt om katastrofene, og spørsmål om katastrofeberedskap og ansvar. Mediene legger betingelser for hvordan katastrofer blir kjent, definert, respondert på, samt hva slags politisk reaksjon de får (Cottle, Pantti og Wahl-Jørgensen, 5-6, 2012). Gjennom artikler de publiserer, vinklingene som brukes, og redaksjonelle meninger gitt til publikum, konstruerer journalistiske medier *vår* delte mening. Borgere får vite hva som er sett på som viktig informasjon, og de tilegner seg en forståelse av det stoffet som er tilgjengelig og meningsfullt (Cottle, Pantti og Wahl-Jørgensen, 38, 2012)

Eide og Simonsen skriver at mediebildet legger mye av premissene for den offentlige debatten, og at medierammene og vinklingene av sakene derfor inngår i definisjonsmakten for politiske og militære handlinger (Eide, Simonsen, 2009, 79). Benthall skriver at regjeringer og nasjonale hjelpeorganisasjoner får et enormt press på seg til å respondere på de krisene som er i offentlighetens søkelys. Det ligger derfor et stort ansvar på de som kontrollerer og filtrerer nyheter (Benthall, 29, 2010). Mediedekningen har også makt utover å skape interesse for og stimulere bistand til rammede områder. Forskning viser at mediedekning av krisesituasjoner, spesielt væpnede konflikter, ofte legitimerer en bredere militær og politisk intervensjon i det berørte landet (Cottle, Pantti og Wahl-Jørgensen, 24, 2012).

2.4 Én krise av gangen

Én forklaring på hvorfor mediene vier lite plass til humanitære krisesituasjoner, er at de kun har plass til én krise av gangen. Dette vil jeg se nærmere på i analysen, og om det er noen kriser som overskygger andre. Eide og Simonsen skriver at nyhetenes rammeverk kun tillater én krise. *”Det er kun rom for én overveldende følelse om dagen, eller i uken. Det vil alltid være land og situasjoner som er glemt”* (Eide og Simonsen, 2009, 29). Dette bekreftes også hos Sigurd Allern, som skriver at erfaring viser at medier sjelden skriver om mange kriger og konflikter på samme tid. Det er vanligvis ikke rom for mer enn én eller høyst to store katastrofer om gangen (Allern, 2001, 59).

I tidligere undersøkelser har det blitt vist at mediernes oppmerksomhet rundt en krise er begrenset til omtrent en uke etter hendelsen, uavhengig av om det er et lite eller stort skjelv, eller en ødeleggende stor flom. Etter den innledende hendelsen markerer den andre dagen klimakset av mediedekningen. I dagene som følger daler interessen. Bildene blir vist om igjen, og de får ikke den samme oppmerksomheten lenger. Dette varierer selvfølgelig. ”Mega-katastrofer” som passerer en viss antall saker forblir i mediebildet, og blir en del av den politiske og sosiale debatten (Media Tenor Journal 2006, 26-27, referert i Cottle, 2009,50). Mediernes søkelys skiftes raskt fra én katastrofe til en annen (Cottle og Nolan, referert i Eide og Simonsen, 2009, 22). Slik dekning gir på sitt beste en snever kontekst eller bakgrunn. Dekningen gir liten oppfølging av krisen og samfunnet som blir berørt av den. De langsiktige utviklingsprosessene er ikke tilstede i deknningen. Forskning viser at mediene bruker lite tid på det faktum at krisene ofte er forutsett av systematiske og politiske utfordringer som lenge har vært kjent (Cottle, Pantti og Wahl-Jorgensen, 2012, 39). Eide og Simonsen referer til Jöran Carlsson og skriver:

Har vi i det hele tatt muligheter for å skape forståelse for verden og formidle helhetsbilder av internasjonale relasjoner når verdensbildene oftest forblir ufullstendige. Og omverden virker dermed både utilgjengelig og uforklarlig. Slik skapes gråsoner i bevisstheten vår, der erfaringer og dømmekraft ikke er tilstrekkelig utviklet til å gi et mangesidig og nyansert bilde, og ukontrollerte andrehåndsopplysninger kan spre seg uten at vi ”publikum” reagerer (Jöran Carlsson 1995, referert i Eide og Simonsen, 15, 2009).

2.5 Nyhetskriterier

Så langt er humanitære kriser definert, og makt og viktigheten av mediernes dekning er fremhevet. Hva som anses som en nyhet er også svært relevant for oppgaven, og vil drøftes videre i analysekapittelet. Galtung og Ruges har definert totalt tolv kriterier de mener er vesentlige for utenriksjournalistikk (1965). Svein Brurås nevner omtrent alle som vesentlige for utenriksdekning. *Omfang, klarhet og entydig* (det entydige fremfor det kompliserte), *meningsfull* (relevans for mottakeren), *samsvar* (innenfor mottakerens mentale bilder og forventninger), *men likevel overraskende* (uventende og sjeldne begivenheter), *kontinuitet* (er noe først definert som en nyhet, forblir det i nyhetsbilde en stund), *komposisjon* (det samlede nyhetsbudet bør være variert) *elitenasjoner, elitepersoner* (kan personifiseres), og om den innebærer *negative konsekvenser*, desto større sannsynlighet er det for at den blir en nyhet.

Senere har det blitt lagt til fire nyhetskriterier; *vesentlig* – av betydning for mottakerne eller viktig kunnskap om samfunnet, *identifikasjon* – nærhet, sosialt, kulturelt eller geografisk, *sensasjon* – det oppsiktsvekkende, usedvanlige eller ekstraordinære, *aktualitet* – noe som skjer nå, ny aktuell kunnskap eller ”oppe i tiden”, konfliktfylt og eksklusivt (Brurås, 2012, 27-28). Alle nyhetskriteriene nevnt vil påvirke mediernes dekning av utenlandske begivenheter, men noen er viktigere enn andre. Galtung og Ruge mener de to viktigste er dersom situasjonen er *relevant* og hvis den har en *nærhet*. Hvis begivenheten i tillegg har elitepersoner eller elitenasjoner, vil den i større grad synliggjøres i mediene (Galtung og Ruge, 1965).

Allern skriver at Galtung og Ruges ”nyhetsfaktorer” ikke skal tolkes som en helhetlig nyhetsteori, og at denne studien egentlig er en kritikk av vestlige mediers nyhetspraksis. ”*Det er behov for en utenriksjournalistikk som ikke begrenser seg til isolerte nyhetsbegivenheter, men som legger vekt på langsiktige utviklingstrekk. Innholdet bør være om andre forhold enn de som direkte er knyttet til stormakter og ”elitepersoner”* (Allern, 2001, 59). Dette understreker også behovet for å supplere Galtung og Ruges teori med annen teori.

Allern trekker også inn Einar Østgaards ”ytre faktorer” som påvirker nyhetsstrømmen. Blant annet er det praktiske og økonomiske faktorer som spiller inn. Nyhetsproduksjonen skal ha lavest mulig kostnad, og formidles til flest mulig kunder. En annen faktor er prioriteringene som er knyttet til mediebedriftens redaksjonelle linje og markedsorientering (Østgaard, 1965, referert i Allern, 2001, 57). Dette betyr forenkling av nyheter, identifikasjon og sensasjonalisme. Dette ligner noe på Hernes teori om medievridding, som jeg vil komme tilbake til. Brurås drar inn kommersielle hensyn og kriterier som mediene er nødt til å forholde seg til. Nyhetene skal leses av mange, og må dermed forstås av mange. Sakene må derfor bearbeides slik at de er lette å forstå for allmennheten. Det skal ikke kreves forkunnskaper.

Hensynet mediene må ta handler ikke bare om prioritering av salgbare nyheter, men også prioriteringen av billige nyheter, om kostnadseffektiv produksjon, om informasjonssubsidier, og bruk av materiale fra profesjonelle kilder, og om det som ikke blir nyheter fordi det er for dyrt til å jakte på og produsere (Brurås, 2012, 31).

Analysen vil også se på det økonomiske aspektet ved dekningen av humanitære krisesituasjoner. Det er allmenkjent at mediene har mindre å rutte med, og det hevdes at nedgangen i ressurser påvirker dekningen, derfor vil jeg ta opp denne problemstillingen i de kvalitative intervjuene. Allern skriver at gravende journalistikk koster, og at dette ofte neglisjeres på grunn av økonomien (Allern, 2001, 65). Avisene opererer generelt med et lavere budsjett for utenriksjournalistikk, og det er mindre vanlig å ha egne journalister på bakken. Det har derfor blitt vanligere med fallskjermjournalistikk, noe som kan føre til et ubalansert bilde av internasjonale hendelser (Cottle, Panitti og Wahl-Jorgensen, 2012, 43-45). Cottle refererer til Pedelty (1995) som mener at fallskjermjournalistikk, en ”dropp-inn-journalist”, ofte blir en dårlig erstatting for utenrikskorrespondenter som har base utenlandsk og som besitter ”bakkekunnskap” og et kildenettverk som har blitt bygd opp over tid (Cottle, 2009,36). Eide og Simonsen nevner også dette, og skriver at det blir vanskelig for journalister å gi et godt bilde av den faktiske situasjonen, når de er i et ukjent terreng (Eide og Simonsen, 2009, 9).

Avisene har forskjellige måter å løse utfordringene på. I analysen vil jeg blant annet se nærmere på hvilke temaer avisene har fokus på, og hvor stor plass de ulike krisene får. Det vil kunne si noe om hvordan avisene dekker de ulike krisene. Martin Eide mener at løssalgavisene som for eksempel VG og Dagbladet, forsøker å holde seg med begge ideologier på en gang. Både en moderne populærjournalistisk ideologi, og en mer tradisjonell presseideologi. Dette med vekt på pressens samfunnsmessige rolle som en arena for samfunnsdebatt og som en fjerde statsmakt (Eide, 2004, 235). Tabloidavisenes vektlegging av personer, opplevelser og følelser gjør at de får flere lesere. Allern kritiserer denne type journalistikk, og mener at tabloid journalistikk frir til følelser mer enn intellekt, legger mer vekt på det spektakulære enn det vesentlige, fokuserer mer på personer enn på saker, dramatiserer eller overdramatiserer begivenhetene og legger ekstrem vekt på hendelsesnyheter (Allern 2001, 26-45). Chouliaraki mener det er tre forskjellige nyhetsformer i dekningen av krisesituasjoner. Hun kaller det for ”eventyr-”, ”nød-” og ”ekstatiske-nyheter”. ”Eventyr-nyheter” er nyheter om lidelse uten medfølelse. De er kjennetegnet av korte, faktabaserte rapporter, med nyhetsbyrået som ”stemme”, da det ikke er brukt menneskelige kilder i saken. ”Nød-nyheter” er nyheter med medlidenhet, som representerer ofre som individer, og kan få hjelp hvis andre ”lenger borte” bistår.

”Ekstatiske-nyheter” bringer ofrene så tett på publikum som overhodet mulig, og dette åpner rom for identifikasjon (Chouliaraki, 2006, 10-11).

Analysen vil gi en indikasjon på om dekingen simplifiserer krisene, og har fokus på det tabloide, fremfor forklarende og analyserende artikler. Dette vil avdekkes gjennom variablene brukt i kodeskjema til den kvantitative analysen. Dette vil jeg komme tilbake til i metodekapittelet.

Gudmund Hernes teori om medievridding er også relevant i oppgaven, og vil kunne si noe om hvordan artiklene formes. Denne teorien handler om hvordan mediene former stoffet, slik at det vekker oppmerksomhet hos publikum (1978). Han mener det er fem teknikker som blir brukt. *Tilspissing*, som har fokus på det sensasjonelle i saken, gjerne på bekostning av helheten. *Forenkling*, hendelsene kan være komplekse, og ved å overse dette, og fremheve det enkle, blir tekstene tilsynelatende klarere og lettere å være enig- eller uenig i. *Polarisering*, kontrastene i meldingen forsterkes, og nyansene forsvinner eller nedtones. Hernes mener at dette letter hukommelsen til publikum for hva saken ”egentlig” dreier seg om. *Intensivering og spissformuleringer* brukes for å skape sensasjon, og gir salgbare overskrifter på forsiden i løssalgavisene. *Konkretisering og personifisering*, her trekker mediene frem et problem som gjerne relateres til en bestemt person eller grupper. Gudmund Hernes har samlet disse formene for medievridding til en betegnelse: *mediedramaturgi* (Hernes, 1978).

Eide og Simonsen skriver at det er K-stoff som trekker medieoppmerksomhet. Altså ”konflikt, katastrofe, krise, konfrontasjon og krig. Land som ligger langt unna Norge geografisk og kulturelt blir gjerne bare dekket når en katastrofe eller konflikt av et visst omfang opptrer” (Eide, Simonsen, 2009, 19).

2.6 Det geopolitiske bildet

Et av de viktigste punktene i deking av humanitære kriser, hevdes å være det geopolitiske bilde, altså, *hvor* krisen skjedde og *hvem* om ble berørt. Dette er like viktig, og av og til viktigere enn omfanget av krisen og antall døde. Det geopolitiske aspektet vil derfor være svært relevant til analysen og drøftingen. Det store fokuset på det geopolitiske bilde, har enorme konsekvenser for hvordan publikum forstår verden.

Dødsfall, ødeleggelse, og katastrofale utfall er ingen garanti for at konflikten vil bli dekket i mediene (Cottle, Pantti og Wahl-Jorgensen, 2012, 33).

Dekningen har også oftest fokus på det dramatiske og voldelige, og lager et kaotisk bilde av omverdenen. Borgerne av det vestlige landet ser verden gjennom spektrumet til deres nasjon og deres interesser, og det går utover det landet som konflikten og krisen faktisk er i. En slik dekning fører til en større fremmedgjøring mellom vesten og ”de fattige” (Cottle, Pantti og Wahl-Jorgensen, 2012, 41-55). Det geopolitiske bildet kan sees i sammenheng med noen av de viktigste nyhetskriteriene for utenriksjournalistikk: nemlig nærhet, relevans, identifikasjon og elitepersoner- og nasjoner (Galtung og Ruge, 1965).

I studien *Western Media Coverage of Humanitarian Disasters* (CARMA 2006), ble det gjort en sammenligning av mediedekningen av seks store krisesituasjoner. Det omfatter jordskjelvet i Pakistan (8 oktober 2005), Tsunamien som traff i det indiske hav (26. desember, 2004), Jordskjelvet i Bam, Iran (26 desember 2003), Orkanen Stanley i Guatemala (oktober 2005), Orkanen Katrina (23 August 2005), og den humanitære krisen i Sudan (2003-2005). Orkanen Katrina og Stanley hadde færrest dødsfall (1300), og orkanen Katrina medførte en lavere populasjonsforflytning enn de andre nevnte krisene. Likevel mottok denne krisen mer mediedekning enn noen av de andre, krisen stod for nesten 50 prosent av analyse materialet. Orkanen Stanley, som inntraff kort tid etter, fikk liten medieoppmerksomhet og forsvant fort ut av nyhetsbildet etter at de første nyhetene kom. Jordskjelvet i Pakistan og Iran hadde lignende medieoppslag selv om dødstallene var nesten 3,5 ganger større (90 000). Tsunamien hadde dobbelt så mye mediedekning enn den humanitære krisen i Sudan, selv om de begge hadde rundt de samme dødstallene (180 000). Et nøkkelfunn fra rapporten er dermed at det tilsynelatende ikke er noe kopling mellom katastrofens skala og mediernes interesse for saken (CARMA 2006, 6). Andre ting rapporten viser til, er at variabelen økonomi er en bedre interessefanger enn humanitære lidelser. 17 prosent av sakene om Katarina hadde en økonomisk vinkling. Dekningen av tsunamien handlet også mye om økonomi, ved at de fokuserte på den globale turistindustrien og det økonomiske engasjementet til andre land. Rapporten viste også lite dekning av antall lokale døde, og at cirka 40 prosent av deknningen var fokusert på vestlige ofre. Det som viste seg å vekke enda større interesse enn økonomi, var det geopolitiske bildet, som rapporten mener står for interessegrad og vinklingen av sakene.

Moeller mener at man får ikke førstesiden dersom man eksempelvis skriver om en situasjon i Bangladesh, kontra hvis man skriver om et land som leserne har en tilknytning til (Moeller, 1991, referert i Cottle, 2009, 47). Eide og Simonsen skriver at VG og Dagbladet har en betydelig høyere andel oppslag der Norge har interesser, og en noe høyere andel oppslag med kjendisinnslag kontra de svenske løssalgsavisene Aftonbladet og Expressen. Felles for begge er at vestlige land får de fleste oppslagene (Eide og Simonsen, 2009, 22).

Når en krisesituasjon blir dekket, kan fokuset også derfor gå bort fra lokalbefolkningen. Under tsunami-katastrofen i Asia skriver Cottle at flere redaksjoner slet med å balansere vestlige og lokale dødsfall. Da Thailand har en velutviklet turistindustri, kom de tidligste rapportene fra kysten og nær Phuket, en magnet for vestlige turister. Her vil det uten tvil være vestlige dødsfall, og det vil være en stor sak i seg selv, men hvordan skal man balansere det imot sannsynligheten at det er betydelig mange flere lokale omkomne? (Pollard, 2005, 8, referert i Cottle, 2009,48). Eide og Simonsen mener at den norske nyhetsdekningen også fungerer slik. *”Journalistene fortsetter på det de antar et hjemmepublikum er interessert i”*. De leter stadig etter de norske knaggene, og tsunamidekningen mellom 2004-2005 viser hvor liten oppmerksomheten var der nordmenn ikke var tilstede (Eide, Simonsen, 2009, 16).

Allern skriver at norske medier har lav prioritering av utenriksstoff på forsiden, og at avisene har lite internasjonal dekning, med mindre Norge er involvert i situasjonen eller hendelsen. Utenriksstoffet er tilfeldig og utilstrekkelig informerende, og tar noe større plass på kommentar- og lederplassen (Allern, 2001, 140-141).

2.7 Norge som humanitær stormakt

Norske medier er særskilt opptatt av nordmenns innsats ute i verden. Mye skal velges bort, noe skal løftes fram. Hendelser skal settes i en sammenheng som publikum forstår eller kjenner igjen (Eide, Simonsen, 2009, 58). I og med at jeg ønsker å avdekke hvordan norske aviser dekker humanitære krisesituasjoner, er det helt nødvendig å inkludere teori på dette i analysen. Eide og Simonsen skriver også at Norge er svært opptatt av å ha en sentral rolle som en humanitær giver, og om hvordan norske penger ”ordner opp”. Den norske regjeringen, uavhengig om den er blå, rød eller grønn, vil bygge et image av Norge som en sentral giver og problemløser i global målestokk.

Dette mener de gjør at den journalistiske deknningen av ulike deler av verden kan bidra til å skape et overdimensjonert og ensidig bilde av norsk godhet, dette på bekostning av mer kritisk og granskende verdensjournalistikk (Eide og Simonsen, 2009, 126-129).

Anne Welle Strand skriver i en kronikk i Aftenposten at for den norske befolkningen generelt, er bistand viktig psykologisk, fordi det gir godfølelse å hjelpe. *”Dette tar politikerne hensyn til. Noen av de viktigste politiske partiene har stor velgerfortjeneste av en politikk som spiller på folkshjertelag.”* (Aftenposten, 2013).

Dette kan sees i sammenheng med at forskning viser at norsk- og annen vestlig media ofte demonstrerer deres gavmildhet i mediedekningen av humanitære kriser (Nohrstedt og Ottosen, 2014, 94-101).

2.8 Det ukjente Afrika

Oppgaven omfatter flere humanitære kriser fra Afrika. Tidligere forskning gir grunn til å tro at konflikter som utspiller seg på dette kontinentet, blir dekket på en annerledes måte enn andre kriser. Det vil derfor være vesentlig å inkludere teori på dette feltet for å forstå deknningen av de afrikanske konfliktene bedre. Forskning viser at vestlige medier har vanskeligheter med å forstå prosessene i afrikanske konflikter, og at det er lettere å melde flyktningkrisen enn å forsøke å forstå folkemordet. Et eksempel på dette er folkemordet i Rwanda, der drapene var sett på som spontane og uprovoserte, men som i realiteten var nøye planlagt. Dette var også tilfellet under krigen i Sudan. Mediedekningen kom først i 2004, selv om krigen begynte i 2003. Krigene ble sett på som stammekriger, og landets kulturelle og politiske kompleksitet post-kolonitiden ble forenklet av mediene (Balbanova, 2015 93-103).

Sørensen gjennomførte i 1991 en diskursanalyse av mediedekningen av sultkatastrofen i Etiopia, og forskningen viser at vestlig mediene ofte benytter seg av en stereotypisk diskurs i deknningen av katastrofer og sultkatastrofer i Afrika. Ofrenes ulykke blir begrunnet av en ”afrikansk essens”, i stedet for de strukturelle forholdene arvet etter post-kolonitiden, og de historiske omstendighetene rundt Afrikas integrering i verdensmarkedet. Sultkatastrofene skjer på grunn av ”naturlige omstendigheter” eller de er befolkningens skyld (Sørensen, 1991).

Mediene bidrar da til å lage stereotyper av den tredje verden og utviklingssamfunn, og illustrerer ofrene som forvirret, fortapte, inkompetente, hjelpeløse, avhengige av andre for hjelp, og som borgere i land der staten ikke er i stand til å gi bistand eller planlegge i forveien for å unngå potensielle katastrofer. Sultkatastrofer er, som skrevet tidligere, en del av lengre prosesser og ikke noe som skjer akutt. Benthall mener at når mediene får inntrykk av at kroniske kriser er en del av det daglige livet, slutter de dermed å være nyheter. Det er vist at gjentakende eller vedvarende kriser mottar mindre støtte økonomisk (Benthall, 2010, 35, 41). Eide og Simonsen skriver at pressens søkelys på humanitære krisesituasjoner er viktig, men at mediene ofte ser bort fra de politiske årsakene til krisen. Dette er spesielt vanlig når det kommer til dekningen av hungersnød (Eide og Simonsen, 2009, 41-42).

I en verden av globale kriser og farer forårsaket av den menneskelige sivilisasjonen og naturkrefter, forsvinner de gamle forskjellene mellom internt og eksternt, nasjonalt og internasjonalt, oss og dem. En ny kosmopolitisk virkelighet, altså at man forstår at vi er en del av en internasjonal sammensatt befolkning, er essensielt for å forstå verden. Zizek mener at der vi står nå, er vi i en ny tidsepoke av "apartheid". Denne tidsepoken isolerer deler av verden som nyter vann, mat og energi, fra en kaotisk omverden, karakterisert av utbredt kaos, sult og permanent krig (Zizek, 2009, 84, referert i Cottle, Pantti og Wahl-Jørgensen, 2012, 21). Gunilla Hultén skriver at mediedekningen om innvandrere og migranter fortsatt har et kolonialt perspektiv i sakene, på den måten at man definerer og rangerer kulturer og etniske grupper. Europa og Vesten blir beskrevet som rasjonell, utviklet, humant og overlegent. Mens den Tredje verden blir beskrevet som et stillestående sted der ikke er utvikling, menneskene er uintelligente og ulik oss (Hultén, 2009, 30).

3 Metode

I dette kapitlet vil jeg redegjøre for de metodiske tilnærmingene jeg har valgt, og hvordan jeg vil gjennomføre de. Først vil jeg imidlertid forklare hvordan jeg har kommet frem til hvilke humanitære kriser jeg har inkludert i analysen, og hvordan jeg har kommet frem til utvalget.

3.1 Utvelgelse av humanitære krisesituasjoner

Analysen vil basere seg på artikler som omhandler naturkatastrofer, sykdomsepidemier, menneskeskapte katastrofer, samt væpnede konflikter som har resultert i humanitære krisesituasjoner. Før jeg begynte med artikkelinnsamlingen benyttet jeg meg av søkemotoren ”Reliefweb” for å komme frem til de humanitære krisesituasjonene jeg vil se nærmere på. Reliefweb er den ledende kilden for humanitær informasjon om globale kriser og katastrofer. Nettsiden er et tilbud fra FNs avdeling for koordinering av humanitære saker (OCHA), som primært brukes av humanitære organisasjoner. Jeg valgte å bruke denne tjenesten da informasjonen jeg fikk her var oversiktlig og korrekt. Søkemotoren kan filtrere på land, type katastrofe, status og dato helt tilbake til 1981. Reliefweb har imidlertid ikke oversikt over alle kriser som har inntruffet. Tjenesten velger kriser ut ifra reliabiliteten og tilgjengeligheten av informasjon om de ulike humanitære situasjonene, eller på bakgrunn av hvor sårbart det berørte landet er. Tjenesten viser kriser som har nådd et kritisk punkt. I tillegg tok jeg for meg større væpnede konflikter som har ført til humanitære krisesituasjoner.

3.2 Populasjon og avgrensning

Et grunnleggende ledd i prosessen fram mot trekking av utvalg er alltid å avgrense populasjonen (Østbye et al. 2013, 215). Populasjonen defineres av forskeren, og er et sett av enheter som forskeren ønsker å undersøke (Østbye et al. 2013, 75). Populasjonen i min studie vil være alle artikler som omhandler en humanitær krisesituasjon fra alle norske riksdekkende papiraviser. Her vil jeg gjøre et stratifisert utvalg av hvilke aviser jeg skal inkludere i analysen (Neuendorf, 2002, 85). Formålet med undersøkelsen er å avdekke hvordan norske riksdekkende papiraviser dekker humanitære krisesituasjoner. Jeg ønsker derfor å se på mediet *avis*. Jeg vil fokusere på ulike enkeltaviser, som sammen kan si noe om dekning av humanitære krisesituasjoner.

3.3 Tidsperiode

På grunnlag av at jeg ønsker å kartlegge mediedekning av krisesituasjoner til norske riksdekkende aviser, og se eventuelle endringstendenser over tid, ønsker jeg å gjøre punktnedslag i enkeltartikler publisert i 1994, 2004 og 2014, altså med ti års mellomrom. Jeg har valgt å ta for meg hele året. Jeg ønsker å starte i 1994, da det var rundt denne tiden internettet begynte å komme på banen. Analysen vil derfor også gi en indikasjon på om deknningen har flyttet seg over til internett, om den generelt sett har økt eller holdt seg jevn. Dette vil jeg komme tilbake til i drøftingen. Grunnen til at jeg har tatt for meg såpass mye materiale over en lang tidsperiode er fordi jeg ønsker å få et mest mulig representativt bilde av mediedekningen av humanitære kriser. Det blir vanskelig å trekke ut konstruerte uker (Østbye et al. 2013, 215), da det ikke er sikkert at det oppstod eller pågikk en humanitær krise på det tidspunktet. Jeg har derfor gått ut ifra Reliefweb sin oversikt over humanitære kriser, og i tillegg hatt et eksplorativt syn, ved at jeg har tilført kriser til analysen under innsamlingen av materiale. Dette ved å se hva avisene selv har dekket og inkludert disse. Metoden mener jeg gir et representativt bilde av den *vanlige* nyhetsdeknningen, da jeg har inkludert alle typer humanitære kriser definert på forhånd og lagt til kriser mens jeg har samlet inn materialet.

3.4 Aviser valgt til den kvantitative innholdsanalysen

Som skrevet overfor er de valgte avisene stratifisert utvalgt. Dette for å sikre variasjon med henhold til faktorer som avistype, oppslagsnivå, utgivelsesfrekvens, format, samt eierskap og politisk tradisjon (Allern, 2001, 71). Jeg vil fokusere på VG, Aftenposten, Dagbladet, Vårt Land og Klassekampen. Disse avisene har forskjellig type innhold og markedsposisjon, og jeg mener at ved en grundig gjennomgang av artikler fra de valgte avisene, vil jeg få en god oversikt over norske riksavisers mediedekning av humanitære krisesituasjoner. Jeg vil kun ta for meg papiravisen til de valgte avisene. Ulike avistyper åpner for fruktbare sammenlikninger (Høyser og Nossen, 2012). Nedenfor vil jeg gi en kort presentasjon av de valgte avisene.

3.4.1 Aftenposten

Aftenposten gikk forbi VG i opplag i 2010 og ble dermed igjen Norges største avis. Den er også den største norske abonnementsavisen og kommer ut i tabloidformat.

Aftenposten kom tidligere ut med to utgivelser; morgenutgaven og aftenutgaven. Siden 2013 har avisen kun hatt morgenutgaven (E24.no). I tillegg prioriteres digitalt innhold på nett, mobil og iPad høyt, og de har også en egen videoredaksjon. Aftenposten utgir også A-magasinet på fredager, sammen med avisen (Aftenposten).

Avisen ble først grunnlagt av Christian Schibsted i 1860, og tradisjonelt har den blitt ansett som konservativ og var tidligere tilknyttet partiet Høyre. Aftenposten er hovedproduktet til Mediehuset Aftenposten og er en del av Media Norge ASA, der Schibsted er hovedeier (Aftenposten).

3.4.2 Dagbladet

Dagbladet er en norsk dagsavis som ble grunnlagt i 1869, og var tidligere sett på som den fremste norske kulturavisen. Dagbladet er en riksdekkende tabloidavis som eies fullstendig av Aller Media. Dagbladet fikk sin netttutgave i 1995, og har siden hatt høyt fokus på digitalt innhold. Nettsiden er i dag en av Norges største. Dagbladet Pluss er en betalingsutgave Dagbladet har på nett. Dagbladet har tidligere holdt med partiet Venstre, men gled fra det politiske ståstedet på 70-tallet. Dagbladet gir også ut Dagbladet Magasin i deres fredagsbilag (Dagbladet).

3.4.3 Klassekampen

Klassekampen er en norsk riksdekkende dagsavis. Klassekampens første utgave kom ut i 1909, og har hatt et sosialistisk politisk ståsted. Klassekampen definerer seg selv som "Venstresidens avis". Klassekampen publiserer daglig fire utvalgte artikler på internett, og prioriterer papirutgaven. Klassekampen trekker frem på deres nettavis at leserne deres er samfunnsengasjerte og hevder at omtrent 89 prosent av leserne deres har støttet humanitære formål det siste året, med over 160 millioner kroner (Klassekampen).

3.4.4 VG

Verdens Gang, kjent og markedsført under forkortelsen VG, er en norsk riksdekkende tabloidavis som utkommer både på papir og nett. VG er Norges nest største avis, bak Aftenposten.

VG har, som Dagbladet og Aftenposten, også et eget helgemagasin, VG Helg. VG var den første norske avisen som satset stort på nett. VG Nett er Norges største nettavis med drøyt 1,6 millioner unike brukere daglig. VG var også først ute med en spesiallaget utgave på nett, VG Pluss. VG Pluss var først gratis, men senere ble utgaven betalingsbasert. VG er en politisk uavhengig avis og eies av Schibsted (VG).

3.4.5 Vårt Land

Vårt land er en riksdekkende kristen dagsavis som utkom første gang i 1945. Avisen ble først utgitt i helformat, men utkommer nå i tabloidformat. Avisen hevder også at de gir internasjonale forhold som rettferdighet, krig og fred, bistand og misjon bred plass i avisen (Vårt Land).

3.5 Valg av metode: kvantitativ innholdsanalyse

Med tanke på problemstillingen og forskningsspørsmålene vurderer jeg en kvantitativ innholdsanalyse som mest hensiktsmessig. Dette fordi denne metoden tillater meg å analysere et stort tekstmateriale (Nilsson 2000, 207, referert i Østby et al. 2013, 114). Med *kvantitativ innholdsanalyse* mener jeg ”*dataregistrering og analyseteknikker som søker mot en systematisk, objektiv og kvantitativ beskrivelse av innholdet i et budskap*” (Østby et al. 2013, 208). Innholdsanalyser har vært den raskest voksende teknikken i kvantitativ forskning de siste 20 årene, og passer godt til medierelaterte studier, som dekning av et tema over en gitt tid (Neuendorf, 2002, 1).

Formålet med denne analysen er å kartlegge eventuelle endringstendenser i mediedekningen av humanitære krisesituasjoner, og å avdekke hvordan temaet humanitære kriser har blitt dekket i de valgte norske avisene. For at man skal kunne bearbeide datamaterialet i en kvantitativ innholdsanalyse, må dataene defineres i form av en datamatrix- enheter, variabler og variabelverdier (Østby et al. 2013, 212). Kvantitative innholdsanalyser er spesielt velegnet til å undersøke generelle tendenser i mediedekninger, herunder fordeling av gitte fenomener. Det kan være forandring over tid, eller også forskjeller mellom typer av medier (Hopmann og Skovsgaard, 2014, 187).

Innholdsanalyser er ikke egnet til å beskrive eller studere konkrete case eller fenomener i dybden. Dette fordi man ikke kan gå i detaljer med enkeltstående medieprodukter når man undersøker mediedekning over tid eller i mange medier. Det er heller ikke hensikten med denne studien. Fraværet av detaljer, gir til gjengjeld den brede analysen tilstedeværelsen av et stort datamateriale og en mulighet for å analysere generelle mønstre i og utbredelse av det undersøkte fenomenet (Hopmann og Skovsgaard, 2014,188). Jeg vil gjøre en deskriptiv analyse av materialet som er samlet inn. Den deskriptive analysen brukes til å vise utbredelsen og omfang av et fenomen i en eller flere grupper (Neuendorf, 2002, 279).

En kvantitativ innholdsanalyse oppsummerer snarere enn å gi et detaljert bilde av et innholdsett. Dette gir samsvar med ønsket om å få generaliserbare tilnærminger (nomotetiske), i stedet for idiografiske (enkeltpenomener). Kvantitative innholdsanalyser summerer opp karakteristikker av tekstene, eller i mitt tilfelle, artiklene (Neuendorf, 2002, 15).

Valget av kvantitativ metode gir, som skrevet overfor, både muligheter og begrensninger. Muligheten er at den vil dokumentere hvilke prioriteringer avisene har, eventuelle endringer dekningen har hatt i et historisk perspektiv, og vil gi en indikasjon på hvordan avisene har dekket eller ikke dekket krisene. Begrensningene er blant annet at studien forteller lite om meningsproduksjonen. Dette vil jeg komme tilbake til i refleksjonsdelen av oppgaven. Alle valg med hensyn til variabler, måleenhet og koderegler må være satt før man begynner å samle inn data eller observere.

3.5.1 Enhet

I den kvantitative innholdsanalysen vil jeg benytte meg av artikler fra papiravisen som kodings- og analyseenhet. Dette fordi en undersøkelse på dette nivået er meningsbærende i forhold til problemstilling og materiale (Østby et al. 2013, 213).

3.6 Utvalg av artikler

Først har jeg samlet inn alle artiklene som omhandlet humanitære krisesituasjoner fra de valgte avisene. Jeg samlet totalt inn 2976 antall artikler. Deretter gitt hver artikkel et ID-nummer, slik at jeg kan finne frem til hver artikkel som er kodet (Hopmann og Skovsgaard, 2014, 281). Jeg vurderte lenge å gjøre et tilfeldig utvalg av artiklene, men dette viste seg å være mer problematisk for meg. Det finnes ingen universelle godkjente sett av kriterier for utvelgelse av utvalgsstørrelse, og væpnede konflikter ble dekket mye mer enn de andre typer krisene. Jeg kunne derfor risikere å trekke ut for få artikler fra de andre krisene til å gjøre en representativ analyse. Dette kunne løses ved å vekte de artiklene høyere enn de artiklene om væpnede konflikter, men for å gjøre det mer forståelig for meg selv valgte jeg heller å kode alle artiklene. Dette vil også gi et mer generaliserbart bilde av populasjonen, og det er ikke nødvendig å gjennomføre sikkerhetstesting rundt utvalget, da jeg har inkludert alle mulige artikler i avisene.

Jo større populasjonen er, og jo større utvalget er, desto mindre er risikoen for at vi får et utvalg som avviker fra populasjonen. Utvalget er stort nok til å kunne representere fenomenet som blir undersøkt (Neuendorf, 2002, 73).

Utvalget jeg har valgt å se nærmere på, vil hjelpe med å besvare problemstillingen jeg har satt meg.

3.7 Artikkelinnsamling

Før jeg satt i gang med artikkelinnsamlingen satte jeg kriterier for artikler jeg skulle inkludere.

- Artikkelen må ha blitt skrevet i fulle setninger med et sentralt tema
- Artikkelen må ikke være en del av et sponset innlegg
- Artikkelen må være komplett. Det vil si at krisen ikke blir nevnt som en bisetning eller som en referanse til en annen sak
- Artikkelen kan ikke kun være basert på et bilde

3.7.1 Innsamling

Jeg brukte A-tekst for å samle inn mesteparten av artiklene jeg benyttet meg av i analysen. Jeg filtrerte etter år (1994, 2004, 2014). Søkemetoden min var å søke på nøkkelord som omhandlet den valgte krisen. Eksempelvis ”Sør-Sudan” AND ”flom”. Ved kriser som kom av tropiske stormer, brukte jeg søkeordet ”storm*”. Ved å gjøre dette inkluderes artikler som har ordet ”storm” i seg, men også hvis ordet er en del av et lengre ord, som ”tropiskstorm”. Ved kriser som kom av tyfon/syklon, inkluderte jeg også orkan, da ikke alle mediene brukte riktig begrep på vindkategorien.

Jeg sorterte fra måneden krisen startet, og inkluderte månedene etter, dette fordi medier ofte skriver om en vedvarende situasjon over lengre tid. Jeg utelot ”dobbel-artikler”, altså samme artikkel som er publisert flere ganger av samme avis. Ved væpnede konflikter benyttet jeg samme metode, altså søkte på nøkkelord som passet til situasjonen. Ved noen tilfeller var det kun nødvendig å søke på ett ord, som for eksempel ”RWANDA”, da de fleste sakene i den valgte tidsperioden uansett ville handle om borgerkrigen.

Ikke alle artiklene var tilgjengelig på A-tekst. Dagbladet, Vårt Land og Klassekampen har ikke digitalisert innholdet sitt fra 1994. Vårt Land hadde heller ikke digitalisert innhold fra 2004. Ved innsamlingen av disse artiklene benyttet jeg meg av Nasjonalbibliotekets arkiver og gikk tilbake til de originale avissidene ved hjelp av mikrofilm. Det finnes ingen søkefunksjon i tjenesten, derfor er man nødt til å se igjennom side for side, avis for avis. Jeg gikk igjennom alle avisutgavene til de nevnte avisene i 1994, og alle avisutgavene til Vårt Land i 2004. Artiklene jeg ønsket å inkludere i analysen ble lagret i PDF-filer og overført til privat PC.

3.7.2 Variabler

Å velge ut variabler er helt essensielt for analysen, da det er igjennom definisjonen av de enkelte variablene i kodeboken, som skaper eller ødelegger et eventuelt samsvar mellom tekstene og det kodete materialet (Østby et al. 2013, 216). De variablene jeg ønsker å jobbe med, er som enheten, nødt til å springe ut av problemstillingen jeg har satt meg. Det finnes en rekke variabler man kan inkludere i oppgaven, men man er nødt til å være selektiv med tanke på oppgavens omfang og ressurser tilgjengelig.

Å gjøre generelle fenomener konkrete, slik at de kan måles eller klassifiseres, betegnes som operasjonalisering. Det konkrete resultatet av operasjonaliseringen betegnes som variabel. Ofte trenger man flere variabler for å operasjonalisere et fenomen. En variabel varierer med forskjellige *verdier*, altså kjennetegn ved enhetene som varierer (Johannessen, Tufte og Christoffersen, 2010, 40-41). Det finnes fire målnivåer; nominal, ordinal, intervall og forholdstall. Målnivåene i variablene jeg har brukt er på nominal nivå. Dette betyr at de er gjensidig utelukkende, men uten logisk rangering. De er derfor kategoriske variabler, og vil analyseres deretter (Johannessen, Tufte og Christoffersen, 2010, 44). Se vedlegg én for detaljert kodeskjema med alle variabler og variabelverdier.

Artikkelens form og innhold

Den første variabelen jeg ønsker å ta for meg er artikkelens sjanger. Her ønsker jeg å klassifisere etter reportasje, nyhetsartikkel, leserinnlegg (alle artikler skrevet av eksterne forfattere) og kommentarer (redaksjonelle meninger). Noen artikler har kombinasjoner av ulike sjangre, som reportasjen, men jeg vil klassifisere alle artikler valgt som én enkelt artikkel. Dette for å gjøre analyseprosessen enklere. Jeg velger å inkludere leserinnlegg, da dette er en del av redaksjonens prioriteringer.

Type krise

Jeg ønsker å kartlegge hvilke type humanitære krisesituasjoner som får plass i mediene. Derfor er det hensiktsmessig å kategorisere krisene. Naturkatastrofer, menneskeskapte katastrofer, væpnede konflikter, sykdomsepidemier og sultkatastrofer. I variabelen ”væpnede konflikter” vil jeg kun ta for meg artikler som handler om den humanitære krisen som kommer av den væpnede konflikten, ikke kamphandlinger eller politiske forhandlinger om krigføringen. Jeg gjør ingen undersøkelse av mediedekningen av kamphandlinger.

Artikkelens lengde

Jeg ønsker å se på hvor mye plass de ulike krisene får i avisene. Jeg velger å analysere ut ifra en fempunktsskala, ved å telle ordmengden for hver størrelseskategori.

Tema/vinkling

For å undersøke hvilke temaer som får mest mediedekning er det viktig å kartlegge hvilke type temaer som blir prioritert. Jeg ønsker derfor å dele artiklene i disse valgte temaene: politisk, økonomi, norsk vinkling, humanitær bistand, vold og overgrep mot sivile eller hjelpemannskap, generell situasjonsrapport/omfang, nordmenn i krisen og annet.

Grafiske virkemidler

Jeg vil inkludere denne variabelen for å kartlegge hvilke artikler som benyttet bilder i sakene sine. Dette vil kunne si noe om prioriteringene gjort i avisene. Jeg kommer ikke til å se på størrelse på bildene eller motivet, da jeg mener det ikke vil påvirke analysens formål.

Artikkelprodusent

Jeg ønsker å se nærmere på hvem som har skrevet artikkelen. Da vil jeg se på NTB-meldinger, annet nyhetsbyrå, avisenes egne journalister, kombinasjon av nyhetsbyrå og annen avis, kombinasjon av nyhetsbyrå og egen avis, annet og uklart opphav.

Hvilken krise

Jeg ønsker å ha en oversikt over hvor mange artikler som ble skrevet om den valgte krisen. Dette for å se hvilke kriser som ble prioritert i mediedekningen. Jeg vil også se hvilke kriser som ikke ble dekket.

3.8 Kodeverktøy: Analyseverktøy SPSS

I utgangspunktet hadde jeg tenkt til å gjennomføre analysen i Excel, men så at dette ble vanskelig på grunn av at materialet var så stort. Jeg valgte derfor å bruke analyseverktøyet SPSS til analysen, da dette statistikkprogrammet gir mange muligheter for å analysere data på en oversiktlig og enkel måte (Johannessen, Tufte og Christoffersen, 2010, 5). Jeg har som nevnt overfor, samlet inn primærdata på egen hånd, og deretter lagt inn data i SPSS. Videre har jeg gjort univariat- og bivariatanalyser for å finne svar på problemstillingen (Johannessen, Tufte og Christoffersen, 2010, 73, 109).

En univariat analyse handler om å vise hvordan enhetene fordeler seg på én variabel. Univariat-analysen vil gi et overordnet bilde på hvordan statistikken fordeler seg på hver og én variabel. Variablene er kategoriske variabler, som betyr at de kan analyseres ved hjelp av prosentfordelinger eller grafiske fremstillinger (Johannessen, Tufte og Christoffersen, 2010, 73, 75). I tillegg til å bruke SPSS, lagde jeg en oversikt i Excel over hvilke kriser som inntraff i 1994, 2004, og 2014. Dette for å se hvilke kriser som overhodet ikke fikk dekning i avisen. Denne oversikten vil derfor vise hvilke kriser som falt under papiravisenes radar.

En bivariatanalyse benytter man når man ønsker å undersøke sammenhengen mellom ulike fenomener, operasjonalisert i variabler. Mitt kodeskjema inneholder kategoriske variabler, og jeg vil derfor bruke krysstabeller analysen. Bivariate analyser gir muligheter for mengder av analyser, og det kan være lett å fortape seg i dem. Jeg vil derfor definere hvilke sammenhenger som er aktuelt å undersøke, ved å stille spørsmål som jeg ønsker svar på, slik at det blir lettere å identifisere hva man skal fokusere på (Johannessen, Tufte og Christoffersen, 2010, 109-110). Jeg vil ta utgangspunkt i problemstillingen og forskningsspørsmålene definert i det første kapittelet.

For å få svar på spørsmålene vil jeg blant annet bruke ”type krise” og ”år” som avhengige variabler. De krisene jeg vil undersøke, er verdivariablene ”væpnede konflikter”, ”sykdomsepidemier”, ”naturkatastrofer” og ”sultkatastrofer”. Jeg inkluderer ikke verdivariabelen ”menneskeskapte katastrofer”. Dette fordi det var kun tilfeller av denne type krisen i 1994, og det er derfor ikke noe poeng å sammenlikne med 2004 og 2014. Det var også kun 29 tilfeller av denne type krisen, så det vil ikke gjøre vesentlig utslag i analysen. De uavhengige variablene jeg vil bruke er lengde, sjanger, avis, kilde og tema. Jeg vil også identifisere hvilke kriser som ble viet mest plass i avisene for hvert år. Ved å bruke disse avhengige og uavhengige variablene vil jeg kunne gjennomføre analysen og få svar på spørsmålene. Dette vil jeg først gjøre for hvert enkelt år- 1994, 2004 og 2014, før jeg avslutter med en sammenlikning av årene. Jeg vil også gå mer detaljert i funnene jeg syns er interessante, som tendenser i avisene og i noen utvalgte kriser. Dette kommer frem i drøftingsdelen. Prosenttallene i analysen er endret slik at de står uten desimal.

3.9 Reliabilitet

Reliabilitet handler om hvorvidt man kommer frem til samme resultat i en undersøkelse, ved flere forsøk (Neuendorf, 2002, 141-146). Det bør gjøres en pilotstudie og en avsluttende reliabilitetstest av innholdet.

3.9.1 Pilotstudie

I forkant av analysen foretok jeg derfor en pilotstudie av materialet mitt. Dette gjorde jeg for å fange opp eventuelle feil i kodeskjemaet, som jeg da kunne korrigere før jeg startet kodingen av hovedmaterialet. Jeg kodet artiklene fra Klassekampen fra 1994 i Excel (Wimmer & Dominick, 1997, referert i Neuendorf, 2002, 158). I pilotstudien fant jeg ut at jeg var nødt til å endre på noen variablene jeg hadde satt meg, da noen var uklare eller ikke var omfattende nok.

3.9.2 Endringer fra pilotstudie til hovedstudie

På variablene ”type krise”, ”hovedtema”, og ”kilder” la jeg til variabelverdien ”annet”, da det var noen av artiklene som ikke passet inn i de definerte variablene. For eksempel kunne artikkelen handle om behov for humanitær bistand på verdensbasis, uten å ha sammenheng med en spesifikk krise.

Jeg la også til variabelverdien ”om sykdommen/naturkatastrofe” og ”nordmenn i krisen”. Dette fordi jeg så det kom til å oppstå utfordringer senere i analysen hvis jeg ikke inkluderte disse, spesielt da det var flere av artiklene om HIV- og AIDS som handlet spesifikt om viruset, og forskningen på dette. Dette gjaldt også ebolaviruset. Variabelverdien ”nordmenn i krisen” la jeg til da jeg forutså at det kom til å være en rekke artikler om nordmenns bistand, og om nordmenn i tsunamikrisen som inntraff i 2004. Jeg vil derfor skille mellom artiklene om norsk bistand, og om nordmenn som ble direkte berørt av krisen. Annet enn endringer av variabelverdiene, bestemte jeg meg som nevnt for å kode materialet mitt i SPSS og ikke Excel. Årsaken til det var at materialet mitt ble for stort, og analysene ville lettere kunne gjennomføres i SPSS enn Excel etter kodingen. Jeg valgte å ikke nummerere krisene i variabelen ”hvilken krise” før etter jeg var ferdig med kodingen. Dette fordi flere av krisene jeg har tatt for meg fant jeg via artiklene ved søk i A-tekst. Jeg ville derfor få en oversikt over hvilke kriser analysen inneholdt, og deretter se om jeg kunne slå de mindre dekkede krisene sammen.

For eksempel så jeg raskt at naturkatastrofene ikke hadde stor dekning hver for seg, derfor så jeg det som hensiktsmessig å slå dem inn i fellesvariabelverdier, som ”naturkatastrofer Midtøsten”, ”naturkatastrofer/sult/sykdom Afrika” etc. De største krisene fikk naturligvis en egen variabelverdi, som ”ebola”, ”tsunamikrisen”, ”Rwanda” osv.

3.9.3 Avsluttende reliabilitetstest

Jeg gjennomførte en ”mini-reliabilitets undersøkelse”, ved at en annen person kodet 20 artikler, tilfeldig valgt, fordelt på de ulike krisene. Grunnet oppgaven omfang måtte jeg begrense antall artikler, men det anbefales og inkludere 10 prosent av materiale i en slik test. Jeg ga en innføring til personen om hvordan artiklene skulle tolkes. Kodingen ble gjort i SPSS. Resultatene samsvarte .80, som betyr at fire av artiklene ble kodet annerledes. Medstudenten kodet ”tema” annerledes (Neuendorf, 2002, 141). Dette var i de lengre artiklene, hvor det kan være vanskelig å vurdere hva som er hovedtema. Personen som gjennomførte testen er ikke kjent med medieteori, noe som også kan ha innvirkninger på resultatet.

3.10 Validitet

Valide undersøkelser er karakterisert av at de gjenspeiler virkeligheten ved hjelp av graden av overensstemmelse av mellom data og virkelighet (Hopmann og Skovsgaard, 2014, 63). Det handler om hvor godt og presist man innfanger begrepene man ønsker å undersøke (Neuendorf, 2002, 114). Ekstern validitet handler om generalisering. I og med at jeg har inkludert hele utvalget fra avisene, mener jeg at funnene mine kan generaliseres. Kodeskjema utspringer fra problemstillingen og forskningsspørsmålene, og ble nøye undersøkt før jeg gikk i gang med koding. Derfor mener at kodeskjemaet omfatter de variablene som vil gi svar på problemstillingen (Neuendorf, 2002, 115).

3.11 Generalisering

Generalisering handler om å trekke slutninger på grunnlag av utsagn, fakta eller data som kan dokumenteres til mer helhetlige forståelser, sammenfatninger, forklaringer eller lignende (Østbye et al. 2013, 231). Som tidligere nevnt, har jeg inkludert *alle* artikler innen mitt tema fra de valgte avisene i de respektive årene. Jeg har ikke inkludert alle avisene i Norge, men utvalget jeg har inkludert er såpass stort, og som nevnt tidligere er det variasjonen mellom avisene valgt.

Jeg mener derfor at jeg, på grunnlag av min empiri og tidligere forskning, kan generalisere funnene mine (Østbye et al. 2013, 245). Jeg vil ikke kunne si noe om lokalavisenes dekning av humanitære krisesituasjoner eller om diskursen i artiklene.

3.12 utfordringer

A-tekst er en søkbar database, som ikke alltid er komplett. Databasen inneholder ikke alltid alle artikler fra alle papirutgavene, og dessuten ikke alle NTB-meldinger. Aftenposten og VG er godt representert, men det kan gi feil hvis man ser på endringer i mediestrukturen. Ved databasesøk kan man ikke være sikre på å få med alt som er relevant for en sak; de ordene man søker på finnes kanskje ikke i alle oppslag om temaene (Østbye et al. 2013, 50).

For å begrense eventuelle mangler, har jeg vært grundig med å ha en omfattende søkeprosess ved innhenting av artikler. Dette har jeg skrevet mer om under avsnittet *innhenting av artikler*. Ved innhenting av artikler fra Nasjonalbiblioteket er det også mulig at jeg har oversett noe jeg bør ha tatt med i analysen. Med tanke på at man må se igjennom side for side, er det fort gjort å overse artikler. Jeg har prøvd å unngå dette ved å bruke mye tid på hver side, og spesielt sett mye på utenriksnyheter.

Årene jeg har tatt for meg 1994, 2004, og 2014, er såpass ”nylige” at de fleste av nyhetene er inkludert i A-tekst, med unntak av 1994. Det er spesielt VG og Aftenposten som har digitalisert omtrent alt innhold, derfor er disse dataene svært sikre.

Vårt Land, Dagbladet og Klassekampen har mer digitalisert innhold etter 2000-tallet, men, som nevnt tidligere, benyttet jeg meg av Nasjonalbibliotekets arkiver for innhenting av artikler før denne perioden, derfor er også dette representativt. Jeg tar i betraktning at noe innhold sannsynligvis har falt bort, men grunnet størrelsen av materialet mener jeg de innhentede artiklene reflekterer innholdet i avisene.

I og med at jeg ikke gjør en undersøkelse av krigføringen, kan det være relevante artikler som har falt ut. Dette er midlertid en usikkerhet jeg må godta, da oppgavens omfang og ressurser ikke tillater meg å gjøre en grundig undersøkelse av dette.

3.13 Metode: Det kvalitative intervjuet

Jeg ønsker å gjennomføre to kvalitative intervjuer, et med nyhetsredaktøren i VG og et med nyhetsredaktøren i Klassekampen, dette for å styrke den kvantitative analysen. Av hensyn til oppgavens omfang og ressurser, er jeg nødt til å begrense informanter til analysen.

Jeg har valgt å vektlegge to aviser med ulike profiler og som har dekket humanitære kriser noe ulikt, for å belyse temaet så bredt som mulig. De valgte avisene kan gi interessante innspill til min empiri.

En kombinasjon av flere metoder kalles for *triangulering*, noe som innebærer å kompensere svakheter ved å kombinere forskjellige teoretiske og metodiske tilnærminger (Østbye et al, 2013, 125-126). Det er ofte lurt å kombinere både kvalitative og kvantitative metoder når man studerer et fenomen. Ved å kombinere disse metodene, vil analyses validitet øke. Dette avhenger av at dataene for hver metode er valide (Østbye et al, 2013, 127). Den kvantitative innholdsanalysen er den primære analysen i oppgaven. Hensikten med å legge til de kvalitative intervjuene er å ytterligere utforske funnene fra den kvantitative analysen (Østbye et al, 2013, 103). Intervjuene legger vekt på informantenes refleksjoner over deknningen av humanitære kriser, og deres syn på de sentrale funnene fra den kvantitative analysen.

Intervjuene gjennomføres som semistrukturerte telefonintervjuer, og transkriberes underveis. Dette på grunn av oppgavens tidsspenn og ressurser, og nyhetsredaktørens hektiske hverdag. En ulempe med denne type intervjuteknikk er at man ikke kan kjenne på stemningen og kroppsspråket til informanten. Man mister dermed den eksplorative tilnærmingen man gjerne får ved intervjuer ansikt-til-ansikt. Intervjuene er semistrukturerte, noe som betyr at temaene det skal spørres om, er definert, og det er utarbeidet en intervjuguide på forhånd.

Intervjuguiden tok utgangspunkt i følgende temaer: mediedekningen av humanitære kriser, utfordringer i norsk utenriksjournalistikk, det geopolitiske bilde, kommersielle- og økonomiske utfordringer, meningsbærende aviser, kroniske kriser, nyhetskriterier og kritisk analytisk stoff i avisene. Denne intervjutypen er fleksibel og gir rom for oppfølgingsspørsmål og innspill (Østbye et al. 2013, 104). I forkant av telefonintervjuet ble informanten tilsendt spørsmål og informasjon om analysen, slik at de skulle gjøre seg noen tanker rundt problemstillingen før selve intervjuet. Intervjuobjektene ble tilsendt sitatsjekk, og er klar over at intervjuene publiseres i masteroppgaven.

Det er flere fordeler med telefonintervju, en av de vanligste grunnene til å gjennomføre telefonintervju er fordi at de er tidseffektive, og kan gjøres selv om forskeren og intervjuobjektet er geografisk langt unna hverandre. Et annet punkt er at det er sjeldent rom for ikke-verbale svar i telefonintervju, og stillhet kan føles ubehagelig.

Telefonintervju skaper dermed en stemning som kan føre til mer detaljerte svar. I tillegg kan mangelen på kroppsspråk få både informant og forskeren til å artikulere seg bedre, noe som produserer en rikere tekst til analysen. Derfor kan man anta at mye av kommunikasjonen som ville kommet gjennom kroppsspråk i intervju ansikt-til-ansikt, også blir inkludert i telefonintervju. Telefonintervju gir også fordelen med at det er færre forstyrrelser og avbrytelser. Dette er noen av flere punkter som viser at telefonintervju er en valid, akseptert og produktiv kvalitativ metode under de rette omstendighetene (Stephens, 2007).

Intervjuguiden er blitt testet på tre ulike personer før intervjuet sendes til informantene. Dette for å avdekke uklarheter om tema og om spørsmål er tydelig nok formulert og oppfattet etter min hensikt.

4 Analyse

Analysematerialet består av 2972 artikler publisert i Aftenposten, Dagbladet, Klassekampen, VG og Vårt Land, i 1994, 2004 og 2014. Artikkene er hentet fra ”hele” avisen, det vil si ikke kun de faste utenrikssidene.

4.1 Univariatanalyse

4.1.1 Avis

Hvilken avis artikkelen kommer fra

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Aftenposten	857	28.8	28.8	28.8
Dagbladet	563	18.9	18.9	47.8
Klassekampen	418	14.1	14.1	61.8
VG	319	10.7	10.7	72.6
Vårt Land	815	27.4	27.4	100.0
Total	2972	100.0	100.0	

Tabell 1: Artikler fordelt på avis

Univariat-analysen for variabelen ”Avis” forteller om frekvens og om prosentfordelingen mellom artiklene i hele utvalget.

Som tabellen over viser, er Aftenposten den avisen som har publisert flest artikler, sammenliknet med de fire andre. Aftenposten hadde også i 1994 og i 2004 Aften-utgaven, naturligvis vil det være et noe høyere antall artikler utgitt av avisen. Likevel vil jeg påstå at dette ikke utgjør en vesentlig del av dekingen da Aften-utgaven hadde fokus på Oslo-nyheter, og publiserte ofte samme artikkel i denne utgaven, som i morgenutgaven. Som skrevet i metodekapittelet, kodet jeg ikke identiske artikler. Jeg kodet hver artikkel kun én gang, uavhengig av antall publiseringer i avisen. Unntaket er identiske NTB-meldinger som ble publisert i flere av avisene. Et noe overraskende funn er det store spriket fra VG sin deking til de andre avisene. Som en riksdekkende tabloidavis hadde jeg på forhånd sett for meg at VG kom til å være en av avisene med høyest publiseringsfrekvens.

4.1.2 År

Hvilket år artikkelen er fra

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1994	1116	37.6	37.6	37.6
2004	819	27.6	27.6	65.1
2014	1037	34.9	34.9	100.0
Total	2972	100.0	100.0	

Tabell 2: Artikler fordelt på år

Variabelen "år" viser hvor mange artikler som ble publisert i 1994, 2004, 2014. Tabell 2 viser at det har vært en svak nedgang i dekningen av humanitære krisesituasjoner. I 2004 var dekningen 10 prosent mindre enn i 1994, men gikk opp igjen i 2014. Forklaringen kan være at det ikke var like store humanitære kriser i 2004 som i de to andre valgte årene.

Tsunamikrisen inntraff ikke før 26. desember 2004, og analysen omfatter kun artikler fra 1. januar – 31. desember. Mediedekningen av Tsunamikrisen antas å være mye mer omfattende. Det overordnede bildet av dekningen tilsier at det ikke har vært en stor endring, men vi vet at 2014 var et år med flere store humanitære krisesituasjoner enn 1994 og 2004. Dette kan indikere at dekningen har en negativ vekst i papiravisene, og har forflyttet seg noe til nettavisene.

4.1.3 Lengde på artikkelen

Lengde på artikkelen

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Veldig kort – under 50 ord	500	16.8	16.8	16.8
Vanlig notis/artikkel – 50–150 ord	488	16.4	16.4	33.2
Mellomstor 150–350 ord	857	28.8	28.8	62.1
Lang/Helside 350–600 ord	774	26.0	26.0	88.1
Veldig lang/midtside 600–	353	11.9	11.9	100.0
Total	2972	100.0	100.0	

Tabell 3: Artikler fordelt på lengde

Lengden på artikkelen tilsier hvor stor prioritering avisen har gitt til de ulike krisene størrelsesmessig.

Totalt sett er drøyt 30 prosent av artiklene ”mellomstore”, altså mellom 150-350 ord, deretter ”lange/helside” med 26 prosent av artiklene. Dette viser at krisene som er skrevet om, har blitt viet mye plass i avisen. Det er imidlertid også verdt å merke seg at 17 prosent av artiklene, 500 stykk, er veldig korte notiser. Bivariatanalysen vil avdekke hvilke type kriser som får høyest prioritert i henhold til lengde.

4.1.4 Artikkelsjanger

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Nyhetsartikkel	1802	60.6	60.6	60.6
Reportasje	130	4.4	4.4	65.0
Intervju	55	1.9	1.9	66.9
Referat/Omtale	14	.5	.5	67.3
Kommentar	172	5.8	5.8	73.1
Leserinlegg	287	9.7	9.7	82.8
Notis	512	17.2	17.2	100.0
Total	2972	100.0	100.0	

Tabell 4: Artikler fordelt på sjanger

Tabellen viser fordelingen på sjanger, og vi ser at nyhetsartikkelen forekommer mest, i overkant av 60 prosent av tilfellene. Samsvarende med variabelen ”lengde på artikkel”, er ”notis” sjangeren som forekommer mest etter ”nyhetsartikkel”, med 512 artikler totalt. Leserinlegg (kronikk, synspunkt...) har i overkant av 100 flere artikler enn sjangeren ”kommentar”, som dekker redaksjonelle meninger i avisen.

4.1.5 Hvilken type krise artikkelen handler om

Hvilken krise artikkelen handler om

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Naturkatastrofer	340	11.4	11.4	11.4
	Menneskeskapt katastrofer	30	1.0	1.0	12.4
	Sykdomsepidemier	653	22.0	22.0	34.4
	Væpnede konflikter	1711	57.6	57.6	92.0
	Sultkatastrofer	105	3.5	3.5	95.5
	Annet	133	4.5	4.5	100.0
	Total	2972	100.0	100.0	

Tabell 5: Artikler fordelt på type krise

Variabelen viser hvilke type kriser avisene dekker. Væpnede konflikter ligger klart høyest, med overkant av 60 prosent av deknningen. Sykdomsepidemier kommer etter med 22 prosent av deknningen. Det er altså svært lav dekning av sultkatastrofer og menneskeskapt kriser. Verdivariabelen "annet" står for "samlesaker", dette vil jeg komme tilbake til senere i analysen.

4.1.6 Tema

Tema/vinkling på saken

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Politisk	297	10.0	10.0	10.0
	Økonomisk	35	1.2	1.2	11.2
	Norsk vinkling	523	17.6	17.6	28.8
	Overgrep mot sivile/hjelpearbeidere	597	20.1	20.1	48.9
	Humanitær bistand	439	14.8	14.8	63.6
	Situasjonsrapport /omfang	488	16.4	16.4	80.0
	Flyktninger	336	11.3	11.3	91.4
	Annet	79	2.7	2.7	94.0
	Om viruset/sykdom/naturkatastrofe	126	4.2	4.2	98.3
	Nordmenn i krisen	52	1.7	1.7	100.0
	Total	2972	100.0	100.0	

Tabell 6: Artikler fordelt tematisk

Tabell 6 viser hvilke temaer artiklene handlet om ut ifra de definerte variablene. Artiklene hadde ofte flere temaer, og jeg løste dette ved å kode artikkelen i det temaet som hadde hovedtyngden. ”Overgrep mot sivile/hjelpere” var den tematiske vinklingen i 20 prosent av deknningen. Observasjoner jeg gjorde meg under analysen bekrefter dette, da jeg opplevde at store deler av artiklene handlet om dødsfall og overgrep. Det var flere artikler om angrep mot sivilbefolkningen, men ved tilfeller der hjelpemannskapet hadde blitt angrepet eller drept, fikk dette forholdsvis mer dekning. Tabell 6 viser at den norske vinklingen er svært høy, og kommer ikke langt bak ”Overgrep mot sivile/hjelpemannskap” med tanke på deknningen.

4.1.7 Hvilken krise

Hvilken krise handler artikkelen om

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Rwanda	385	13.0	13.0	13.0
Ebola	298	10.0	10.0	23.0
Syria	295	9.9	9.9	32.9
Bosnia	261	8.8	8.8	41.7
Sudan	249	8.4	8.4	50.1
Verden	226	7.6	7.6	57.7
HIV/AIDS	215	7.2	7.2	64.9
Tsunami	135	4.5	4.5	69.4
Sør-Sudan	112	3.8	3.8	73.2
Afrika sult/sykdom	98	3.3	3.3	76.5

Tabell 7: Artikler fordelt på hvilken krise

Totalt kodet jeg krisene i 32 ulike variabelverdier. Tabellen overfor viser de ti mest dekkede krisene i de tre valgte årene, se vedlegg én for alle verdivariablene. Folkemordet i Rwanda hadde høyest dekning, og fokuset i denne krisen var det humanitære aspektet. Syria- og Bosnia-krigenes mediedekning var mer preget av krigføringen enn den humanitære situasjonen, noe denne analysen ikke omfatter. Likevel var deknningen høy totalt sett i disse krisene. Borgerkrigen i Ukraina ble i stor grad dekket i norske medier, men overraskende nok var det svært få artikler om den humanitære krisesituasjonen, med cirka 9 prosent av deknningen, som vil tilsi 28 artikler.

Jeg undersøkte materialet på nytt, også i A-tekst, men det viste seg at antall artikler jeg hadde samlet inn om den humanitære krisesituasjonen i Ukraina stemte overens. Ukraina-krisen har antageligvis hatt større fokus på krigføringen enn den humanitære situasjonen i landet.

Midtøsten har hatt flere tilfeller av naturkatastrofer og hungersnød, analysen viser at dette ikke kommer frem i deknningen. I 1994, 2004 og 2014 ble det publisert totalt tolv artikler om situasjonen i Midtøsten (med unntak av de væpnede konfliktene). I Afrika var det derimot flere væpnede konflikter som gikk under radaren. Deriblant i Mosambik, Uganda, Kongo, og Angola. Disse konfliktene fikk mellom 12-28 artikler publisert. De fleste krisene har lite dekning. Som analysen viser står de ti mest dekkede krisene for over 76 prosent av deknningen.

Søk i A-tekst begrenset til nettutgavene til avisene, viser at Syria, ebolautbruddet, Sør-Sudan, Ukraina, Krigen på Gaza og borgerkrigen i Irak, hadde høy dekning på nett. Dette kan tyde på et skifte fra papiravisen til internett, og kan forklare hvorfor Rwanda og Bosnia-krigen fra 1994 har så høy oppslutning i papiravisen sammenliknet med de nyere krisene. Selv om tsunamikrisen inntraff i slutten av desember i 2004, ble denne krisen dekket mer enn alle sult- og sykdomskatastrofer i Afrika (utenom ebolautbruddet), og borgerkrigen i Sør-Sudan.

4.1.8 Artikkelprodusent

Hvem skriver?

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Egen avis	1830	61.5	61.5	61.5
NTB	665	22.3	22.3	83.8
Bidragster til avisen/leser	288	9.7	9.7	93.5
Annet nyhetsbyrå	91	3.1	3.1	96.6
Kombinasjon av nyhetsbyrå og egen avis	55	1.8	1.8	98.4
Uklart opphav	35	1.2	1.2	99.6
Kombinasjon av nyhetsbyrå og annen avis	6	.2	.2	99.8
Annet	6	.2	.2	100.0
Total	2976	100.0	100.0	

Tabell 8: Artikler fordelt på artikkelprodusent

Tabell 8 viser at over 60 prosent av de kodede artiklene er produsert av avisen selv. Videre viser tabellen at NTB som eneste kilde er brukt i overkant av 20 prosent i artiklene. Hvis man legger til ”annet nyhetsbyrå”, er bruken av nyhetsbyrå som eneste kilde på cirka 25 prosent. ”Leserinlegg” står for cirka 10 prosent av deknningen. Dette samsvarer med kilden ”bidragsyter til avisen”, som også står for 10 prosent.

4.1.9 Bildebruk

Hvorvidt saken inneholder bilde

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	JA	1803	60.6	60.6	60.6
	NEI	1172	39.4	39.4	100.0
	Total	2975	100.0	100.0	
Missing	System	1	.0		
Total		2976	100.0		

Tabell 9: Artikler fordelt på bildebruk

Tabell 9 viser at cirka 60 prosent av artiklene inkluderte et eller flere bilder i saken.

4.1.10 Hva forteller univariatanalysen

Univariatanalysen gir et overordnet bilde over materialet, og viser hvordan materialet fordeler seg enkeltvis på variablene. Ut i fra univariatanalysen kan vi se at den totale deknningen av krisesituasjoner ikke er gått ned i særlig stor grad basert på tallene. Likevel vet vi at 2014 var et år med flere alvorlige humanitære krisesituasjoner som førte til en enorm flyktningstrøm verden over. Dette burde ha ført til en høyere dekning i papiravisene, dersom vi ser på deknningen fra 1994. Vi kan derfor anta at en del av mediedekningen er gått over til internett eller ikke mottar noe dekning. Søk i A-tekst viser høy mediedekning på i nettutgavene til papiravisene av Ukraina, Syria, Ebola, Sør-Sudan. Papiravisenes totale dekning av humanitære krisesituasjoner, står imidlertid relativt uendret. En svak nedgang i 2004 kan forklares ved at det ikke var like mange store kriser dette året. Det var høy dekning av tsunamikrisen, selv om analysen kun omfatter fire dager av deknningen. Jeg antar at naturkatastrofen ble dekket ytterligere ved inngangen til 2005. Univariatanalysen viser også at det er de væpnede konfliktene som får størst dekning.

Tabell 7 viser at det er derimot er stor forskjell på hvor mye dekning de ulike krisene har fått, også i de væpnede konfliktene. Univariatanalysen vil preges av de største variablene, spesielt er det de væpnende konfliktene som tar mye plass. Analysen viser at det er sprik mellom den største variabelen og den nest største. Dette kan derfor gi et galt statistisk bilde av hvordan de andre krisene dekkes i avisene. Det er derfor nødvendig å gjøre mer detaljerte analyser for å få et korrekt bilde av dekningen.

4.2 Bivariatanalyse av avisenes dekning 1994

I 1994 ble det publisert totalt 1116 artikler om humanitære kriser. De største krisene var Borgerkrigen i Rwanda og Bosnia-krigen, som til sammen fikk 56 prosent av den totale dekningen, henholdsvis 375 og 254 artikler hver. Deretter kommer "HIV- og AIDS" med 92 artikler, der 22 av de handlet om norske HIV- og AIDS -tilfeller. "Afrika sult/sykdom" og "verden" kommer etter med henholdsvis 54 og 53 artikler i 1994. Sultkatastrofen i Etiopia var den største i 1994, men jeg valgte å legge den inn i fellesvariabelen "Afrika sult/sykdom" da det var få artikler som kun fokuserte på denne sultkatastrofen alene. Totalt sett har dekningen av væpnede konflikter vært størst med cirka 67 prosent av den totale dekningen. Avisene har viet stor plass til væpnede konflikter, cirka 70 prosent av artiklene er mellomstore eller lengre. 60 prosent av sakene inkluderer et eller flere bilder. Nyhetsartikkelen er sjangeren som anvendes mest, cirka 75 prosent av innholdet. Aftenposten er avisen som publiserer mest (37 prosent) om væpnede konflikter, Klassekampen og VG minst (11 prosent hver).

Artikkelprodusenten som er brukt er i hovedsak avisens egne journalister, med cirka 66 prosent av totalen. NTB eller andre nyhetsbyråer stod for 29 prosent. Hvilke temaer som ble dekket mest er jevnere, men analysen viser at det er "overgrep mot sivile og hjelpemannskap" (24 prosent), "flyktninger" (21 prosent) og "norsk vinkling" (19 prosent) som er de mest populære temaene.

De andre type krisene ble ikke dekket i særlig stor grad, sammenliknet med de væpnede konfliktene. Sykdomsepidemier ble dekket mest etter væpnede konflikter med cirka 16 prosent av dekningen totalt, eller 174 artikler. Variabelverdien inkluderte blant annet lungepesten i India, tuberkulose, Malaria og HIV- og AIDS. Temaet fokuserte mest på situasjonen eller omfanget av sykdommen.

Det ble publisert 95 artikler om naturkatastrofer, cirka 9 prosent av den totale dekningen i 1994. 1994 var preget av flere naturkatastrofer, men det var jordskjelvet i Los Angeles, USA, som ble dekket best, med 31 av artiklene. 33 av dem handlet om ulike naturkatastrofer i Asia, ti i Sør- og Mellom-Amerika og ni i Afrika. Artiklene skrevet om sykdomsepidemier og naturkatastrofer var i hovedsak korte, mellom 50-150 ord, og hele 40 prosent av artiklene om naturkatastrofer var under 50 ord. Analysen viser at det var mye bruk av NTB og andre nyhetsbyrå som artikkelprodusent, og færre artikler uten bilde, enn med. Artiklene handlet i hovedsak om den generelle situasjonen av krisen.

Verdivariabelen "sultkatastrofer" stod for kun 4 prosent av dekningen i 1994, med 45 publiserte artikler. Den største var sultkatastrofen i Etiopia og andre berørte områder i Afrika. Verdivariabelen inneholder også artikler der de væpnede konfliktene har ført til sult, Bosnia-krigen, borgerkrigen i Rwanda og andre konflikter i Afrika. Sultkatastrofer ble det skrevet mindre om, men fikk større plass. Over halvparten av artiklene var skrevet av avisenes egne journalister, og 60 prosent inneholdt et eller flere bilder.

Analysen viser at Klassekampen har høyest dekning av sultkatastrofer. Dagbladet har høyest dekning av sykdomsepidemier, men lav dekning av andre typer kriser. Aftenposten dekket væpnede konflikter, naturkatastrofer, og samlesaker mest. Jeg kommer tilbake til samlesakene senere i drøftingen. Vårt Land har generelt en stabil dekning av de ulike type krisene, mens VG totalt sett er dårligst i dekningen. Avisene prioriterte væpnede konflikter høyest, i form av antall artikler, ord, bilder og bruken av egne journalister. I tillegg var det flere kommentarer, reportasjer og leserinnlegg i denne type krise. Temaene varierte mer, og væpnede konflikter var den type krise som prosentmessig hadde færrest veldig korte artikler, altså artikler under femti ord. Dekningen av naturkatastrofer var preget av korte situasjonsrapporter, uten bilde, og NTB eller andre nyhetsbyråer som artikkelprodusent. Artikler om sultkatastrofer fikk mye plass (lange artikler), men totalt ble ikke mange produsert. Temaet hadde også mest fokus på selve situasjonen eller omfanget av krisen, men vi kan anta at artiklene går mer i dybden av situasjonen på grunn av lengden av artiklene. Variabelverdien "norsk vinkling" hadde høy oppslutning i alle de analyserte verdivariablene. Etter "overgrep mot sivile/hjelpere" er det "norsk vinkling" som generelt sett forekommer mest i dekningen av humanitære kriser i 1994.

Variabelverdien ”annet” stod for 2,7 prosent av dekningen. Artikler som ble kodet i denne verdivariabelen handlet ikke om en bestemt krise, men ofte verdensproblemer i helhet, da ofte fattigdom. Disse artiklene var i all hovedsak skrevet av avisens egne journalister (80 prosent), eller bidragsytere til avisen (20 prosent). Eksempler på artikler er ”*Fanget i verden*” publisert av Klassekampen, som handler om fattigdom og tar for seg verden som helhet. ”*Det brutale Afrika*” publisert av Vårt Land tar for seg tilstanden og situasjonen til Afrika som helhet. Artiklene som blir kodet i ”annet” har ofte økonomi, eller norsk vinkling som tema. Her har den norske vinklingen fokus på bistand. Artiklene er også oftest kodet i verdivariabelen ”verden”, i variabelen ”hvilken krise”.

4.3 Bivariatanalyse av avisenes dekning 2004

Det ble publisert 819 artikler om humanitære kriser i 2004. Dette året inneholdt ikke like mange væpnede konflikter som de to andre valgte årene, dog fortsatt svært ødeleggende og alvorlige. Det er fortsatt denne type krisen som fikk høyest dekning, med 365 artikler, eller 45 prosent av dekningen. 243 av disse artiklene handlet om Krigen i Darfur, Sudan, som var årets største med tanke på den humanitære krisesituasjonen som fulgte med krigen. Borgerkrigen i Darfur er beskrevet som det første folkemordet i det tjuende århundre, og FNs generalsekretær General Ban Ki-Moon omtalte krigen som verdens første konflikt som følge av global oppvarming. Dette fordi de kjempet over ressurser som ble redusert som et resultat av miljøskade (Balabonova, 98, 2015).

Konfliktene i Haiti, Kongo og Uganda preget også denne verdivariabelen, men tallene tilsier at de ikke ble dekket i særlig stor grad. De væpnede konfliktene ble høyt prioritert i avisene. Sakene fikk relativt stor plass, 30 prosent var mellomstore, 25 prosent var lange og 12 prosent var veldig lange. Drøyt 60 prosent av artiklene var skrevet som nyhetsartikler. Over halvparten hadde et eller flere bilder i saken, og 66 prosent var skrevet av avisens egne journalister. Vårt Land og Dagbladet var avisene som publiserte flest artikler om denne type krisen, henholdsvis 35 og 26 prosent. Temamessig var det størst fokus på overgrep mot sivile og/eller hjelpemannskap, humanitær bistand og politikk.

Naturkatastrofer kommer etter som den nest mest dekkende type krise, med 198 artikler eller 25 prosent av dekningen. Årsaken til at denne type krisen går foran sykdomsepidemier, er på grunn av tsunamibølgen som inntraff den 26. desember 2004. 125 av artiklene i verdivariabelen ”naturkatastrofer” handler om denne krisen. I 2004 var det spesielt tre andre store naturkatastrofer. Flommen i Bangladesh og Kina, og orkanen som herjet i Mellom-Amerika. Det ble skrevet 33 artikler om den sistnevnte.

Dekningen av situasjonen i Bangladesh og Kina var enda lavere, det ble publisert henholdsvis ni og tre artikler. I Haiti pågikk det en konflikt samtidig som naturkatastrofen inntraff, og jeg kodet begge katastrofene i verdivariabelen ”Haiti”. Verdivariabelen inneholdt 29 artikler. Analysen viser at naturkatastrofer fikk variert plass i avisene. Hovedvekten var lengre artikler, men 30 prosent av dekningen var korte artikler under 50 ord. Nærmere analyse viser at tsunamikrisen fikk størst plass, 67 prosent av disse artiklene var over 150 ord. Det betyr at de de andre naturkatastrofene som orkanen i Mellom-Amerika, stormen i Kina og flommen i Bangladesh, fikk mindre plass i avisene. Vårt Land publiserte flere artikler om naturkatastrofer enn alle de andre avisene tilsammen, 64 prosent av avisens dekning handlet om tsunamikrisen. Temamessig lå fokuset på situasjonen og omfanget av krisen, behovet for humanitær hjelp eller mottatt bistand, og antall døde og skadede. Det var også flere artikler som handlet om selve naturkatastrofen. For eksempel publiserte Dagbladet artikkelen *”Flodbølgen i Asia – slik dannes en tsunami”*.

Dekningen av sykdomsepidemier stod for 19 prosent av dekningen av humanitære kriser i 2004. I all hovedsak hadde disse artiklene fokus på HIV- og AIDS. De publiserte artiklene var gjerne lange, da 57 prosent var mellom 150-600 ord. 47 prosent av artiklene var publisert som nyhetsartikler, og temaet var som oftest situasjon eller omfanget, norsk vinkling eller overgrep mot sivile. Sistnevnte vil i denne variabelverdien handle om dødsfall og smitte. Avisene satte fokus på norsk bistand, og cirka 24 prosent av artikler var leserinnlegg. 55 prosent av artiklene inneholdt ikke bilde. 47 prosent av artiklene var skrevet av avisenes egne journalister, og cirka 24 prosent hadde NTB som artikkelprodusent. Analysen viser at det var svært få artikler (29) skrevet om sultkatastrofer i 2004, selv om vi vet at det var flere alvorlige tilfeller det året. Lengden varierte mellom 150-600 eller flere ord (80 prosent). Artiklene ble oftest skrevet som nyhetsartikler, og hadde fokus på situasjonen eller omfanget av krisen, samt humanitær bistand. Avisenes egne journalister ble i hovedsak brukt som kilde, og drøyt 60 prosent av artiklene inneholdt ikke bilde i saken.

I 2004 var det 72 artikler som ble plassert i variabelen ”annet”, cirka 9 prosent av den totale dekningen. Artikkene var i hovedsak lange, mellom 150- 600 eller flere ord. Disse utgjorde cirka 88 prosent av artikkene. Artikkene er i hovedsak nyhetsartikler eller leserinnlegg, hvorav 70 prosent av dem inneholder et eller flere bilder. Vårt Land har publisert flest artikler med 38 prosent, Dagbladet 22 prosent, Klassekampen 17 prosent, Aftenposten 14 prosent og VG med 10 prosent. Artikkene handlet i all hovedsak om situasjoner som ikke begrenser seg til en spesifikk krise, men om den helhetlige situasjonen i verden, og spesielt i Afrika. Artikkene har mest fokus på behovet for humanitær bistand og norsk bistand, tilsammen cirka 53 prosent av materialet. Politikk, flyktninger, situasjonsrapport eller omfang, og overgrep dekker cirka 10 prosent hver.

Analysen viser at Vårt Land totalt sett publiserte flest artikler i 2004 med 36 prosent av den totale dekningen. Artikkene avisen har publisert, er i hovedsak lengre - 57 prosent av dekningen deres er mellom 150-600 eller flere ord. Vårt Land publiserte også flest artikler om den generelle situasjonen i verden, fokusert på humanitære utfordringer. VG er avisen som kommer dårligst ut, med kun 55 av 819 publiseringer, cirka 7 prosent. VG publiserte ingen artikler om sultkatastrofer. I hovedsak var artikkene skrevet som nyhetsartikler eller notiser, det var svært få reportasjer og intervjuer publisert i 2004. Totalt sett inneholdt 54 prosent av artikkene et eller flere bilder, men i verdivariablene ”sult- og sykdomskatastrofer” inneholdt færre enn 45 prosent av artikkene bilder. Temamessig havnet cirka 20 prosent i ”overgrep mot sivile/hjelpemannskap” og cirka 20 prosent i ”humanitær bistand”. Ellers hadde avisene fokus på ”norsk vinkling” og ”politikk”, som hadde cirka 13 prosent av dekningen.

4.4 Bivariatanalyse 2014

2014 var et år preget av flere alvorlige humanitære krisesituasjoner, og det ble publisert totalt 1041 artikler i de valgte avisene. De største krisene var borgerkrigen i Syria, Ukraina, Sør-Sudan, den Sentral Afrikanske Republikk, Irak, og situasjonen på Gazastripen. I tillegg til de væpnede konfliktene førte ebolautbruddet til store usikkerheter og over 11 000 dødsfall (BBC News, 2014). Ebolautbruddet og Syria-krigen fikk mest dekning, med cirka 29 prosent av den totale dekningen hver. De andre humanitære krisene ligger et stykke unna.

Sør-Sudan fikk ni prosent, Irak seks prosent, Gazakonflikten fem prosent, Sentral Afrikanske Republikk tre prosent, og Ukraina tre prosent. Totalt sett er det derfor væpnede konflikter som har mest dekning i 2014, med 58 prosent av dekningen. Det var flere naturkatastrofer og sult- og sykdomsepidemier som falt under radaren i 2014. Blant annet jordskjelvet i Chile, og kolera-utbrudd i Afrika. Analysen viser at hovedvekten av artiklene om væpnede konflikter var mellom 150-600 ord.

Artiklene ble oftest skrevet som nyhetsartikler, men avisene brukte også mye plass på leserinnlegg og redaksjonelle meninger. Disse handlet i hovedsak om Syria og debatten om flyktninger i Norge. Overgrep mot sivile og hjelpemannskap var temaet som forekom mest, men det var også høy oppslutning i verdivariabelen ”norsk vinkling”.

Totalt ble det publisert 297 artikler om ebola, det vil si at det kun var publisert 28 artikler om andre sykdomsepidemier. De 28 artiklene omfattet konflikter i Afrika som førte til annen sykdomsspredning, HIV- og AIDS, og kolera-utbruddet i Afrika. Aftenposten publiserte flest artikler, mens Vårt Land publiserte færrest, og artiklene varierte temamessig. 20 prosent av artiklene handlet om viruset, for eksempel hva ebola er og hvordan det sprer seg, smitter etc. 16 prosent av artiklene havner i verdivariabelen ”norsk vinkling”. Disse artiklene handlet om norsk bistand og norske hjelpearbeidere i Vest-Afrika. 16 prosent handlet om situasjonen eller omfanget av sykdomsepidemien, 14 prosent om overgrep mot sivile og hjelpearbeidere, og i dette tilfellet omfatter det antall dødsfall og smittede. 13 prosent av ebola-dekningen hadde fokus på internasjonal humanitær bistand. 7 prosent av artiklene handlet om ”nordmenn i krisen”, dvs. nordmenn som var smittet. Vi vet at det var et tilfelle av en norsk ebolasmittet lege, som førte til en rekke artikler om blant annet behandlingen i Norge og arbeidet legen gjorde i Sierra Leone. Nærmere analyse viser at dekningen gikk opp etter det ble påvist smitte i Europa og USA. Artiklene var oftest skrevet som nyhetsartikler og notiser, men det var også en rekke leserinnlegg om krisen.

Det har vært en økning i naturkatastrofer fra 1994 og 2004 til 2014, dog ikke like ødeleggende som tsunamibølgen. Det ble publisert 47 artikler, cirka 5 prosent av den totale dekningen. De største naturkatastrofene dette året var blant annet flommen i Balkan, jordskjelvet i Chile, flommen i Pakistan og Sør Øst-Asia. Flommen i Balkan fikk mest dekning av disse naturkatastrofene.

Det var også en rekke artikler om den generelle situasjonen i verden, og klimautfordringer verden møter. Tsunamikrisen fra 2004 fikk også dekning i 2014, da det var tiårsjubileum for katastrofen.

Sultkatastrofer er den type krise som ble dekket minst i 2014, cirka 35 artikler ble publisert, dvs. rundt 3 prosent av den totale dekningen. Dette reflekterer ikke situasjonen, da det var flere ernæringsrammede områder i Afrika, som i Gambia, Kamerun, Mali, Niger og Somalia (Reliefweb). I tillegg førte de væpnede krisene i Sør-Sudan og Den sentralafrikanske republikk til en ernæringskrise. Dårligst ut kom Dagbladet, som ikke publiserte noen artikler om sultkatastrofer. De artiklene som ble publisert ble viet mye plass, hadde ett eller flere bilder inkludert i saken, og skrevet av avisenes egne journalister.

30 artikler havnet i kategorien ”annet”, cirka 3 prosent av den totale dekningen. Disse artiklene var stort sett lange, mellom 150-600 eller flere ord, og 83 prosent av artiklene inneholdt et eller flere bilder. Artiklene ble skrevet som nyhetsartikler, og cirka 20 prosent var leserinnlegg. Vårt Land publiserte i underkant av 50 prosent av artiklene. I hovedsak handlet artiklene om store områder eller verdensbaserte kriser berørt at flere kriser. For eksempel publiserte Aftenposten artikkelen *”to millioner barn under fem år dør hvert år i Afrika”*. Denne artikkelen handlet om utfordringer Afrika møter på grunn av fattigdom, sykdom og konflikter.

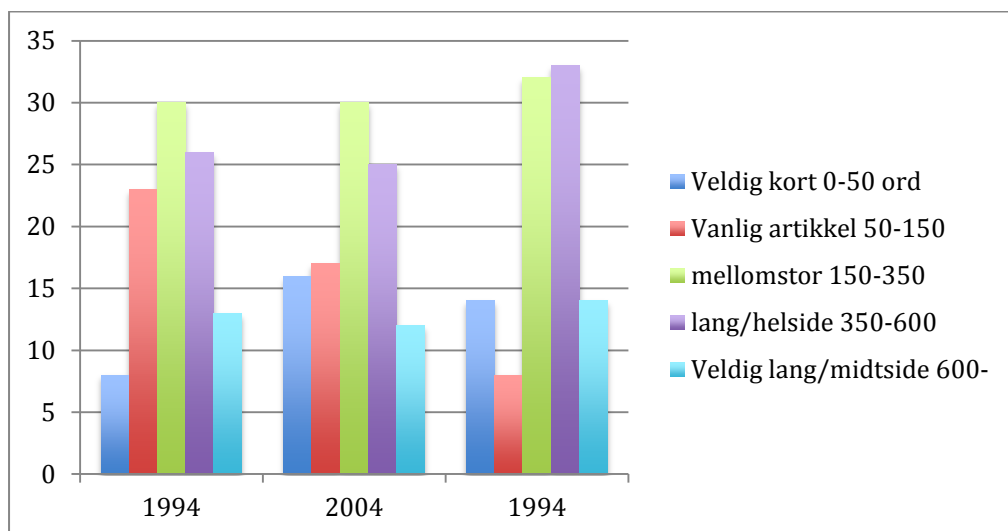
4.5 Sammenlikning av dekningen fra 1994, 2004 og 2014

Verdiene er fordelt prosentvis og ikke på antall artikler. Dette for å kunne se endringene forholdsmessig. Det vil ikke gi et riktig bilde av utviklingen om artiklene hadde blitt sammenliknet med antall artikler fra år til år.

4.5.1 Sammenlikning: væpnede konflikter

Væpnede konflikter er den type krise som avisene prioriterer høyest i alle årene som er analysert. 2014 hadde flere væpnede konflikter enn de to foregående årene, men hadde likevel færre artikler publisert i avisene. Derfor har dekningen av væpnede kriser totalt sett gått ned, og jeg antar at en del av dekningen har gått over til nettavisene. Mine søk i A-tekst støtter opp under denne antakelsen.

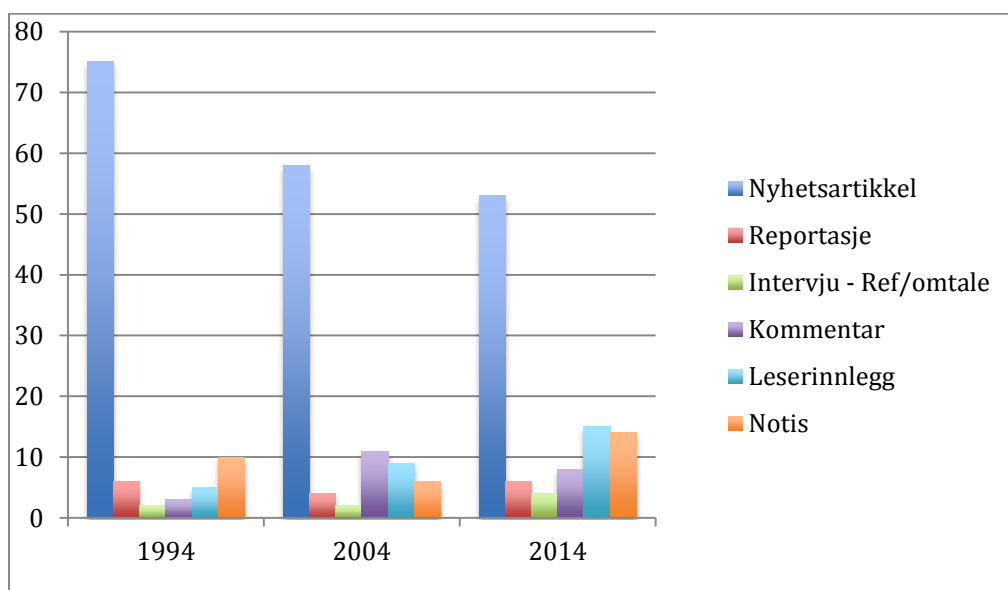
Lengde

Tabell 10: Artikler fordelt på lengde: væpnede konflikter

Analysen viser at det er en prosentvis økning i antall lange artikler, men mellomstore står relativt uendret. Det er en økning i notiser, og en gradvis høy nedgang i antall vanlige artikler publisert i papiravisene fra cirka 23 prosent til 8 prosent. Det er også en svak økning i antall veldig lange artikler, fra 13- til 14 prosent. Dette kan indikere at de ”vanlige” artiklene har blitt flyttet over til nettet, mens papiravisen går mer i dybden.

Sjanger

Tabell 11: Artikler fordelt på sjanger: væpnede konflikter

Tabell 11 viser at det ble skrevet færre nyhetsartikler i 2004 og 2014 enn i 1994. Tabell 11 viser en nedgang fra 75 prosent til 53 prosent, men at det er fortsatt denne sjangeren som dominerer. Det er derimot en økning i antall leserinnlegg, kommentarer, og intervjuer. Dette indikerer at avisene bruker redaksjonelle og eksterne meninger i større grad nå enn tidligere.

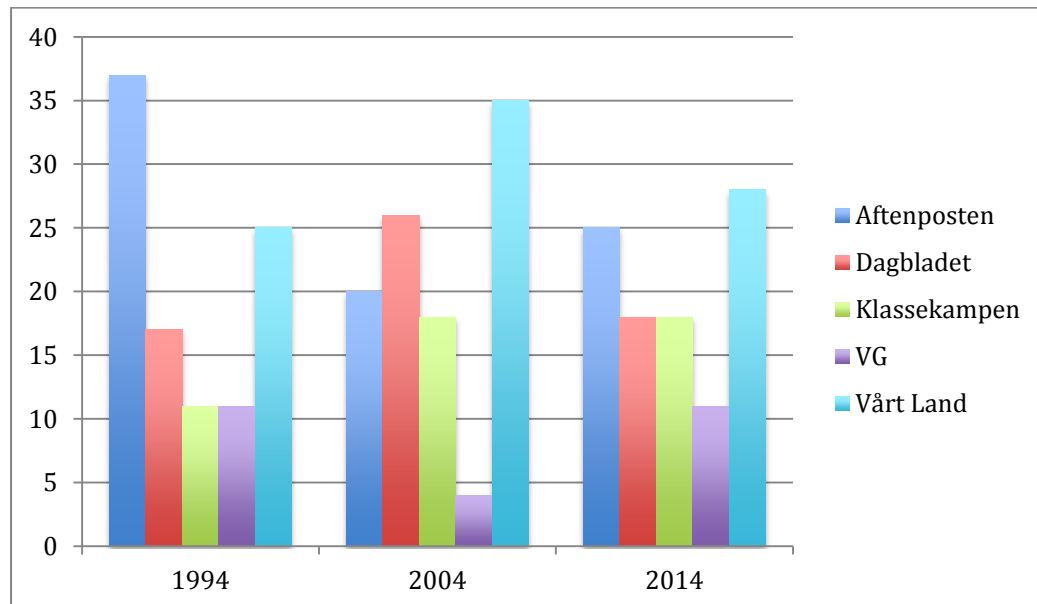
Bildebruk

Bildebruken holdt seg stabil fra 1994 til 2004, men det var en høy økning i 2014, med 77 prosent bildebruk i sakene. Det kan tenkes at dette skjer i sammenheng med den digitale utvikling, - bildebruk har blitt viktigere og høyere prioritert.

Artikkelprodusent

Avisenes bruk av egne journalister har holdt seg stabil i 1994, 2004, og 2014, mellom 63-66 prosent. Bruken av nyhetsbyråer har gått ned fra i overkant av 20 prosent i 1994 og 2004, til 16 prosent i 2014. Bidragsyttere har også økt fra 5-14 prosent.

Avis

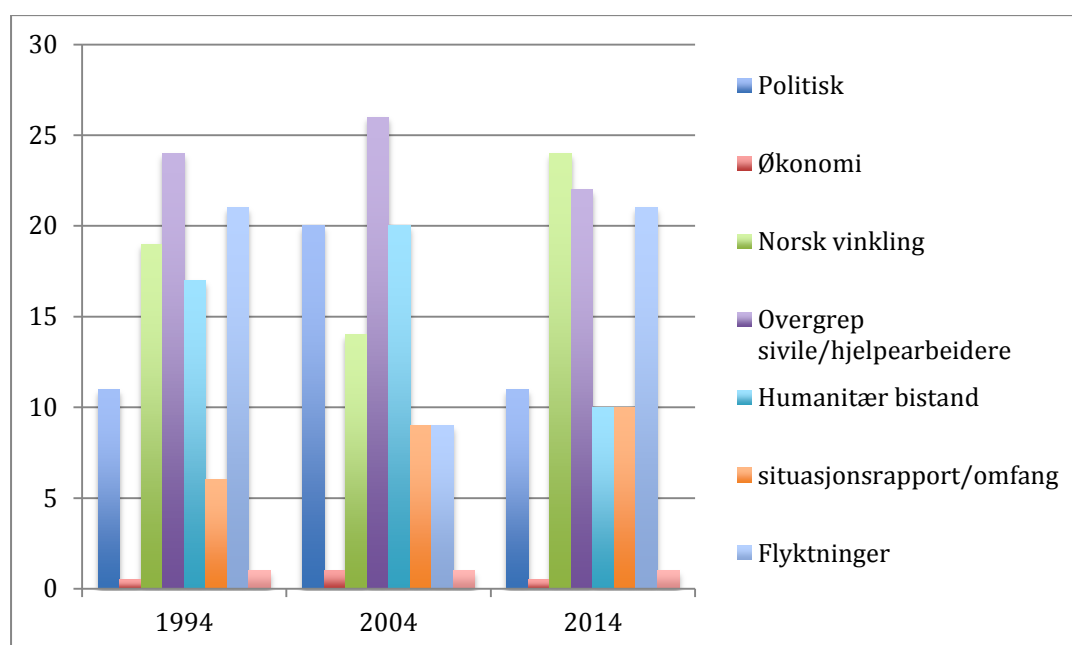

Tabell 12: Artikler fordelt på avis: væpnede konflikter

Grafen viser at avisene har hatt en varierende dekning av væpnede konflikter. Vårt Land er avisen som hadde høyest dekning i 2004, og nærmere analyse viser at avisen dekket konflikten i Sudan best.

Aftenposten publiserte etter Vårt Land flest artikler om denne krisen, men Dagbladet publiserte flere artikler i verdivariabelen ”verden”. Dermed går Dagbladet forbi Aftenposten i dekningen. Det ser ut til at det jevner seg mer ut i 2014, og VG har doblet dekningen av væpnede konflikter fra 2004. Dette kan indikere at VG velger å dekke væpnede konflikter som ikke berører Norge, i mindre grad enn de andre avisene inkludert i analysen. De væpnede konfliktene som har berørt Norge i 2014 er borgerkrigen i Sør-Sudan, Syria og Ukraina.

Tema

Tabell 13: Artikler fordelt på tema: væpnede konflikter

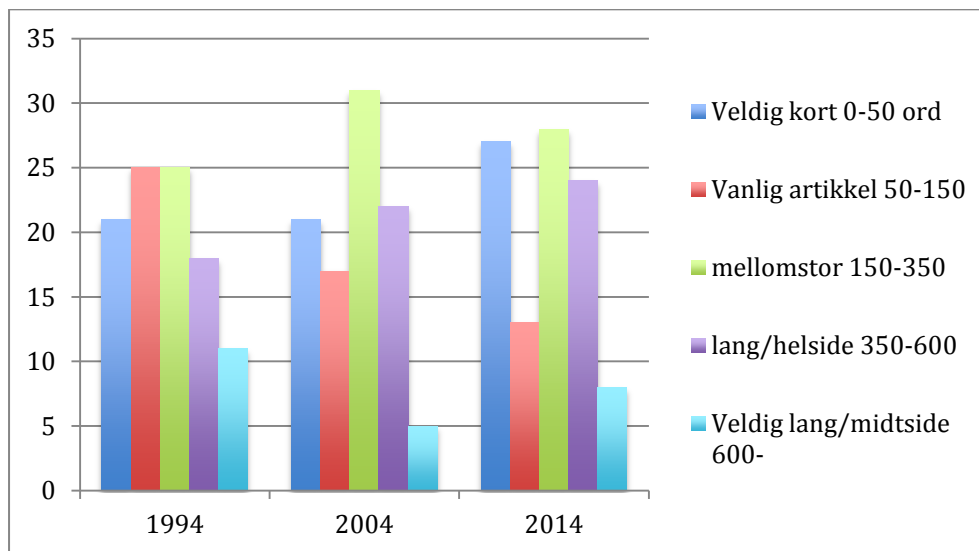
Både 1994 og 2014 var år der Norge var, og fortsatt er, sterkt involvert i krisene. Selv om Norge hadde en sentral rolle under fredsprosessen i Sudan i 2004, hadde ikke denne krisen samme nærhet til Norge som for eksempel krigen i Syria. Det kan forklare nedgangen i temaet ”norsk vinkling”, i 2004. Vanligst er artikler om overgrep mot sivile og hjelpearbeidere, og det har holdt seg relativt jevnt i de tre valgte årene. Det er interessant å merke seg at de fleste artiklene i 2014 handlet om ”norsk vinkling”. I de siste årene har det vært mye fokus på innvandring og flyktninger i Norge, samt norsk bistand. Derfor kan dette være årsaken til det høye utslaget. Den politiske grafen er høy i 2004. Disse artiklene hadde fokus på hva myndighetene i landet utalte seg om krisen, og hvordan det internasjonale samfunnet responderte på situasjonen. I 1994 og 2014 dette fokuset lavere.

Artikler om humanitær bistand har gått kraftig ned i 2014. Det kan være en sammenheng med at avisene har satt hovedfokuset på norsk bistand, og da muligens ha tatt over fokuset på internasjonal bistand.

4.5.2 Sammenlikning: sykdomsepidemier

1994 og 2004 var jevne i forhold til mengden artikler som ble publisert om sykdomsepidemier. I 2014 ble det publisert et mye høyere antall artikler, totalt 50 prosent av deknningen av sykdomsepidemier til sammen. Dette på grunn av ebolautbruddet i Vest-Afrika.

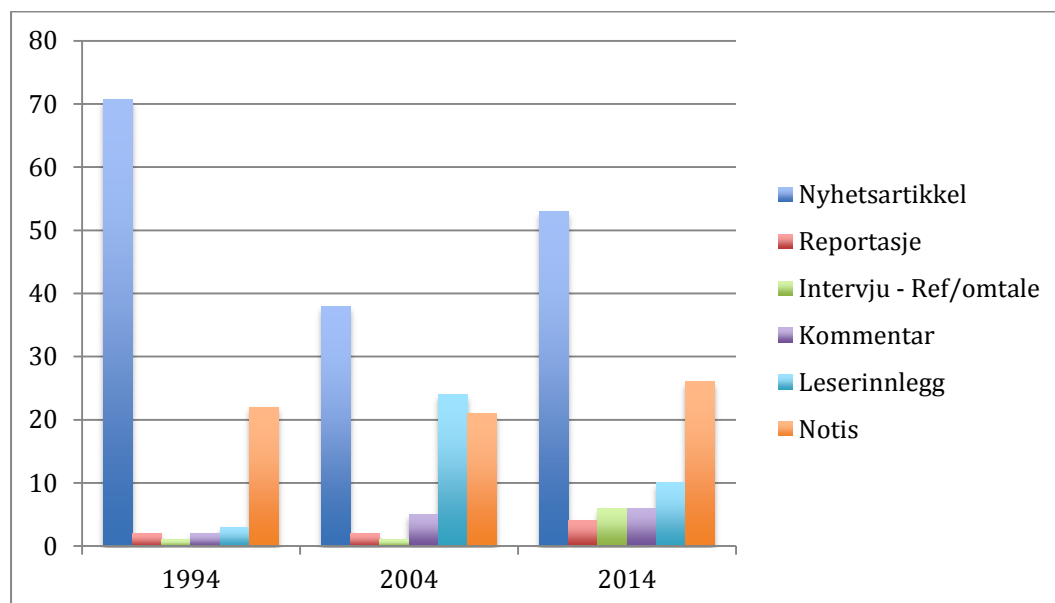
Lengde

Tabell 14: Artikler fordelt på lengde: sykdomsepidemier

Grafen viser at det har vært en jevn nedgang i antall artikler mellom 50-150 ord, og en jevn økning i lange artikler. Det har også vært en økning i veldig korte artikler under 50 ord. Tatt krisen i 2014 i betraktning, tolker jeg resultatene som en nedgang i veldig lange artikler.

Sjanger

Tabell 15: Artikler fordelt på sjanger: sykdomsepidemier

I 2004 var det mer variasjon sjangermessig. Artikkelen var fordelt på notiser, leserinnlegg og nyhetsartikler. Nærmere analyse viser at leserinnleggene dette året hadde fokus på verdivariablene "verden", "HIV- og AIDS" og "Sudan". Totalt sett har antall nyhetsartikler gått ned, men det er fortsatt den dominerende sjangeren i alle årene. Fra 1994 til 2004 var det liten endring i notiser, men i 2014 var det en økning. Antall kommentarer har økt lite, men jevnt.

Bildebruk

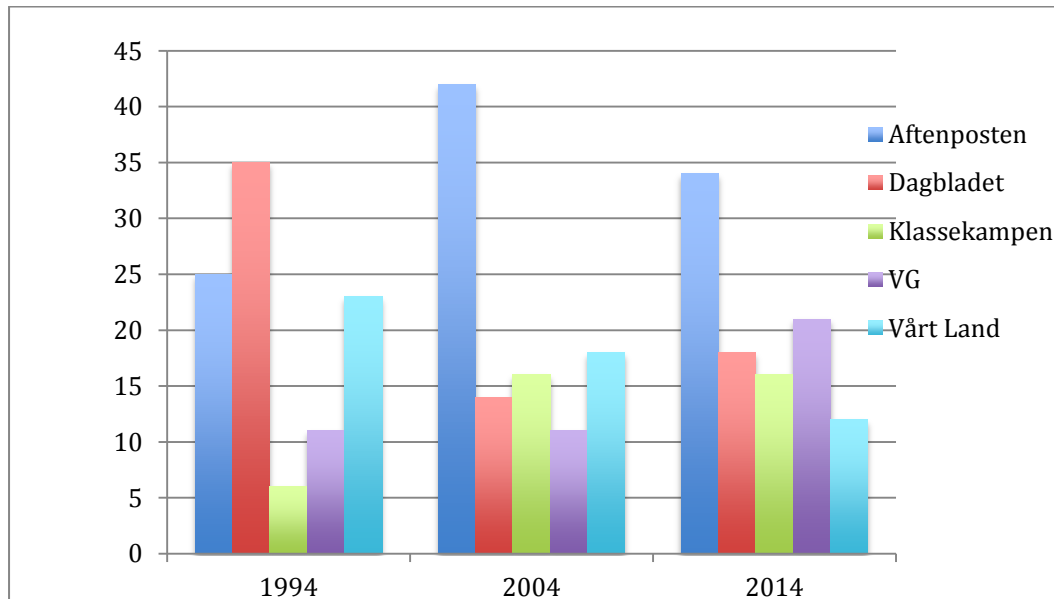
Det har vært en oppgang i bruken av bilder i papiravisene. I 1994 og 2004 ble bilder inkludert i omtrent 40 prosent av sakene, men i 2014 gikk dette opp til hele 77 prosent. En positiv vekst for bildebruk.

Artikkelprodusent

Analysen viser at i alle årene valgt er det avisenes egne journalister som har blitt brukt mest som artikkelprodusenter. I underkant av halvparten av artiklene i 1994 og 2004, og cirka 56 prosent av artiklene i 2014, var skrevet av avisenes egne journalister. Det har vært en jevn økning i bruken av nyhetsbyråer, fra 22 til 29 prosent. Analysen viser at avisene er blitt flinkere til å merke hvilke kilder de har brukt.

Artikler kategorisert i ”uklart opphav” har hatt en nedgang fra 9 til 0 prosent, og har derfor blitt flinkere til å markere hvem artikkelen er skrevet av. Avisene benytter seg også sjeldent av andre nyhetsbyråer enn NTB, med en nedgang i bruken av ”andre nyhetsbyråer” fra 11-2 prosent.

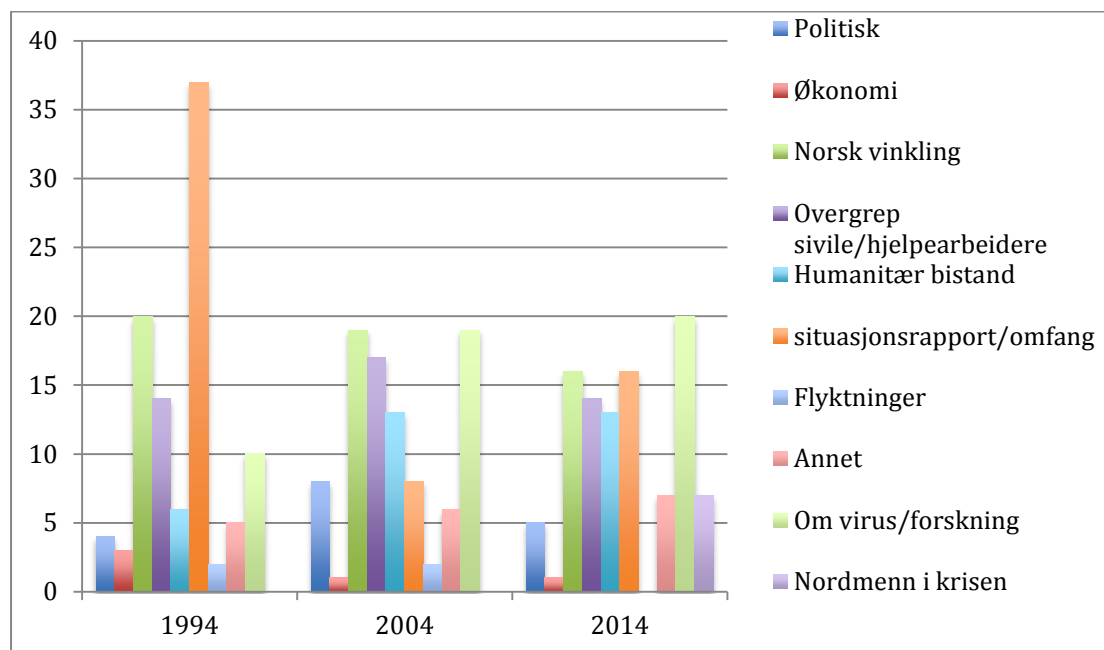
Avis

Tabell 16: Artikler fordelt på avis: sykdomsepidemier

Klassekampen og VG har totalt sett hatt en økning i dekingen av sykdomsepidemier. Aftenposten, Dagbladet og Vårt Land har lavere deking tatt krisene i betraktning. Dekningen har i likhet med væpnede konflikt jevnet seg mer mellom avisene i 2014.

Tema

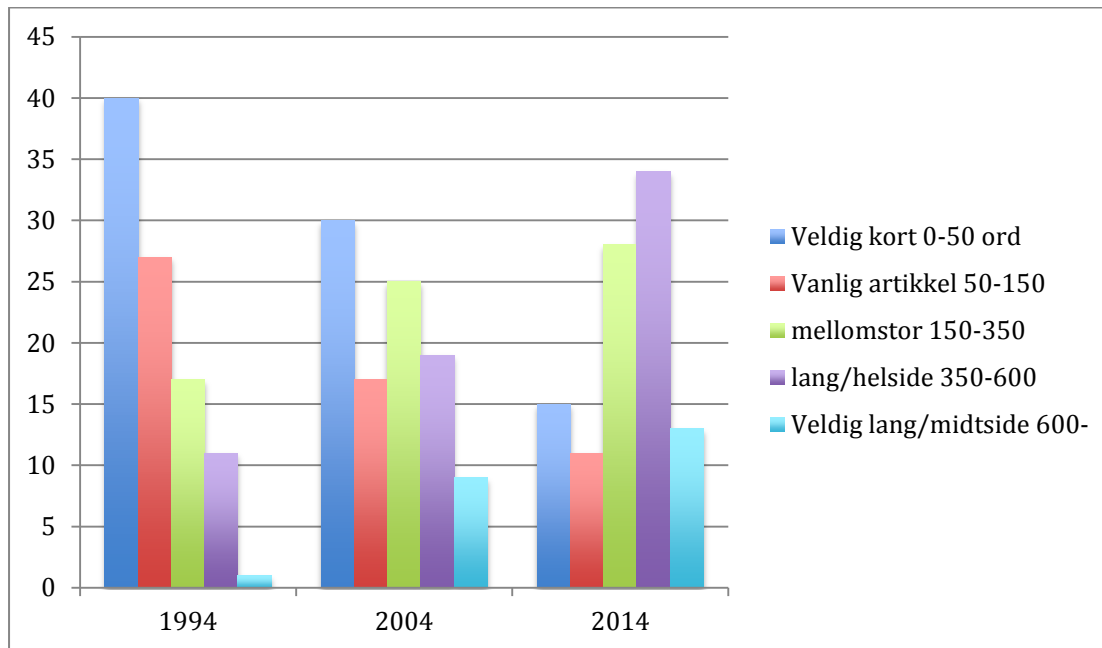
Tabell 17: Artikler fordelt på tema: sykdomsepidemier

Tabell 17 viser at verdivariabelen ”situasjonsrapport/omfang” har gått kraftig ned fra 1994 til 2004, henholdsvis 37 til 8 prosent. I 2014 økte verdivariabelen til 16 prosent. Grafen viser at ”norsk vinkling” har jevnt vært dekket i alle årene. Nærmere analyse viser at antall artikler om nordmenn med HIV- og AIDS-viruset, har gått ned fra 13 prosent i 1994 til 8 prosent i 2004, og videre ned til 1 prosent i 2014. Analysen viser at artikler om HIV- og AIDS har vært en stor del av avisenes dekning av sykdomsepidemier. 40 prosent av dekningen av sykdomsepidemier 1994 og hele 80 prosent i 2004, handlet om HIV- og AIDS-krisen. I 2014 hadde dekningen derimot gått ned til 6 prosent. Grafen gir indikasjon på avisene dekker sykdomsepidemier mer variert, ved å belyse krisen med forskjellig temaer.

4.5.3 Sammenlikning: naturkatastrofer

I 2004 inntraff en av de største naturkatastrofene i nyere tid, tsunamibølgen, og rammet landene rundt det indiske hav. Av de tre årene var det denne katastrofen som fikk mest mediedekning. En del andre alvorlige kriser falt under radaren disse årene, men ikke fordi krisene inntraff samtidig. Sett bort fra tsunamibølgen ble det publisert få artikler om naturkatastrofer, færrest i 2014. Dekningen av naturkatastrofer i papiravisene har derfor gått ned.

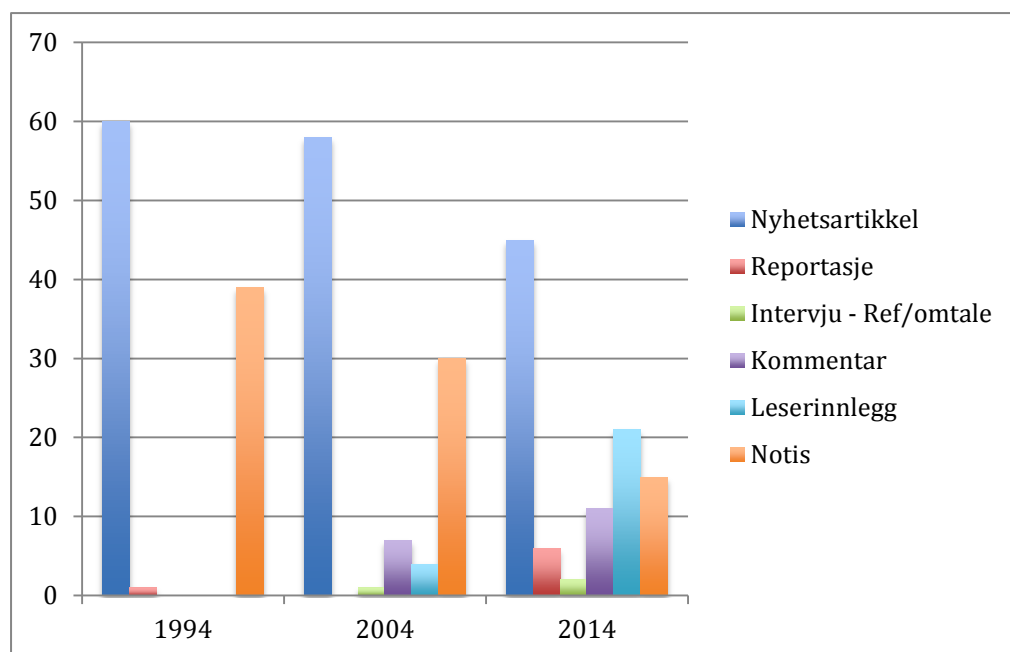
Lengde

Tabell 18: Artikler fordelt på lengde: naturkatastrofer

Tabell 18 viser at naturkatastrofer tidligere ble dekket i liten grad. Artikkene var i hovedsak veldig korte, under 50 ord. I 2004 jevnet det seg mer ut, og artikkene var i hovedsak lengre. I 2014 har trenden fra 2004 fortsatt, og hovedvekten av artikkene er mellom 150-600 eller flere ord. Avisene bruker derfor mer plass på denne type kriser enn de har gjort tidligere.

Sjanger

Tabell 19: Artikler fordelt på sjanger: naturkatastrofer

Tabell 19 viser at hovedvekten av artiklene publisert i de tre årene om naturkatastrofer har vært nyhetsartikler. Antall notiser er gått jevnt ned, og avisene bruker mer plass på leserinnlegg og kommentarer.

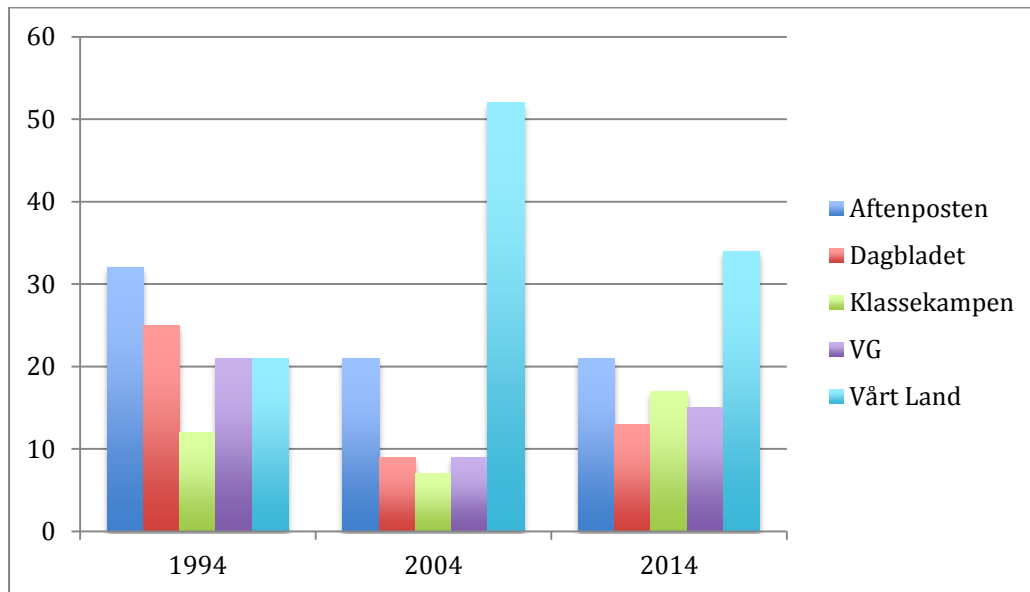
Artikkelprodusent

I 1994 var kun 29 prosent av artiklene produsert av avisenes egne journalister. 58 prosent av artiklene hadde NTB eller annen nyhetsbyrå som artikkelprodusent. I 2004 og 2014 gikk derimot bruken av egne journalister opp til omtrent 60 prosent. Det har og vært en økning i leserinnlegg i 2004 og 2014.

Bildebruk

Det har vært en oppgang i bruken av bilder i papiravisene. I 1994 og 2004 inkluderte omtrent halvparten av sakene bilder, men i 2014 gikk dette opp til 70 prosent. En positiv vekst for bildebruk.

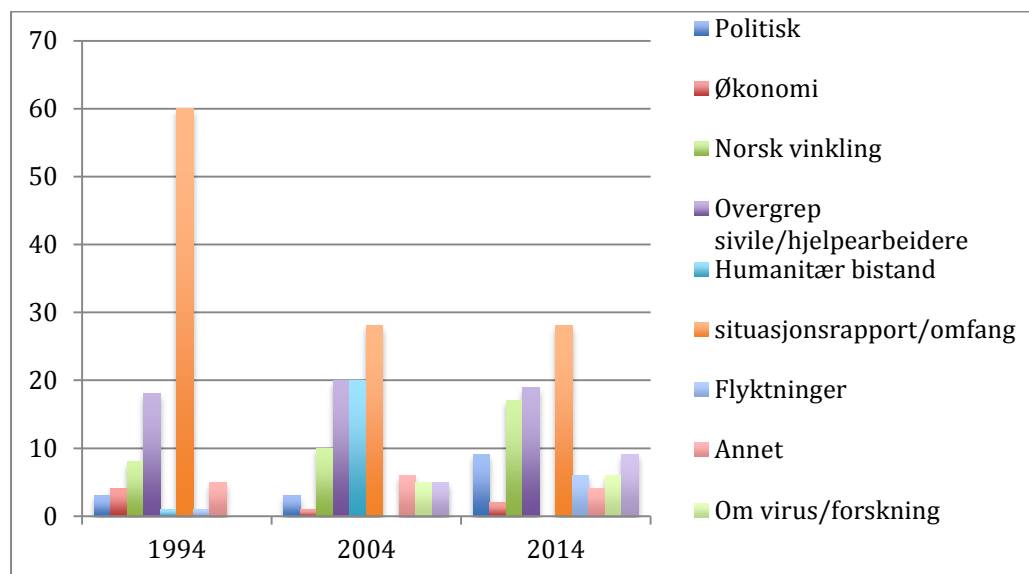
Avis

Tabell 20: Artikler fordelt på avis: naturkatastrofer

I 1994 og 2014 var dekningen jevnere fordelt på avisene. I 2004 var det imidlertid Vårt Land som i hovedsak stod for dekningen av naturkatastrofer, med flere artikler publisert enn alle de andre avisene til sammen. Aftenpostens dekning gikk ned fra 1994, men har holdt seg jevn i 2004 og 2014. Dagbladet, Klassekampen og VG hadde også en nedgang i 2004, men alle hadde igjen en økning i 2014. Vårt Land er avisen som har dekket naturkatastrofer best totalt sett.

Tema

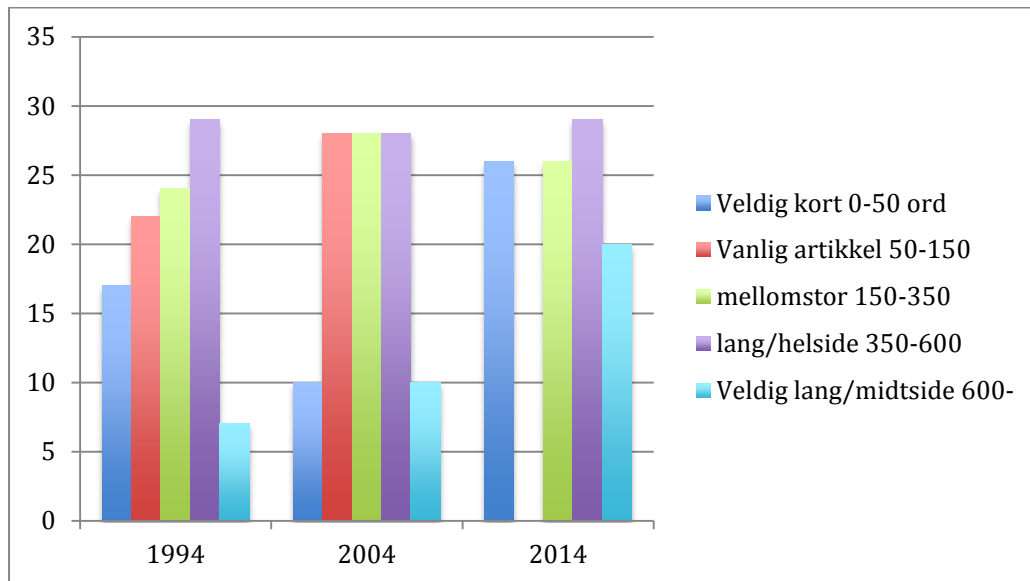
Tabell 21: Artikler fordelt på tema: naturkatastrofer

Grafen viser at det er ”situasjonsrapport/omfang” som er hovedtema i de fleste artiklene, men det var færre artikler med dette fokuset i 2004 og 2014 enn i 1994. ”Overgrep mot sivile/hjelpearbeidere” har også vært et tema avisene har fokusert på, men denne verdivariabelen har derimot holdt seg mer stabil. Humanitær bistand var et av temaene avisene fokuserte mest på i 2004, dette på grunn av det akutte behovet for mye internasjonal hjelp etter tsunamibølgen. I 2014 har det vært lite fokus på internasjonal humanitær bistand, eller behovet for det. Det har vært utelukkende fokus på norsk bistand. Temaet ”norsk vinkling” har økt jevnt i de utvalgte årene, fra 8 til 17 prosent. Grafen indikerer at avisene har større tematisk variasjon i artiklene om naturkatastrofer enn tidligere.

4.5.4 Sammenlikning: sultkatastrofer

Sultkatastrofer er den type krisen som har blitt prioritert minst av avisene i 1994, 2004, og 2014. Det var flest artikler publisert om sultkatastrofer i 1994, og dekingen har siden da gått ned. Krisen som ble best dekket er sultkatastrofen i Etiopia i 1994.

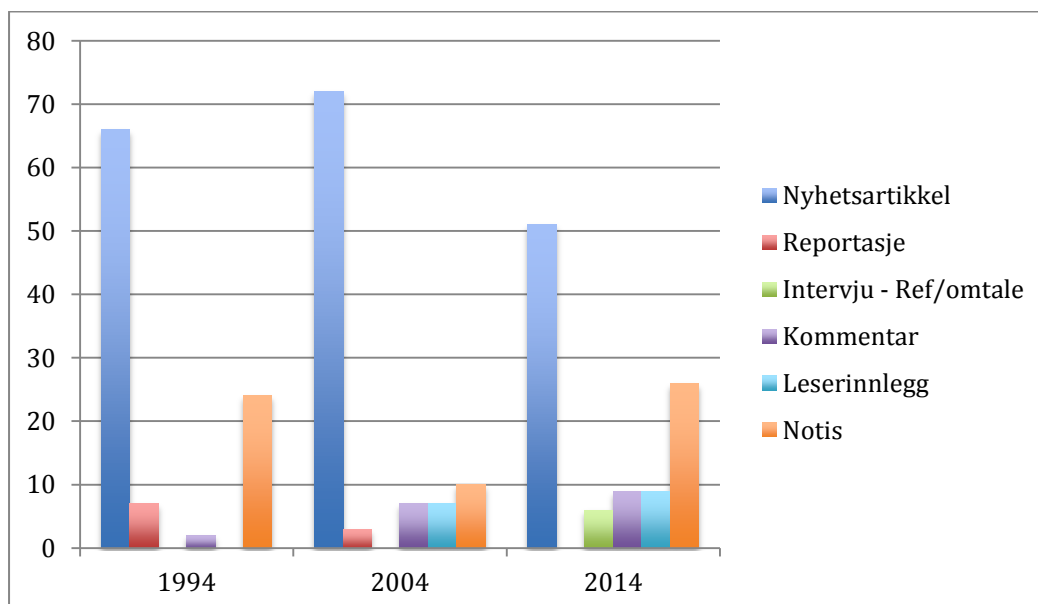
Lengde

Tabell 22: Artikler fordelt på lengde: sultkatstrofe

Tabell 22 viser at sultkatastrofer får stor plass i avisene. Det er interessant å se at artikler mellom 50-150 ord ikke har noe utslag i 2014. Dette kan indikere at denne type artikkel ikke brukes i papiravisen lenger.

Sjanger

Tabell 23: Artikler fordelt på sjanger: sultkatastrofe

Vi ser ut ifra tabell 23 at nyhetsartikler er den sjangeren som blir benyttet mest. 1994 var det ikke særlig bruk av redaksjonelle meninger, og ingen leserinnlegg, om sultkatastrofer, ble publisert. I 2004 og 2014 har begge disse sjangrene blitt brukt mer. Antall reportasjer har sunket siden 1994.

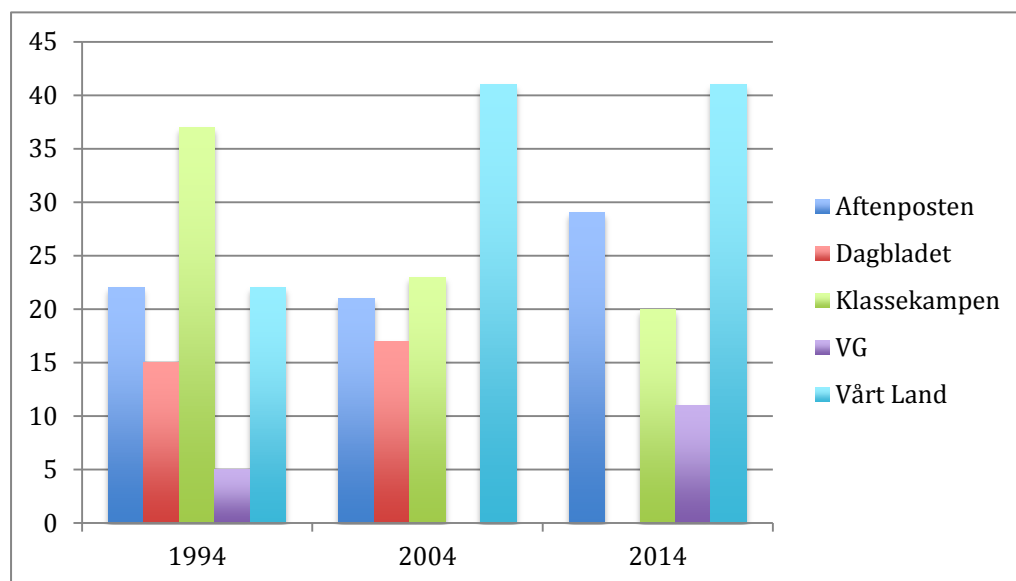
Bildebruk

Analysen viser at det har vært en økning i bildebruk. I 1994 inkluderte 39 prosent av artiklene et eller flere bilder, 41 prosent i 2004 og 77 prosent i 2014. Bildebruk i sultkatastrofer er derfor blitt mer viktig etter den digitale utviklingen.

Artikkelprodusent

Analysen viser at det har vært en økning i artikler skrevet av avisenes egne journalister, fra 57-69 prosent. Det har vært en nedgang i bruken av NTB som kilde, fra 33-23 prosent.

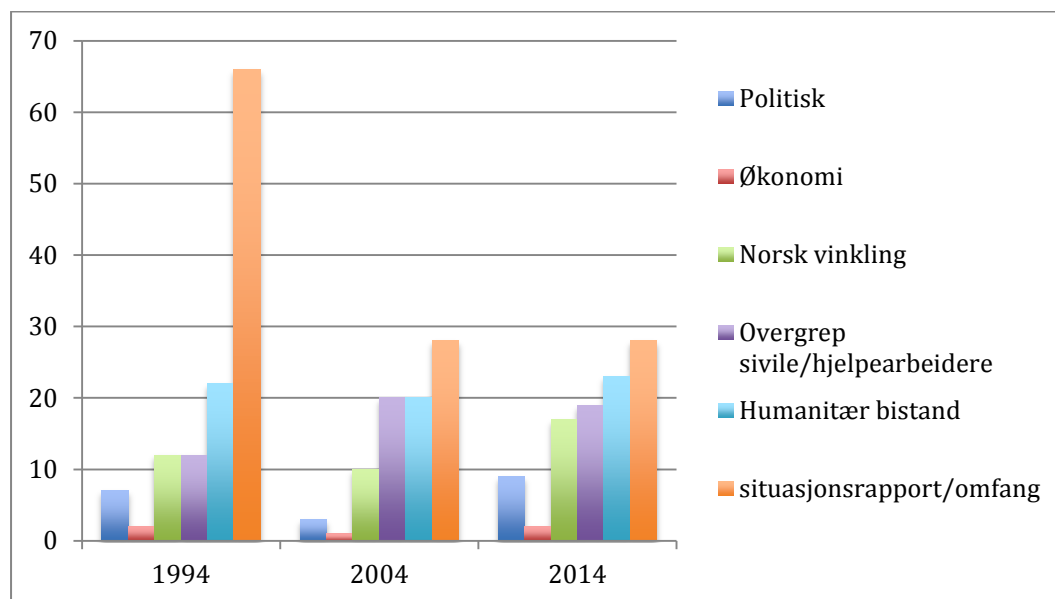
Avis

Tabell 24: Artikler fordelt på avis: sultkatastrofe

Aftenposten har hatt en positiv utvikling i antall artikler publisert om sultkatastrofer. Vårt Land har omtrent samme dekning i 2014 som i 2004. Dagbladet hadde en positiv utvikling fra 1994 til 2004, men i 2014 publiserte ikke avisen noen artikler om sultkatastrofer. VG hadde en lignende situasjon, i 2004 publiserte de ingenting, men hadde i 2014 11 prosent av deknningen.

Tema

Tabell 25: Artikler fordelt på tema: sultkatastrofe

Temaene har jevnet seg ut fra den større variasjonen i 1994. ”Situasjonsrapport/omfang” er i alle årene det temaet som er blitt brukt mest. Temaet ”humanitær bistand” har en jevn dekning i 1994, 2004, og 2014. ”Norsk vinkling” har fått større fokus i 2014, enn i de to andre årene. ”Politikk” har også økt fra nedgangen i 2004, og gått forbi dekningen i 1994.

4.6 Excel oversikt av dekning av natur- og sykdomsepidemier

I forkant av kodingen laget jeg i Excel, en oversikt over naturkatastrofer og sykdomsepidemier av et visst omfang, ut ifra Reliefweb sin oversikt. Dette fordi jeg på forhånd visste at det kom til å være lite mediedekning i dette området, og ønsket en oversikt over hva avisene valgte bort. I 1994 ble 19 prosent av krisesituasjonene Reliefweb oppga, dekket av de norske avisene. I 2004 var det 35 prosent, men i 2014 gikk dekningen ned igjen, til 22 prosent. I de fleste tilfellene var dekningen spredt i de ulike avisene, og kun et fåtall av krisene ble dekket av alle. Oversikten viser at det er flom, jordskjelv og vulkanutbrudd som oftest blir dekket.

5 Drøfting av funnene opp mot teori

Tatt krisene i betraktning, altså antall, størrelsen og omfanget av krisene, har den totale dekningen av humanitære krisesituasjoner gått ned siden 1994. Selv om det ikke er stor forskjell på antall artikler publisert i de tre valgte årene totalt sett, har ikke de store krisene i 2014 gitt særlig utslag på publiseringsfrekvensen i papiravisene, sammenliknet med de andre årene. Det ble publisert færre artikler om krigen i Darfur enn i Rwanda, selv om krigen i Sudan var den største i 2004, samt at det var færre store kriser dette året. I tillegg pågikk krigen i Bosnia og Rwanda i samme tidsperiode. Funnene samsvarer med annen forskning, som viser at andelen utenriksnyheter, relativt sett, har minket de siste årene. (Allern, 199, referert i Eide og Simonsen, 2009,9).

5.1 Væpnede konflikter høyest prioritert

Analysen viser også at det er forskjell på hvilke type kriser de ulike avisene prioriterer, og det er de væpnede konfliktene som har prosentvis høyest dekning i de tre valgte årene. De væpnede konfliktene er typisk ”K-stoff; konflikt, katastrofe, krise, konfrontasjon og krig, og kan være en årsak til hvorfor de trekker såpass mye medieoppmerksomhet (Eide og Simonsen, 2009). En annen årsak er at krig ofte bringer store konsekvenser økonomisk, politisk og samfunnsmessig, som ofte har innvirkning på vestlige land og derfor tiltrekker medieoppmerksomhet. Analysen viser at det er forskjell på hvordan mediene dekker de ulike væpnede konfliktene, og hvilke som får mest dekning. Søk i A-tekst viser at dekningen av krigene i Ukraina, Syria, og Bosnia hadde mer fokus på krigføring, enn den humanitære krisesituasjonen. Spesielt i Ukraina, som kun stod for tre prosent av avisenes humanitære dekning i 2014. Situasjonen i Ukraina førte dog ikke til like mange sivile dødsfall, eller interne og eksterne flyktninger som de andre krisene det året. Syria og Bosnia fikk derimot høy dekning sammenliknet med de andre krisene i analysene.

5.2 Norsk vinkling viktigst i Syria-dekning

Borgerkrigen i Syria hadde mest fokus på ”norsk vinkling”, med over 35 prosent av dekningen. Deretter var ”overgrep mot sivile og hjelpearbeidere”, og ”humanitær bistand” teamene som gikk igjen. Årsaken til det enorme fokuset på ”norsk vinkling”, er flyktningdebatten som pågikk, og som ennå pågår. Debatten dreide seg om hvilke og hvor mange syriske flyktninger som kunne få asyl i Norge.

Det var altså stort fokus på hva norske myndigheter og nordmenn uttalte seg om flyktnings situasjonen, men lite fokus på hva andre myndigheter uttalte, eller på de politiske prosessene bak krigen i forhold til den humanitære krisesituasjonen (Eide og Simonsen, 2009; Allern, 2001). Nyhetskriteriene nærhet, identifikasjon og elitepersoner kan trekkes inn her (Galtung og Ruge, 1965; Allern, 2001). Det hevdes at det å bruke staten som kilde i utviklingssaker er bekymringsfullt, da de representerer "hjemmenasjonen", og ikke nasjonen som blir berørt av krisen. Kildene er lettere å få tak i, men man vet ofte ikke nok om hva som skjer på bakken av krisen (Cottle, Panitti og Wahl-Jorgensen, 2012, 45).

Jeg har ikke gjort en analyse av hvilke kilder avisen benytter seg av i artikkelen, men observerte under kodingen at Aftenposten hadde flere artikkelserier på krigen i Syria, der blant annet utenrikskorrespondent Kristin Solberg var på bakken. Klassekampen hadde artikkelserien "Dagbok fra Damaskus", med forfatter Hussein Maxos på bakken. Men dette var heller unntaket enn normen. Dette kan sees i sammenheng med at avisene opererer generelt med et lavere budsjett for utenriksjournalistikk, og det er mindre vanlig å ha egne journalister på bakken. Det har derfor blitt vanligere med fallskjermjournalistikk som kan føre til et ubalansert bilde av internasjonale hendelser (Cottle, Panitti og Wahl-Jorgensen, 2012, 43- 45). Det norske fokuset overtok deknningen av krigen i Syria. Dette på grunn av mengden artikler om flyktnings situasjonen i Norge, sammenliknet med de andre temaene. Flykningsstrømmen var den delen av katastrofen som ville påvirke Norge direkte, og det er naturlig at det er mer fokus på dette i mediene. Analysen viser at det derfor er et mindretall av artikler med fokus på kritisk analyse og om de politiske prosessene som fører til den humanitære krisesituasjonen. Fraværet av artikler med fokus på de lengre prosessene, skaper et sterkere bilde av "oss" og "dem". Det distanserer oss ytterligere fra menneskene i konflikten (Cottle, Panitti og Wahl-Jorgensen, 2012, 41-45). Søk i A-tekst viser at selve krigføringen på Gaza fikk mye mediedekning, men det var mindre fokus på den humanitære situasjonen som utspilte seg. Artikkelen som ble publisert hadde hovedfokus på situasjonen, antall døde og skadede og norsk vinkling.

Mediedekningen av borgerkrigen i Irak var fokusert på flyktnings situasjonen og antall døde og skadede. Det kan tyde på at også denne krisen hadde lite fokus på de politiske og sosiale prosessene bak. Dekningen av denne krisen var derimot jevnt fordelt mellom avisene. Analysen viser at VG ikke publiserte noen artikler i papiravisen om den humanitære krisesituasjonen i Gaza i løpet av 2014.

5.3 Det kaotiske Afrika

Borgerkrigen i Rwanda fikk mer dekning enn krigen i Sudan (det ble publisert 385 artikler om Rwanda og 249 om Sudan), men de ble dekket på lignende måte. Analysen viser at det er størst fokus på humanitær bistand, antall døde og skadede, generelle situasjonsrapporter og respons fra det internasjonale samfunnet. Denne dekningen var preget av faktabaserte rapporter uten menneskelige kilder, men inneholdt også artikler som representerer ofre som individer, som hadde behov for hjelp fra mennesker i vesten. Chouliaraki kaller dette for ”nød- nyheter”. Som nevnt tidligere kan også dette skape et større skille mellom ”oss” og ”dem” (Chouliaraki, 2006). Hernes sin teori om medievridding er også relevant her (Hernes 1977, referert i Palmstrøm, 2012). Annen forskning viser at vestlig media dekket borgerkrigen i Rwanda, først etter at grusomhetene og flyktningkrisen ble et faktum. Forskningen viser også at vestlig medier har vanskeligheter med å forstå prosessene i afrikanske konflikter, og at det er lettere å melde flyktningkrisen enn å forsøke å forstå folkemordet. Det samsvarer med funnene i analysen, som tyder på at det var mye fokus på flykninger og drap i disse væpnede konfliktene. Dette var også tilfellet under krigen i Sudan. Mediedekningen kom først i 2004, til tross for at krigen begynte i 2003 (Balbanova, 2015). Analysen viste stor oppslutning i artikler om humanitær bistand fra Norge og det internasjonale samfunnet. Dette kan sees i sammenheng med at forskning viser at vestlige medier ofte demonstrerer deres gavmildhet, og at det er stort fokus på økonomiske bidrag (Nohrstedt, Ottosen, 2014 1; Eide og Simonsen, 2009; Carma, 2006). Analysen viser at det er få av de andre konfliktene i Afrika som fikk merkbar dekning. Den Sentralafrikanske republikk fikk svært lite mediedekning med kun 33 artikler publisert, totalt sett, selv om denne krisen var en av de mest alvorlige. Denne konflikten førte til forfølgelse og drap av muslimer og liberale kristne, og over en halv million interne flykninger. Konfliktene i Uganda og Kongo fikk nærmest ingen dekning. VG publiserte ingen artikler om Kongo eller Uganda, og svært lite på situasjonen i Haiti eller andre konflikter i Afrika.

Dødsfall, ødeleggelse, og katastrofale utfall er ingen garanti for at konflikten vil bli dekket i mediene (Cottle, Panitti og Wahl-Jorgensen, 2012, 33). Dette kan sees i sammenheng med det geopolitiske bildet, som jeg vil komme tilbake til.

Analysen gir en klar indikasjon på at sult- og naturkatastrofer blir underrapportert i mediene, og at det har vært en nedgang totalt sett. Årsaken til at sykdomsepidemier hadde en økning i 2014 var ebolautbruddet i Vest-Afrika, som stod for 91 prosent av dekningen av sykdomsepidemier i 2014. Søk i Retriever viser at dekningen av viruset gikk kraftig opp etter at smitte ble påvist i Europa, og den ble deretter doblet da den norske legen Silje Lehne Michaelsen fikk påvist smitte. Viruset gikk fra å være en "Afrika-sykdom" til noe som potensielt kunne spre seg i den vestlige verden. "Norsk vinkling" fikk nest mest utslag i denne krisen, mest fokus var på situasjonen og antall døde og smittede. I tillegg brukte avisene mye plass på å fortelle om hva ebola faktisk er, og hvordan det smittes. Hadde det ikke vært for denne krisen hadde også sykdomsepidemier hatt en negativ utvikling fra 1994. Forskning viser at vestlig egeninteresse er en forutsetning for signifikant dekning av en humanitær krisesituasjon (Carma, 2006, 5). Tidligere undersøkelser tyder på at norske medier leter etter norske "knagger" i internasjonale hendelser (Eide og Simonsen, 2009; Allern, 2001).

5.4 "Stakkars dem"

Eide og Simonsen skriver at mediene ofte ser bort i fra de politiske årsakene til krisen i sin dekning. Dette har vi sett i de væpnede konfliktene i analysen, men det er spesielt vanlig når det kommer til hungersnød (Eide og Simonsen, 2009, 41-42). Analysen viser at det har vært svært lite dekning av denne type krisesituasjoner, og at når det først dekkes, ligger fokuset på antall døde, og de som lider under hungersnøden. Det finnes omtrent ingen artikler om de politiske prosessene bak krisen. Dette kan sees i sammenheng med at artiklene ofte blir forenklet (Østgaard, 1965, referert i Allern, 2001; Hernes 1978, referert i Palmstrøm 2012). Eide og Simonsen skriver også at mediedekningen av hungersnøden i Etiopia og Sudan var essensiell, men at fraværet av kritisk analyse fører til en "naiv" humanitær dekning, ved at mediene ikke gir et tidsriktig bilde av hungersnød (Eide og Simonsen, 2009, 41-42). Det fremkommer i forskning at mediene bruker lite tid på det faktum at krisene ofte er forutsett av systematiske og politiske utfordringer som lenge har vært kjent (Cottle, Panitti og Wahl-Jørgensen, 2012; Allern, 2001). Dette kan sees i sammenheng med at vestlig medier ofte benytter seg av en stereotypisk diskurs i dekningen av katastrofer og sultkatastrofer i Afrika. Sultkatastrofene skjer på grunn av "naturlige omstendigheter", eller er de innfødtes skyld (Sørensen, 1991; Cottle, Pantti og Wahl-Jørgensen, 2012, 55). Denne type dekning fører til, som hos flere av de andre krisene, en større fremmedgjøring, mellom "oss" og "dem".

Analysen inkluderte blant annet flere artikler om ”Band Aid” og den humanitære støtten gjennom bistandskonserten. Sangen ”Do they know its Christmas time?” har vært lansert fire ganger, i 1989, 1994, 2004 og 2014. Sangen har i senere tid fått mye kritikk som går ut på at vesten forsterker bildet man har av Afrika, at kontinentet må reddes fra seg selv. Analysen viser at mediedekningen i 1994 og 2004 rundt bistandskonserten, i all hovedsak var fokusert på bistandsarbeidet og kjendisene som var med i innspillingen. I 2014 ble det derimot rettet mer kritikk mot prosjektet da det ble annonsert at det skulle lages en ny versjon til inntekt for ebola. I et debattinnlegg i Aftenposten, påstår forfatteren blant annet at sangen illustrerer ”Pinlig kunnskapsløshet og vestlig arroganse” (Aftenposten, 2014). Benthall mener at dekningen rundt Band Aid (før 2014) distraherer oppmerksomhet for behovet for dekning av de politiske prosessene bak hungersnøden (Benthall, 2010, 41). Ofte får ikke sultkatastrofene noen dekning i det hele tatt, og analysen viser at til og med de aller største, som situasjonen i Etiopia og Sudan, mottok minimal dekning. Sultkatastrofer er, som nevnt, en del av en lang prosess, og ikke noe som skjer akutt. Dette støttes av Benthall sin teori, om at mediene skaper inntrykk av kroniske kriser som en del av det daglige livet, og at det dermed slutter å være nyheter (Benthall, 2010, 41). Sulten, nøden og døden går sin gang.

5.5 Sykdomsepidemier – Kun ebola og HIV- og AIDS?

Som nevnt overfor, var det en økning i dekningen av sykdomsepidemier i 2014 på grunn av ebolautbruddet i Vest-Afrika. Sett bort ifra denne krisen, har det vært en klar nedgang i antall artikler om sykdomsepidemier. Totalt ble det publisert 297 artikler om ebola, det vil si at det kun var publisert 28 artikler om andre sykdomsepidemier. Eboladekningen fikk langt mer dekning da det ble påvist smitte i Europa.

Dette har sammenheng med at kriser av en viss dimensjon, og som har tilknytning til Vesten, får mediedekning (Media Tenor Journal 2006, 26-27, referert i Cottle, 2009,50; Galtung og Ruge, 1965). En interessant del av analysen viser at totalt sett var det flest artikler med fokus på ”norsk vinkling.” I 49 artikler lå fokuset her, og 23 artikler handlet om den norske legen som ble smittet av viruset. Det var altså høyt fokus på hva nordmenn bistår med (økonomisk og med faglig personell), og på nordmannen som ble smittet av viruset. Også dekningen av denne krisen kan sees i sammenheng med det geopolitiske bildet (Galtung og Ruge, 1965).

Tidligere var det større fokus på sykdomsepidemier, spesielt med tanke på HIV- og AIDS. Andre sykdomsepidemier har gått under radaren, og fått ingen eller svært lite dekning. Størsteparten av dekningen av sykdomsepidemier, sett bort fra ebola, har fokusert HIV og AIDS. Dekningen av denne type krisen gikk opp fra 1994 til 2004, men kraftig ned igjen i 2014. Jeg antar at økningen i 2004 kom på grunn av omstruktureringen av Den internasjonale AIDS-Assosiasjonen (IAS), og forflyttingen av organisasjonen til Genève. Det ble derfor satt stort fokus på HIV- og AIDS gjennom FN internasjonalt (IAS). Dagbladet hadde en lang artikkelserie på HIV- og AIDS i 1994, hvor de blant annet tok for seg nordmenn som levde med viruset, og situasjonen internasjonalt. Eksempelvis *"Bestefar med HIV"*, *"Viruset uten grenser"*, *"Du står ikke alene Guri"*, og *"Sønnen min døde av AIDS"*. Som nevnt, gikk den totale dekningen opp i 2004, men dekningen av nordmenn med viruset gikk vesentlig ned. I 2014 var papiravisenes dekning av HIV- og AIDS nærmest borte, med kun 21 publiserte artikler. Min antagelse er at HIV- og AIDS-epidemien har likheter med dekningen av sultkatastrofer, ved at HIV- og AIDS blir sett på som en kronisk krise, og som er en del av hverdagen (Cottle, Panitti og Wahl-Jørgensen, 2012, 39; Allern, 2001, 59).

Dekningen av nordmenn som lever med viruset har nærmest forsvunnet. Det var kun tre registrerte artikler med denne vinklingen i 2014. Tall fra Folkehelseinstituttet viser at det er en moderat økning i antall HIV- og AIDS-tilfeller i Norge, og en økning i kjønnssykdommer generelt (Folkehelseinstituttet, 2014). Tall fra United Nations AIDS, viser at det er en økning i antall smittede, og at drøyt 60 prosent av de som lever med HIV-viruset ikke har tilgang til behandling, noe som spesielt går utover unge barn (UN AIDS, 2014). Dette indikerer at epidemien fortsatt er reell og livstruende for mange millioner mennesker. Andre sykdomsepidemier som kolera, tuberkulose og pest, har gått mediene forbi. Kun lungepesten i India i 1994 fikk noe dekning, og også i denne krisen lå mye av fokuset på norske turister i India, og hvorvidt de kunne reise dit.

5.6 Flere naturkatastrofer, men mindre dekning

Analysen viser at det har vært en nedgang i dekningen av naturkatastrofer i papiravisene, men den viser òg at det er blitt mer fokus på klimautfordringer i 2014, enn i de andre årene jeg har undersøkt. Artikkene om klimautfordringene har mer fokus på verden som helhet, enn enkelttilfeller. Økningen i denne type artikler antar jeg kommer av det økende fokuset på klimautfordringer hos FN og på verdensbasis. Det er dokumentert at 300 millioner mennesker blir alvorlig påvirket av klimaendringer hvert år, og det antas at 500.000 vil dø som følge av klimaendringer innen 2030 (Global Humanitarian Report, 2013).

Reliefweb viser at det har vært en økning i naturkatastrofer fra 1994 til 2014, likevel har altså dekningen gått ned. Forskere hevder at økningen i naturkatastrofer understreker konsekvensene av globalisering (Cottle, Panitti og Wahl-Jørgensen, 2012, 19).

Klimautfordringene kan bli sett på som en ”stille” krise, som har utviklet seg over tid. Klimaendringene kan føre til store humanitær kriser. Dette ved at disse endringene ofte er årsaken til mangel på mat og vann, og skaper vilkår for sivile stridigheter og politisk ustabilitet, både nasjonalt og internasjonalt. Dette kan igjen føre til usikkerhet for befolkningen (Cottle, Panitti og Wahl-Jørgensen, 2012, 22). Selv om det har vært en økning i artikler om klimautfordringer, har fremdeles dekningen gått ned totalt sett. Fraværet av mediedekning gir ikke publikum en forståelse av mekanismene for hvorfor klimasituasjonen er slik den er (Allern 2001; Eide og Simonsen, 2009).

Analysen viser at når mediene først dekker enkelte naturkatastrofer, er artikkene typisk korte, og har NTB eller annet nyhetsbyrå som artikkelprodusent. Temamessig er artikkene stort sett faktabaserte rapporter, og dekningen rundt katastrofen er kortvarig (Allern, 2001, 65).

Artikkene blir presentert som ”nyheter uten medfølelse”, kun representert av stemmen til nyhetsbyrået, da det ikke er brukt menneskelige kilder. Det leder til at det ikke er noe menneskelig kontakt mellom saken og leseren (Chouliaraki, 2006). Dette kjennetegner også fallskjermjournalistikk. Avisene har ikke fokus på forebyggende dekning, alt handler om når krisen først har inntruffet (Cottle, Panitti og Wahl-Jørgensen, 2012,45, 96).

I 1994 var det flere alvorlige naturkatastrofer som inntraff, blant annet i Sør- og Mellom-Amerika, Afrika og Asia. Til tross for dette fikk regnstormen i Italia og jordskjelvet i Los Angeles vesentlig mer dekning enn de andre krisene det året.

I 2004 dominerte Tsunami-bølgen nyhetsbildet, og flere andre naturkatastrofer fikk nærmest ingen dekning. Det samme gjelder for 2014, flommen i Balkan fikk mest dekning sammenliknet med de andre naturkatastrofene det året. Dette sammenfaller med forskning som viser at mediene har mer fokus på europeiske kriser, eller kriser som også rammer vestlige mennesker (Cottle, Panitti og Wahl-Jorgensen, 2012, 46). Galtung og Ruge hevder at det er to kriterier som gir en utenlandsk begivenhet mening i Norge. Den må være relevant, og den må være kulturelt nær (Galtung og Ruge, 1965).

5.7 ”Tsunami-boom”

Tsunamikrisen som inntraff i slutten av desember 2004, mottok på kun fire dager, 63 prosent av den totale dekningen av naturkatastrofer i 2004. De andre naturkatastrofene dette året pågikk ikke samtidig som denne, derfor kan vi si at Tsunamikrisen ikke overskygget de andre krisene. Årsaken til den enorme dekningen var fordi naturkatastrofen var en av de dødeligste i nyere tid, en krise som førte til at over 280 000 mennesker mistet livet. I kombinasjon med at trufne områder var svært populære blant turister, ble dette den best dekkede naturkatastrofen i 2014. Tsunamikrisen var spesiell, og artiklene var preget av andre trekk enn dekningen av andre naturkatastrofer. Analysen viser at artiklene var lange, oftest skrevet av avisenes egne journalister, og avisene fikk fort journalister på bakken. Analysen viser at det var størst fokus på ”norsk bistand” og ”nordmenn i krisen”, med cirka 27 prosent av dekningen. Deretter var det ”situasjonen/omfanget” og ”internasjonal bistand” som fikk best dekning. Dette samsvarer med funnene i CARMA-rapporten, som hevder at dekningen hadde mest fokus på vestlige dødsfall og humanitær bistand (CARMA, 2006). I CARMA-rapporten avdekket de òg at tsunamikrisen fikk dobbelt så mye dekning som hungersnøden i Sudan. I min analyse fikk Sudan nesten dobbelt så mye dekning som Tsunamikrisen, men som skrevet tidligere, omfatter min analyse kun fire dager av naturkatastrofen. Totalt sett er det derfor grunn til å tro at denne dekningen overgår Sudans. Slik som under ebolautbruddet, ble det også publisert artikler om hva en tsunami er og hvordan de dannes. Det var lite fokus på de politiske prosessene bak, som for eksempel dårlige varslingsystemer. Artiklene om omfanget av krisen, hadde i hovedsak fokus på krisen som helhet. Noen av artiklene hadde fokus på enkeltland, med hovedvekt på Thailand. Indonesia ble hardest rammet, og omtrent 230 000 mennesker mistet livet her, men det var lite fokus på dette landet alene.

Dette kan sees i sammenheng med teorien til Eide og Simonsen, som skriver at det var lite oppmerksomhet der nordmenn ikke var tilstede under tsunamikrisen (2009). Cottle har også lignende forskning, som tyder på at fokuset kan gå bort fra lokalbefolkningen, til ”våre egne”. Cottle skriver at under tsunamikrisen var det flere redaksjoner som slet med å balansere vestlige og lokale dødsfall (Cottle, 2009). Analysen viser at det var et ubalansert bilde av dette i de norske papiravisene, da det var mer fokus på norsk bistand og nordmenn i krisen. Krisen fikk også noe dekning i 2014, ti år etter tsunamien inntraff. Også her lå fokuset på nordmenn i krisen.

Materialet mitt på Tsunamikrisen begrenser seg som nevnt, til kun de fire første dagene av krisen. Funnene kan derfor ikke generaliseres, men gir en indikasjon på hvordan dekningen var. Mediedekningen fortsatte langt inn i år 2005. I 2004 var det også fire andre større naturkatastrofer. Blant annet flommen i Karibia, flommen i Bangladesh, stormen i Kina og jordskjelvet i Marokko. Flommen i Karibia fikk noe dekning, men de andre nevnte fikk tilnærmet ingenting. Som nevnt, er årsaken til dette ofte at landene som blir berørt ligger langt unna Norge, både geografisk og kulturelt. Andre forutsetninger, som den politiske tilstanden i landet som blir berørt av katastrofen, kan også gjøre det vanskelig for journalister å komme seg inn. Dette vil det påvirke nyhetsbyråers dekning av ulike kriser. I et intervju med en Shanghai-korrespondent i BBC, uttalte journalisten at det var spesielt vanskelig med Kina. Dette fordi myndighetene lukker områdene, dersom journalistene ikke ankommer ulykkesstedet umiddelbart. Dette resulterer i at det kun er de største krisene som trekker journalister, da disse er av såpass stort omfang at det blir for vanskelig for myndighetene å lukke områdene raskt (Cottle, Panitti og Wahl-Jørgensen, 2012, s. 101-102). Funnene i analysen støtter teorien om at det geopolitiske bildet er vel så viktig som omfanget av krisen. Altså *hvor* krisen skjedde og *hvem* som ble pårørt (Cottle, Panitti og Wahl-Jørgensen, 2012, 41; CARMA, 2006).

5.8 Det generelle verdensbildet i samesaker

Analysen viser at, relativt sett, har andelen dekning av humanitære krisesituasjoner gått ned, mens antallet artikler om den generelle situasjonen til humanitære krisesituasjoner i verden, har økt siden 1994. Avisene har derfor mindre fokus på enkeltkriser, men omtaler oftere flere kriser eller utfordringer, i én og samme artikkel.

Dette står i sammenheng med den økende interessen for klimautfordringer i 2014. Det viser at i stedet for å legge mer ressurser i å følge opp enkeltkriser, prioriterer dagens aviser - i større grad - å opplyse om krisene i en "sambesak". Det er oftest væpnede konflikter, der artikler om temaer som seksuell vold, barnesoldater, og fattigdom, går igjen. Naturkatastrofer, sult- og sykdomsepidemier kommer etter, og blir dekket tilnærmet like mye.

5.9 Avisenes trekk

Analysen viser at Vårt Land og Aftenposten har hatt mest fokus på humanitære kriser, både de største krisene og de som har hatt kortsiktig og lite dekning. Tidligere forskning viser at Vårt Land tradisjonelt sett har høy prioritering av utenrikssaker (Allern, 2001, 122). Analysen viser at VG og Klassekampen publiserer totalt sett færrest artikler om humanitære krisesituasjoner. Begge avisene hadde imidlertid en positiv vekst i antall artikler publisert. Det hadde ingen av de andre avisene. Nærmere analyse viser, på en annen side, at Klassekampen er bedre til å dekke kriser som faller utenfor i andre aviser. Dette gjelder gjerne krisene som ikke har umiddelbar interesse for Norge, som sult, sykdomsepidemier og andre konflikter i Afrika. VG hadde liten eller ingen dekning av naturkatastrofer i Sørøst-Asia (med unntak av tsunamikrisen), Karibia- og Mellom-Amerika, sult- og sykdomsepidemier i Midtøsten, og situasjonen i Haiti, eller situasjonen på Gaza. Alle de andre avisene hadde derimot en viss grad av dekning av disse krisene. Dagbladet følger samme mønster som VG, men hadde likevel mer dekning totalt sett. Dette kan sees i sammenheng med Eide og Simonsens forskning, som hevder at VG og Dagbladet har lite dekning der Norge ikke har interesser (Eide og Simonsen, 2009). Disse to avisene hadde også mer tabloid-preget dekning, temaene tatt i betraktning (Eide, 2004, 235; Allern, 2001). Hernes hevder at intensivering og spissformuleringer gir mersalg til løssalgsavisene, og kan forklare årsaken til dekningen i VG og Dagbladet (Hernes, 1978). Disse artiklene fokuserte mer på å provosere frem emosjonelle reaksjoner hos publikum og de berørte, enn å fokusere på de politiske prosessene. Utfordringene dette medfører kan sees i sammenheng med Allerns kritikk av den tabloide journalistikken (Allern, 2001). Analysen viser at det ikke er særlig mye kritisk analyse, spesielt lite i katastrofene som har utviklet seg over tid. De væpnede konfliktene er de krisene som har fått mest politisk fokus.

Redaktøren i Stavanger Aftenblad sa i en undersøkelse at slik nyhetskriteriene blir brukt i dag, får ikke journalistikken fram de langsiktige trendene.

Man blir opphengt i øyeblikkshendelser. Det som skjer som resultat av langsiktige prosesser på grunn av valg som er gjort, blir ikke like lett forstått som nyheter. Nyhetskriterier blir koblet til en nyhetstankegang som ikke vektlegger langsiktige trender, hva som skjer i prosesser (Redaktør i Stavanger Aftenblad, Oltedal, 2012, 131).

Alle avisene har hatt en økning i antall leserinnlegg fra 1994, og dette gjelder alle typer kriser. Aftenposten og Klassekampen er avisene som har publisert flest leserinnlegg. Redaksjonelle meninger har hatt en nedgang i Klassekampen, Dagbladet og Vårt Land, men totalt sett har det vært en økning i 2014, sammenliknet med 1994 og 2004. Disse meningsbærende artiklene handler oftest om sykdomsepidemier og væpnede konflikter, og har fokus på politikk, humanitær bistand, og norsk bistands- og asylpolitikk. Avisene har dermed skapt en større plattform for offentlig politisk diskurs (Cottle, Panitti og Wahl-Jørgensen, 2012, 38). Allern skriver at utenriksstoff ofte gjør større utslag på kommentar- og lederplassen (Allern, 2001). Eide og Naper trekker frem at meningshøyt stoff skaper en plattform for diskusjon, men dette kan bety at den redaksjonelle jakten på nyheter i dette feltet er lavere prioritert (Eide, Elgesen, Gloppen, Rakner, 2014, 46). Analysen viser, som nevnt, at nettopp utenriksstoff har hatt en nedgang i mediedekningen siden 1994, og har i utgangspunktet en nokså mangelfull dekning på humanitære krisesituasjoner, med tanke på at det var flere krisesituasjoner som falt ut av mediebildet. Excel-oversikten viser at drøyt 80 prosent av natur- og sykdomsepidemier ikke mottar noe dekning i de norske avisene. Dette kan sees i sammenheng med Allerns forskning, som hevder norske aviser underprioriterer utenriksstoff (2001).

5.10 Høy dekning, mer oppmerksomhet

I teorikapittelet belyses mediernes makt og hvor avhengig krisene er av mediedekningen for å få oppmerksomhet og bistand (Balabonova, 2014; Cottle, Pantti og Wahl-Jørgensen, 2012). Det norske bistandsfeltet er stort, og regjeringens bistandsbudsjett omfatter mange områder. Nødhjelp, utdanning og skole, miljø og energi, helse- og sosialsektor, godt styresett, økonomisk utvikling og handel, multilateralisme, og kostnader i Norge, er sektorene regjeringen fokuserer på (Norad). Bistandsarbeidet er derfor komplekst, og bør undersøkes grundigere for å kunne se sammenhengen mellom norsk bistandspolitikk og mediedekningen av humanitære krisesituasjoner. Det er flere variabler som avgjør hvorvidt en krise får bistand, og store deler av bistandsbudsjettet har fokus på langsiktig dekning som inkluderer kriser og situasjoner som ikke oppgaven omfatter. En overfladisk gjennomgang av bistanden sammenliknet med mediedekning kan likevel gi en indikasjon på om mediene og bistandspolitikken henger sammen. Ved å konsentrere bistanden på nødhjelp, samsvarer oversikten til Norad noe med resultatene til analysen.

En krise som ikke ble dekket stort i 1994, men som likevel fikk vesentlig bistand, var sultkatastrofen i Etiopia. Rwanda, Afghanistan, Sudan og Angola fikk også mye bistand, og det var disse fem landene som mottok mest nødhjelp i 1994 (Norad). Dette samsvarer noe med mediedekningen fra analysen. Afghanistan ble ikke dekket i like stor grad som de andre nevnte landene, men på lik linje som flere av de andre væpnede konfliktene, var også forholdene i Afghanistan dekket på andre måter, bare at det ikke var et humanitært fokus. Landet har lenge vært av interesse for Norge politisk sett, og det er norske militære styrker i landet. Den langsiktige bistandsstøtten er høy i Afghanistan og Sudan. Støtten til Rwanda og Angola var derimot kortsiktig. Mediedekningen av disse krisene gikk også gradvis ned. Sudan og Afghanistan var også to av landene som fikk mest støtte i 2004, og har hatt noe dekning i alle de tre analyserte årene. Urolighetene i Somalia, og Tsunamikrisen førte til høy bistand til de berørte områdene i 2004. Tsunamikrisen førte dog til en langvarig bistand, der hovedfokuset nå ligger på arbeid for etablering av et regionalt varslingsystem (Norad). Tsunamikrisen fikk, som analysen viser, høy og bred dekning, og vinklingen i sakene hadde ofte fokus på bistand. Dette samsvarer med teori og andre undersøkelser (CARMA, 2006; Cottle, Pantti og Wahl-Jørgensen, 2012).

HIV- og AIDS- berørte land som Mosambik, Uganda, samt enkelte land i den sørlige delen av Afrika, fikk også mye bistand i 2004 og årene etter. I likhet med mediedekningen av HIV- og AIDS, har bistanden til de berørte områdene også sunket de siste årene. En årsak til dette kan være at det offentlige fokuset på sykdommen i mediene har sunket. Dette må i så fall undersøkes ytterligere.

I 2014 fikk Syria, Sør-Sudan, Afghanistan, Irak, og områder der ebolasmitten var stor, høy bistand fra den norske regjeringen (Norad). Norge har lenge hatt forbindelser til disse landene, og gir årlig mange hundre millioner kroner i bistandsarbeid. Bistanden til de ebola-berørte områdene, var derimot kortvarig. Norge kutter nå all langsiktig bistand til kriserammede Sierra Leone og Guinea, som var de to mest ebola-berørte landene (Dagsavisen, 2015). Analysen viser at leserinnleggene også er fokusert på noen av de krisene som har fått mest bistand, altså Rwanda, Bosnia, Syria ebolautbruddet, HIV- og AIDS, og på samlesaker om kriser generelt i verden.

Det generelle inntrykket er at mediene ikke har inkludert alle krise- og utviklingssituasjonene som den norske bistandspolitikken omfatter. Oversikten viser at de krisene som får mye mediedekning også får mye bistand, og motsatt. Sultkatastrofene, klima- og naturutfordringene (med unntak av tsunamikrisen), som nevnes i analysen, får minst langsiktig bistand. Bistanden i områder der Norge har liten, eller ingen tilknytning er kortvarig, og begrenser seg til det påfølgende året av krisen (Norad). Dette kan sees i sammenheng med mediemakt, og at økt dekning fører til økt oppmerksomhet hos politikerne (Palmstrøm 2012; Cottle, Pantti og Wahl-Jørgensen, 2012). Denne teorien må i så fall undersøkes grundigere.

Oversikten viser imidlertid at Norge støtter langt flere områder enn det kommer frem i mediene, og at mediens dekning bare er én av flere faktorer som fører til bistand. Norge er en stor aktør innenfor humanitært arbeid. Inntrykket er at en del av utfordringene handler om at politikerne og mediene ikke nødvendigvis snakker nok om krisesituasjonene til opinionen. Kritikken på bistandspolitikken, er blant annet at den kan føre til økonomisk og sosial stagnasjon hos de som bistanden egentlig skulle hjelpe (Aftenposten, 2013). Spørsmålet er da om bistandspengene forvaltes riktig.

De politiske prosessene og kritisk analyse rundt konfliktene er derfor nødt til å være en del av nyhetsbilde for at deknningen skal være balansert, og for at opinionen skal kunne få en objektiv forståelse for krisene som utspiller seg i verden. De krisene som ikke skrives om, vet derfor ikke opinionen noe om, uavhengig om landet mottar bistand fra regjeringen eller ikke. For at det skal skje endring, bør derfor publikummet engasjeres. Såkalte ”glemte kriser”, skjulte kriger og permanente krisesituasjoner, er fortsatt en realitet i dag, og grunnet fravær i media blir ikke krisene kjent i større skala og mottar dermed ikke politisk respons (Cottle, Pantti og Wahl-Jorgensen, 2012).

6 Dialogisk drøfting rundt funnene

Analysens hovedfunn ble presentert for nyhetsredaktør i VG, Gard Steiro, og Nyhetsredaktør i Klassekampen, Bjørgulv Braanen. Nedenfor vil jeg drøfte deres reaksjoner og tanker rundt funnene i analysen og om utenriksjournalistikk i Norge.

6.1 Nedgangen av mediedekning om humanitære krisesituasjoner

Steiro mener at en av grunnene til at det har vært en nedgang i dekingen av humanitære kriser i papiravisen, er digitaliseringen. *”Deler av denne dekingen har gått over fra papir til digitalt. VG og Dagbladet spesielt, har beveget seg veldig digitalt de siste tjue årene.”*

Som skrevet i analysen, viser søk i A-tekst at flere av krisene mottok deking i de digitale utgavene av avisene. Naturkatastrofer som ikke mottar noe deking i papiravisen, får noe, dog ikke mye, deking på nett. *”Det er mulig at det som har endret seg mest er papiravisene, og ikke journalistikken”.*

Steiro mener på en annen side at det også er andre faktorer som spiller inn når det kommer til nedgangen.

En annen forklaring kan være at den norske utenriksjournalistikken er svekket. Man reiser mindre ut for å rapportere enn man gjorde tidligere. Dette har noe med økonomien i redaksjonene, men også at digitaliseringen gjør at en del av disse nyhetene allerede er en del av nyhetsbildet.

Braanen er skeptisk til teorien om at den digitale plattformen har erstattet dekingen som var i papiravisen, og at det i så fall må undersøkes videre i en ny studie. Han mener imidlertid at papiravisen generelt sett er blitt dårligere. *”Papiravisene har svekket seg når det gjelder ansvarsområdet på hva de definerer som saker. Ressursene har gått ned i avisene, og det at de klarer å dekke mindre enn før, bekrefter en sånn teori.”*

Steiro mener at journalistikken er blitt flyktig, og at den nå går mye hurtigere enn tidligere. De digitale plattformene egner seg bedre til å få ut denne type stoff. *”Vi prioriterer det digitale i mye større grad en papiravisen. Papiravisen er bare én av mange plattformer.”*

Han påpeker at VG bruker mye ressurser på å reise ut og dekke, og at deres ambisjon er å være tett på store hendelser og begivenheter. ”*Mye av innholdet om humanitære kriser, går først og fremst i de digitale kanalene.*”

Braanen mener at det er store ulemper for denne type journalistikk ved digitalisering:

Klikk-greiene er jo styrt av lesertall, og når det styrer vil de i mye mindre grad komme til å prioritere konflikter og prosesser, som ikke har de dramaturgiske elementene i et vestlig perspektiv. Når konfliktene ikke har en vestlig tilknytning vil de slite med å bli prioritert.

6.2 Det geopolitiske bildet

Braanens utsagn kan sees i sammenheng med analysens funn og teori, om at norske medier er svært opptatt av å knytte en interesse mellom seg og krisen, og hvis den interessen ikke er der er det altså større sjanse for at krisen ikke mottar noe særlig mediedekning. Han kaller det for en ”vestlig dagsorden”:

Det generelle bildet er at dekning av kriser og konflikter er ekstremt styrt av en vestlig agenda. Altså at det er store humanitære kriser i deler av verden, som nesten ikke blir skrevet om på grunn av at det ikke er en kobling. Krisen må ha et komponent av at Vesten eller USA har en interesse, strategisk eller militært.

Han forteller videre at den norske opinionen som vi er en del av, blir sterkt styrt av en slags vestlig, utenrikspolitisk agenda.

Man kan på ingen måte garantere at dekningen er objektiv i den forstand at den virkelig dekker det som er viktig og stort. Det synes jeg er veldig betegnende. Selv vi i Klassekampen er styrt av det utenrikspolitiske bildet, som på mange måter er skjevt.

Analysen viser at det er de væpnede konfliktene som tar størst plass i dekningen av humanitære krisesituasjoner. Steiro mener dette kommer av størrelsen på krisene, og også at Norge har en tilknytning til den.

”Én av forklaringene er at Norge har vært involvert i en del av dem. For eksempel i Afghanistan og Libya. En del av de væpnede konfliktene får jo direkte innvirkning for Norge, som vi ser nå med Syria.” I tillegg trekker han inn den globale dekningen, og at dette også har innvirkning på hvordan norske medier dekker væpnede konflikter.

Flere av krigene har et 20-års perspektiv. Så ”krigen mot terror” og krigen i Irak har i et globalt perspektiv, vært noen av de sakene som har vært mest dekket og fått mest oppmerksomhet. Det er derfor ikke unaturlig at norske medier også konsentrerer seg om disse krisene.

Et av hovedpoengene fra analysen og teorikapittelet er det geopolitiske bildet, altså at dekningen i stor grad har hatt fokus på norske og andre vestlige koblinger, og at dette er blitt viktigere i dekningen av humanitære kriser. Steiro og Braanen mener begge to, at dette fokuset er svært viktig for den norske utenriksjournalistikken.

Det er noe med nærhet i journalistikken. For eksempel når terroren rammer så nært som den gjør når den rammer i Paris, og det er en terrorfrykt i Brussel, så er det klart at det får større oppmerksomhet enn når det skjer lenger borte (Steiro, 2015).

Braanen mener at væpnede konflikter har ofte et komponent av vestlig engasjement i seg:

En væpnet konflikt som går og går mellom to geriljagrupper i Latin-Amerika, får ikke den type interesse som en konflikt med vestlig touch - en eller annen interesse som gjør at vestlige stormakter er engasjert eller fortolker konflikten.

Braanen mener at for mye fokus på den vestlige vinklingen fremmedgjør oss mer, og gir ikke et balansert bilde fra andre deler av verden.

I et hvert land er det større interesse for det som er nært. Det å bryte det mønsteret, og det at alle mennesker er like mye verdt- det krever mye, og kanskje for mye. Jeg mener at man skal motprogrammere det, men man kan ikke oppheve det.

Steiro mener også at det norske fokuset er uunnværlig i mediedekningen.

Det mener jeg er helt naturlig, at norske medier i større grad dekker de konfliktene der våre styrker deltar i krig. Det må være en helt sentral oppgave for journalistene å dekke disse konfliktene tett.

Han mener at denne medievirkeligheten som vi nå går inn i, skaper risiko for at det blir færre stemmer og flere blindsoner:

Det er jo selvfølgelig en utfordring da man kan gi et skjevt bilde av verden. Det kan være store og viktige problemstillinger og saker som ikke når den jevne leser. Det blir da kun spesielt opplyste lesere som klarer å finne informasjonen og som holder seg oppdatert, hvis massemediene ikke klarer å gjøre det

6.3 Nyhetskriteriene

Teorier om nyheter fremhever at journalister tolker nyheter med grunnlag i et sett med kriterier som må oppfylles for å dekke en sak. Steiro mener at, for mange, er det nok akkurat nyhetskriteriene som brukes når man velger hva man skal skrive om i utenriksjournalistikk. Braanen mener også at nyhetskriteriene brukes i stor grad, men han mener òg at det er et annet element som har innvirkning på hvorvidt en krise får dekning eller ikke;

Hvis en konflikt ikke har disse good guys/bad guys-greiene på plass, så er det er liten sjanse for dekning. Dette er jo ikke et nyhetskriterie du lærer på journalistikolen, men det er likevel det vi mennesker trenger for å ta stilling til og engasjere oss i en konflikt.

Han forteller videre at, når vi ikke får storyen inn i et ”sånt fortellergrep”, mister man grep og krisen forsvinner ut: *”Det er jo sånn menneske til alle tider har hatt behov for å forstå verden, som en slags god ”Hollywood-film”.*

Braanen trekker også inn perspektivet på ”good guys og bad guys”, når det kommer til dekningen av kroniske kriser, som klima og sult. Han tolker det inn i bildet av at væpnede konflikter med en vestlig interesse ofte har en dramaturgi som skaper journalistisk interesse.

En sultkatastrofe hvor det ikke er noen bad guys eller good guys, og ingen vestlig engasjement, verken på den ene eller andre side, er ikke katastrofen like interessant. USA har ikke tenkt til å bombe, Russland har ikke tenkt til det, også videre. Disse er konflikter som har mindre aktualitet og dramaturgisk konfliktstoff i seg.

Steiro mener at kroniske kriser ikke har en utvikling, og dermed mister interesse.

VG er en nyhetsorganisasjon, så her vil jo ofte blikket være festet der det er en utvikling, og det er her man bruker ressurser. Da vil det være mindre ressurser til de mer kroniske krisene og utfordringene.

6.4 Mangel på analyseinnhold i papiravisen

Steiro mener at for VG sin del, skyldes mangelen på analysestoff i avisen i stor grad digitaliseringen.

Brorparten av journalistikken vår i VG produseres bare digitalt. Bare i de siste to ukene med terror i Paris, er hovedvekten av innholdet digitalt. Det er her vi problematiserer og forklarer årsaken bak terroren, og hvor vi skriver om IS og storpolitikken.

Som jeg skrev innledningsvis i dette kapittelet, mener Braanen at det er store utfordringer med den digitale utviklingen. Han mener at digitaliseringen sannsynligvis vil føre til dårligere analyseinnhold. Fokuset på de store krisene med vestlig interesse kommer i veien for de andre typer krisene.

For eksempel så har det vært fokus på Afghanistan i 2001, Irak i 2003, Libya, Ukraina, og nå Syria. Når det er disse sakene som styrer nyhetsbildet, da skal du ha store ressurser og du skal ha veldig stor vilje, altså rasjonell egenvilje, for å dekke andre konflikter. Å forklare og analysere bakgrunnen for dem, og holde journalistiske prioriteringer om det, det krever stamina og iverdighet fra redaksjonen sin side.

Han forklarer videre at i en digital verden, der man styres av ”klikk”, vil ikke interessen være stor nok, og dekningen vil før eller siden falle ut av mediens prioriteringer totalt:

Fordi i en papiravis kan du snike inn viktig stoff, ”boring, but important”, du kan gjemme i det i papirpakka med alt det andre. Men i en digital verden der du er avhengig av klikk, faller det som stein i jorden.

6.5 Meningsbærende aviser

Analysen viser at leserinnlegg tar mer plass nå enn tidligere. Braanen og Steiro har noe forskjellig tanker rundt utviklingen. Steiro mener at det er mer analysestoff i leserinnlegg og i de redaksjonelle meningene:

For mange går nok reportasje- og nyhetsjournalistikken digitalt. Den har ikke lenger noe deadline, og publiseres omtrent i realtid, i det artikkelen er klar. Da prøver man i papiravisen å finne en mer forklarende og analyserende journalistikk for å differensiere det med tilbudet man gir digitalt. Trenden er at det er flere som har satset på meninger og analyser. Dette har nok noe med at man prøver å finne noe mer særegent til avisene.

Braanen mener at i løpet av de siste ti årene har papiravisene blitt tynnere og mindre prioritert, men meningsstoffet til en viss grad har opprettholdt sin posisjon:

Disse er relativt sett viktigere fordi de øvrige er prioritert mer. Det fører til mindre egne artikler og bredde i papiravisene. Men jeg er ikke så sikker på om det er noe flere analyse- og bakgrunnsartikler av den grunn.

6.6 Ressurser og økonomi

Både Steiro og Braanen påpeker at utenriksjournalistikk er dyrt, og at dette ikke er en journalistikk som selger seg selv. Det er derfor ofte den type journalistikk som blir nedprioritert ved budsjettkutt.

Det er ingen avis i Norge som kan leve av å være bra på utenrikspolitikk. I et lite land som Norge er ikke det tilstrekkelig for å selge en avis. En god utenriksdekning må henge på et helhetlig aviskonsept, som er godt på flere andre ting. Da kan du ha ressurser til utenriksdekning. Den bærer seg ikke selv. Folk vil primært lese om hjemlige politiske konflikter (Braanen, 2015).

Steiro påpeker òg at nettopp fordi utenriksjournalistikken er så kostbar og ressurskrevende, og ikke selger seg selv, er man nødt til å ha kommersielle initiativ på siden som finansierer denne journalistikken. Det store problemet i Norge, mener han, er at det er for lite ressurser til å drive utenriksjournalistikk, og at flere redaksjoner har sett seg nødt til å kutte i utenriksbudsjettene sine.

Det har med hele forretningsmodellen å gjøre. Forretningsmodellen til papiravisene forvitrer, og det finnes ikke samme ressurser digitalt. Det vil si at den samlede utenriksjournalistikken blir svekket, hvis man ikke klarer å finne en ny finansieringsmodell. Det er kjernen i problemet. Jeg tror det i mindre grad er utvalg og valg som blir gjort i redaksjonen, og et større problem er finansieringen av den type journalistikk. Fordi vi har en pågående mediekrise i Norge, der forretningsmodellen forsvinner.

Braanen mener òg at det er utfordringer i redaksjonen. *”Utfordringen er å opprettholde utenriksredaksjoner. Det har vært mye nedskjæringer på det, og det er få redaksjoner som har utenriksredaksjoner av en viss størrelse”*. I tillegg mener han at det også handler om å utvikle kompetanse og vilje til å dekke konflikter og utviklingstrekk, samtidig som man må opprettholde en kritisk journalistikk. Han påpeker at mediene ofte adopterer vinklingene på sakene til de utenlandske nyhetsbyråene. *”Journalistene må være delvis kritiske til det som blir servert fra de store nyhetsbyråene og de store amerikanske avisene, og for så vidt de europeiske. Vinkelen som kommer derfra er tung å bryte med.”*

Braanen trekker også inn at redaksjonene bør bli bedre på å dekke områder og konflikter som ikke alltid er topp én i det vestlige nyhetsbildet. Man klarer i veldig liten grad i dag, å opprettholde interessen for mer enn én eller toppen to saker. *”Det har noe med mediene å gjøre, og at bredden i mediene sliter med å opprettholde dekningen. Det at papiravisene synker, gjør dette utrolig mye mer fokusert. Digitale klikk preger oss alle.”*

Braanen trekker paralleller med norsk utenrikspolitikk og deknningen av den.

Norsk utenrikspolitikk løper fra område til område, og klarer ikke å holde de lange linjene. Det som var utrolig viktig for et halvt år siden, er borte nå. Bistandsbudsjettet er nærmest halvert over natta uten at noen blunker. Det å holde på langsiktige, veldokumenterte internasjonale prioriteringer- det er ikke så lett i denne verdenen.

Steiro ser ikke lyst på fremtiden til papiravisene. Han mener at redaksjonene gjerne skulle hatt mer journalistikk, men alle er nødt til å prioritere. *”Det vil være vanskelig for oss å dekke alt, med like stor kraft. Den negative utviklingen vil nok fortsette. Jeg ser for meg at papiravisene kommer til å forsvinne totalt, i alle fall som dagsaviser.”*

7 Oppsummering og avslutning

I dette avsluttende kapittelet vil oppgavens hovedfunn oppsummeres. Deretter vil problemstillingen og forskningsspørsmålene besvares på en komprimert måte, før konklusjonen presenteres. Oppgaven avsluttes med en kort refleksjon rundt gjennomføringen av prosjektet.

Totalt sett, har dekningen av humanitære krisesituasjoner gått ned i papiravisene fra perioden 1994 til 2014. Det er de væpnede konfliktene som får mest dekning, med tanke på den humanitære krisesituasjonen som følger. Disse konfliktene tar imidlertid ikke like stor plass som tidligere. Det er også variasjon i hvor mye dekning de ulike væpnede konfliktene får.

Konflikter av en viss størrelse, eller med norsk tilknytning, er de krisene som får mest dekning. Dette samsvarer også med informantenes syn på dekningen. Analysen viser at det er borgerkrigen i Rwanda, Bosnia, Sudan og Syria som fikk mest dekning av de væpnede konfliktene i 1994, 2004 og 2014. I 1994 hadde væpnede konflikter 67 prosent av dekningen, 45 prosent i 2004, og 58 prosent i 2014. Nedgangen i 2004 kommer av dekningen av tsunamibølgen, som inntraff det året. Dette indikerer at andre type kriser har fått mer plass i papiravisene, men totalt sett er det negativ vekst, for alle typer kriser, bortsett fra sykdomsepidemi, da ebolautbruddet økte dekningen betraktelig. Sultkatastrofer får nesten ingen mediedekning, men når det skjer, er artiklene ofte lange, noe som indikerer at artiklene går mer i dybden av situasjonen. Analysen bekrefter tidligere funn, om at pressen i mindre grad dekker konflikter som har utviklet seg over tid. Informantene mener dette kommer av mangel på vestlig kobling og utvikling, altså at konflikten ikke er aktuell, da det ikke har skjedd noe nytt.

Analysen viser at avisene benytter seg mer av egne journalister nå enn tidligere. Dette ser jeg på som en positiv vekst, da dette tyder på at avisene bruker mer tid på å produsere artiklene. I tillegg har artiklene generelt sett blitt lengre. Økningen i bidragsytere har gått parallelt med økningen i leserinnlegg, noe som tyder på at papiravisene er blitt mer meningsbærende. Jeg har ikke gjort en analyse av hvilke kilder som er brukt i artikkelen, jeg har kun sett på om artikkelen er signert av en journalist, et nyhetsbyrå eller en bidragsyter. Derfor er det mulig at journalisten har oversatt artikler uten å referere til det i artikkelen.

Fokuset på egen nasjons bistand og befolkning er blitt viktigere, og preger dekningen av humanitære kriser i større grad nå enn tidligere. Funnene er i overensstemmelse med Galtung og Ruges nyhetsfaktorer. For det første må begivenheten være relevant. For det andre må den være kulturelt nær. Galtung og Ruge mener at dette synliggjøres ved at nyheter personifiseres og at det blir gitt mer plass til elitenasjoner og elitepersoner, det vil si nasjoner og personer som publikum har et forhold til (1965). Ut ifra analysen er nyhetskriteriet nærhet, noe av det viktigste for dekningen av humanitære krisesituasjoner, men ”mega-katastrofer” som passerer et visst antall saker, forblir i mediebildet og blir en del av den politiske og sosiale debatten (Media Tenor Journal 2006, 26-27, referert i Cottle, 2009,50).

NGOer (frivillige organisasjoner) påpeker at journalister og redaktører systematisk prioriterer ut fra ”hvor mange døde?” (Cottle, 2009, 49). Dette bekreftes i analysen, da hovedfokuset ofte var faktabaserte rapporter på antall døde og den generelle situasjonen under krisen. Informanten fra Klassekampen mener at dette kommer av mangelen på ”good guys og bad guys”, samt vestlig kobling.

Det generelle inntrykket analysen gir, er at de norske avisene gir et utbalansert bilde av de humanitære krisene. Dette fordi det er mye fokus rettet mot egen nasjon, dødsfall og situasjonen som helhet, men lite kritisk analyse av konfliktene og katastrofene. Det var flere artikler med politisk vinkling, men da oftest om situasjonen ”der og da”, uten kritisk analyse om prosessene og bakgrunnen for den humanitære krisesituasjonen. Økningen av meningsbærende stoff i avisen kan ha bedret situasjonen noe, da disse ofte hadde fokus på politikk. Men også her var hovedvekten på situasjonen ”her og nå”. Dekningen var stort sett en forenkling av virkeligheten, med tanke på temaene og observasjonene under koding. Artikkelen speilet situasjonen stort sett som ”død og nød”, samt at de hadde mye fokus på økonomisk støtte, internasjonalt og fra Norge. Dette, i kombinasjon med at det er flere kriser som faller utenfor nyhetsbildet, mener jeg fører til en ubalansert dekning. Det er selvfølgelig mulig at noen av de kritiske artiklene om de væpnede konfliktene har falt ut av materialet mitt. Som skrevet i metodekapittelet, søkte jeg meg frem til artiklene ved hjelp av søkeord og jeg hadde ikke fokus på artikler om selve krigføringen. Jeg er derimot sikker på at materialet mitt inkluderer alle artikler skrevet om de andre type krisene, altså naturkatastrofer, sult- og sykdomsepidemier.

7.1 Problemstilling

Hvilke type humanitære kriser vektlegges i norske riksdekkende aviser, og hvordan dekkes de?

Analysen avdekket at samtlige av de norske avisene prioriterte væpnede konflikter høyest når det kommer til humanitære krisesituasjoner, og det med god margin til de andre type krisene. Væpnede konflikter hadde gjennomsnittlig over 56 prosent av dekningen. Deretter prioriteres sykdomsepidemier, naturkatastrofer og til slutt sultkatastrofer. Dette blir første ledd i besvarelsen på problemstillingen. Krig er formen for humanitær nød som vektlegges i norske avisers redaksjonelle arbeid.

Bivariatanalysen kan også brukes til å besvare problemstillingens andre delspørsmål; hvordan de humanitære krisene dekkes. Analysen viser at krisene dekkes noe ulikt.

De væpnede konfliktenes blir oftest omtalt som en enkeltstående humanitær krise, mens naturkatastrofer (med unntak av tsunamikrisen), sultkatastrofer og sykdomsepidemier (med unntak av ebolautbruddet), ofte blir omtalt helhetlig og ikke konkret opp mot en hendelse. De væpnede krisene får i hovedsak stor plass, og artiklene rundt saken inneholder ofte bilde. Temaene varierer mer, men hovedfokuset er ”overgrep og drap mot sivile/arbeidere”, ”norsk vinkling” og ”flyktninger”.

Naturkatastrofer skildres ofte av korte artikler, med nyhetsbyrå som artikkelprodusent. Mindre enn halvparten inneholder bilde, og temaet er som regel den generelle situasjonen av hendelsen. Artiklene om sykdomsepidemier er som regel lange, og har stort sett fokus på HIV- og AIDS-epidemien. Det er altså få andre type sykdommer som blir dekket. Sultkatastroferne mottar minst dekning, aldri over fire prosent av den totale dekningen i de respektive årene. Dekningen preges av lange artikler, høy bruk av bilder, og har fokus på omfanget, samt humanitær bistand. Det kan tenkes at dette kommer av de redaksjonelle prioriteringene, som følge av kommersielle krav og dårlig økonomi. Analysen viser at avisene ofte har fokus på det generelle verdensbildet av de ulike typer krisene. Disse artiklene er i hovedsak skrevet som nyhetsartikler og leserinnlegg. Artiklene er lange, og inneholder som oftest bilder i saken.

Generelt sett vil jeg si det er sterk fokus på antall døde og norsk bistand, i de humanitære krisene. Det generelle inntrykket jeg fikk fra samtalene med informantene, var at det geopolitiske bildet stort sett var avgjørende for hvorvidt en krise fikk dekning eller ikke.

7.1.1 Forskningsspørsmål 1:

Hvordan har dekningen av humanitære kriser endret seg over tid?

Analysen viser at det i papiravisene, er mindre dekning av humanitære krisesituasjoner over tid. Dekningen av sykdomsepidemier har gått opp i 2014, men dette er som tidligere nevnt, grunnet ebolautbruddet. Generelt sett vil jeg derfor si at dekningen også her har gått ned.

Samtlige av papiravisene er blitt mer meningsbærende, altså antall leserinnlegg, intervjuer og redaksjonelle meninger har økt siden 1994. Analysen viser også at antall nyhetsartikler har gått ned. Bruken av egne journalister og bidragsyttere har økt, og bildebruken i papiravisene har økt betraktelig. Dette kan sees i sammenheng med økningen av digitaliseringen av mediene, og at det nå er lettere for redaksjoner å få tilgang til store bildedatabaser. Det er en svak nedgang i antall publiserte notiser, og en svak økning i mellomstore og store artikler, men færre veldig lange artikler i 2014, enn i de andre analyserte årene.

Den sammenliknende analysen viser òg at det var betraktelig flere faktabaserte artikler i 1994 enn i 2004 og 2014. Det har vært en endring i hvilke temaer avisene fokuserer på, og analysen viser at det nå er mer variert, spesielt i dekningen av naturkatastrofer. Likevel er det nevneverdig at det ligger et sterkt norsk fokus i avisene. Det er imidlertid forskjell i de ulike avisene med tanke på hvor stort fokuset er. Klassekampen har generelt sett minst fokus på den norske vinklingen i sin dekning sammenliknet med de andre avisene, cirka 10 prosent av dekningen deres omfatter dette. Dog har Klassekampen hatt høyest økning fra 1994 til 2014 i denne variabelen. Dagbladet og Aftenposten har hatt en nedgang. Totalt sett har likevel dette fokuset økt. I de andre avisene har HIV- og AIDS-epidemien, som jeg valgte å følge alle tre årene, hatt en betraktelig nedgang i dekningen siden 1994, selv om situasjonen fortsatt er kritisk i dag.

Informantene mente at endringene blant annet kommer av digitaliseringen, nyhetskriteriene, samt mindre ressurser i redaksjonen.

7.1.2 Forskningsspørsmål 2:

Hva er grunnen til at noen kriser faller utenfor?

Teori og analyse gir en indikasjon på årsaken til at noen kriser faller utenfor; de er ikke kulturelt eller geografisk nært Norge eller andre vestlige land og dermed mister relevans, med mindre krisen er av en viss størrelse (Galtung og Ruge, 1965; Allern, 2001). Dette bekrefter også informantene.

Eide og Simonsen hevder at det spesielt er utenriksstoff som blir sårbart i økonomisk tøffe tider (9, 2009). Det var flere naturkatastrofer som falt under radaren, slik Excel-oversikten viser. De naturkatastrofene som ble dekket, var stort sett kulturelt eller geografisk nært Norge eller vesten, men det var også noen katastrofer som inntraff i land som ikke hadde noe særlig bånd til Norge. For eksempel et jordskjelv i Algerie i 1994, jordskjelvet i Bangladesh 2004, eller flommen i Burundi i 2014. Dette kan indikere at noen kriser blir dekket rent tilfeldig (Allern, 2001). Dårligst ut kommer sultkatastrofene. Dette kan forklares ved at denne type krisen gjerne har utviklet seg over tid. Konflikter, sykdommer, og sultkatastrofer er sjelden en ”nyhet” når de inntreffer i den tredje verden eller utviklingsland. Sultkatastrofer, sykdomsepidemier og naturkatastrofer var nesten ikke tilstede i deknningen av Midtøsten; her var fokuset på de væpnede konfliktene. Ifølge informantene kommer dette blant annet av mangelen på utvikling, altså at det ikke har skjedd noe nytt i situasjonen, samt en mangel på kobling til Norge og Vesten. Informanten fra Klassekampen trekker også inn at disse krisene ofte mangler den dramaturgien som mediene trenger (Braanen, 2015).

En annen teori er at media kun har plass til én krise om gangen, noe som gjør at flere faller utenfor. Analysen viser at når det var færre store væpnede kriser (2004), var deknningen av de andre typer kriser mer variert. Også informanten fra Klassekampen hevder at mediene kun har plass til én, maks to kriser om gangen (Braanen, 2015).

Analysen viser som nevnt, at fokuset på nordmenn, norsk politikk og bistand har økt. Det viser at det er dette stoffet papiravisene i større grad prioriterer. Når en krise inntreffer i et område langt unna, og uten særlig kulturell eller politisk tilknytning til Norge, må krisen være at et viss omfang for at den skal bli dekket.

Det er også spørsmål om tilgjengelige ressurser og logistikk, nyhetsorganisasjonens posisjon, kommersielle interesser, og interessen hos publikum (Cottle, Panitti og Wahl-Jorgensen, 2012, 96) (Allern, 2001). Steiro påpeker også at ressursene i hovedsak brukes der nordmenn er tilstede, eller har en tilknytning til (Steiro, 2015).

Rune Ottosen omtalte til Dagbladet i forbindelse med terroraksjonen som inntraff i Paris 13. november 2015, noen av årsakene til hvorfor denne katastrofen fikk mer medieoppmerksomhet enn terroraksjonen som inntraff Beirut en dag tidligere.

Beirut er lenger unna både geografisk og politisk. Det som skjer nærmere, involverer også våre sikkerhetspolitiske interesser i større grad. Men jeg vet ikke om dette betyr at folk flest ser det som mindre interessant det som skjer i Beirut enn det som skjer i Paris (Dagbladet, 2015).

Ottosen uttaler videre at ressurser og logistikk spiller inn, og at mediene sannsynligvis har flere kontakter i Paris enn i Beirut. Han sier at det er mange eksempler på at medienes hovedfokus ligger på det nære og det som berører oss (Ottosen, 2015). Informanten i Klassekampen hevder at det ikke ligger noe særlig stor interesse hos publikum å lese om ukjente konflikter, men at en av årsakene til dette er fordi de ikke vet om det, fordi det ikke skapes oppmerksomhet og interesse for det.

Kunde- og analysesjef i Retriever, Kristina Nilsen, forteller til journalisten.no i forbindelse med terroraksjonen i Paris, at prioriteringene i mediene ofte kan handle om logistikk- og ressurssspørsmål.

De store mediene hadde allerede utenrikskorrespondenter på plass i Frankrike eller nabolandene, og det er heller ikke ressurskrevende å sende ned flere folk på kort varsel. Det er ikke like mange medier som har mulighet til å sende reportere til Libanon, både fordi det krever mer ressurser, og på grunn av brist på lokalkunnskap og språklig kompetanse. Det gjør at norske medier må basere seg på utenlandske mediers rapportering og har liten mulighet til å styre vinklinger og innhold (Journalisten, 2015).

Nilsen påpeker at mediene bør bestrebe seg på å belyse mer, og bredere. Hennes og Ottosens utsagn ser jeg som svært relevante i forhold til funnene i analysen, og de kan sammen med intervjuene, forklare noen av utfordringene redaksjonene møter når det kommer til økonomi og logistikk.

7.1.3 Forskningsspørsmål 3:

Hvilke humanitære kriser har dominert nyhetsbildet i de valgte analyseårene og hvorfor var disse spesielt aktuelle?

Borgerkrigen i Rwanda og Bosnia-krigen dominerte nyhetsbildet i 1994. Bosnia-krigen var både geografisk og politisk nært Norge. Norge tok imot mange tusen flykninger, og krigen ble bredt dekket. Borgerkrigen i Rwanda fikk ikke mediedekning før omfanget av krigen var kjent. I løpet av cirka tre måneder mistet nesten en million mennesker livet, bortimot en kvart million kvinner ble voldtatt og misbrukt. Denne borgerkrigen ble aktuell for det norske publikummet, grunnet omfanget av borgerkrigen, og fordi landet også er en gammel belgisk kolonistat, slik at Belgia etter hvert ble trukket inn i konflikten. I 2004 var borgerkrigen i Sudan den best dekkede humanitære krisen. Dette var den største væpnede konflikten som førte til en humanitær kritesituasjon i 2004. I likhet med Rwanda, fikk ikke denne krisen noe særlig dekning i begynnelsen av krigen, men den fikk vestlig mediedekning da omfanget ble kjent. Norge har derimot lenge vært involvert i Sudan- både økonomisk og politisk-, og var sammen med Storbritannia og USA, sentrale støttespillere i fredsprosessen til krigen.

Tsunamikrisen som inntraff 26. desember 2004 ble årets best dekkede naturkatastrofe, til tross for at den inntraff så sent på året. Årsaken til den enorme dekningen er ikke bare krisens omfang, men relevansen for Vestens publikum. Flere europeere, deriblant nordmenn, svensker og dansker, feiret jul i Thailand, i de berørte områdene. Dette førte til flere vestlige dødsfall. Noen av kritikken mot denne dekningen har vært mangel på balanse mellom vestlige og lokale dødsfall (CARMA, 2006). Informantene påpeker også hvor vesentlig den norske koblingen er, og at norske dødsfall alltid vil være mer interessante enn andre (Braanen, 2015; Steiro, 2015).

I 2014 var det mange store kriser som pågikk i verden. De som fikk mest dekning (med fokus på den humanitære situasjonen) var borgerkrigen i Syria, med 295 artikler, og ebolautbruddet i Vest-Afrika, med 298 artikler publisert i de respektive avisene.

Borgerkrigen i Sør-Sudan kom etter med 95 artikler, Irak med 65 artikler, og situasjonen i Gaza med 55 artikler publisert. Den syriske borgerkrigen mottok mest dekning på grunn av omfanget, og den politiske situasjonen som oppstod i Norge som følge av flyktningstrømmen. Denne borgerkrigen startet i 2011, og søk i A-tekst viser at krigen ikke har blitt dekket så mye som den blir nå. Dette kan ha noe med at flyktningene nå i større antall og grad krysser europeiske grenser. Sør-Sudan fikk noe dekning i norske medier, og årsaken til dette er at Norge har tilknytninger til landet, spesielt politisk. Norge gir mye bistand til landet, og krisen var av et visst omfang. Jeg antar òg at noe av dekningen kom, grunnet Utenriksdepartementets giverkonferanse til landet (Regjeringen, 2014).

Ekstremister har de siste årene fått mye mer plass i vestlige medier, og borgerkrigen i Irak var intet unntak. Irak har nok en spesiell plass i vestlige medier på grunn av den amerikanske invasjonen i landet i 2003. Borgerkrigen som utløper seg nå er derfor meget relevant, med tanke på både politikk, ekstremister og flyktninger. Steiro påpeker også at disse krisene som har dominert nyhetsbildet globalt, også blir en del av norske prioriteringer (Steiro, 2015).

Ebolautbruddet i Vest-Afrika fikk nest best dekning i 2014. Årsaken til dette er omfanget av virusspredning og dødsfall, men søk i A-tekst viser at dekningen gikk kraftig opp da viruset ble påvist i Vesten, og spesielt etter at den norske legen ble smittet. Dette indikerer at så fort viruset ikke lenger var begrenset til Afrika, men også kunne bevege seg til Vesten, var mediene mer interessert.

7.2 Refleksjon

Som skrevet innledningsvis omfatter denne oppgaven et stort materiale, og vil først og fremst kunne si noe om det generelle bildet av mediedekningen i riksdekkende norske aviser. Oppgaven har hatt hovedfokus på den kvantitative innholdsanalysen, og inneholder et par kvalitative intervjuer for å styrke perspektiv og tanker rundt analysen og dekingen av humanitære kriser i mediene. Min oppgave begrenser seg til riksdekkende papiraviser, og vil derfor ikke kunne si noe om dekingen i Norge som helhet. Oppgaven vil si noe om det generelle bildet av norske papiravisers deking av humanitære krisesituasjoner, og belyser trender og trekk i dekingen, og utviklingen av den. Dette mener jeg utgjør et utgangspunkt for videre forskning. For å kunne si noe om den helhetlige dekingen, er man derfor nødt til å gjøre en analyse av det digitale innholdet, også TV 2 og NRK, som står for mye av utenriksdekingen i Norge. Nettavisene har på mange måter tatt over en del av mediedekningen i Norge. Et nærliggende skritt videre, vil være å sammenlikne de ulike medieplattformenes deking. Det er også interessant å se hvordan sosiale medier nå er med på å påvirke hvilke kriser mediene snakker om.

Analysen viser at avisene har mye til felles når det kommer til det overordnende bildet av dekingen, men samtidig viser den at det er ulikheter mellom dem. Det kan derfor være interessant å se hvordan avisene avviker fra hverandre i sin diskursive praksis. Det ville vært interessant med en grundigere gjennomgang av et utvalg artikler, for å se nærmere på vinkling, språk, kilde- og bildebruk. I lys av flyktningssituasjonen som nå utspiller seg i Europa, mener jeg dette er meget relevant, og dekingen av flyktningene er kanskje ekstra interessant, med tanke på den voksende frykten for terrorisme. For å få en bredere kvalitativ empiri, bør det gjøres flere kvalitative intervjuer om dekingen av humanitære kriser, enn det jeg fikk plass til i oppgaven. Et tredje perspektiv er å se nærmere på hvordan norsk bistandspolitikk og mediedekning henger sammen.

Opgaven inneholder flere teoretiske perspektiver, der mye bygger på det samme, og springer på mange måter ut av Galtung og Ruges teori fra år 1965. Jeg ønsket å få med flere perspektiver på dette for å ikke "låse" analysen opp mot én teori, da jeg mener det er flere teorier som kan belyse empirien sammen.

Teoriene har i hovedsak fokus på det kritikkverdige rundt mediedekning av humanitære kriser, og har derfor lite fokus på det positive og velfungerende i dekingen.

Jeg mener at et kritisk fokus er interessant, og det viktigste for å avdekke hull bak ”fasaden”. Den kvantitative analysen viser også positive funn, som en økning i bruk av egne journalister, meningsbærende stoff, og sterkere klimafokus.

Som nevnt tidligere, omfatter oppgaven et stort materiale, og berører dermed flere interessante punkter. Dette opplevde jeg som noe frustrerende, da jeg hadde lyst til å undersøke ”alt”. Det tok svært lang tid å innhente og kode artiklene, som gjorde at jeg ikke fikk mer tid til en kvalitativ tilnærming. Hensikten med oppgaven er imidlertid å avdekke generelle trender, derfor mener jeg at valgene jeg tok, var riktige i forhold til målet. Jeg føler jeg har fått en bedre forståelse for hvorfor avisene prioriterer slik de gjør, samt en forståelse for noen av de samfunnsmessige utfordringene som kommer av en noe ubalansert deking.

8 Litteraturliste

Aftenposten. *Om Aftenposten*. Tilgjengelig:

http://medielab.aftenposten.no/om_aftenposten.html Lastet ned: 24.11.2014

Aftenposten. 31.01.2013. *Egeninteresser ødelegger bistanden*. Tilgjengelig:

<http://www.aftenposten.no/meninger/kronikker/Egeninteresser-odelegger-bistanden-7106872.html> Lastet ned: 19.11.2015

Allern, Sigurd. 2001. *Nyhetsverdier*. IJ-forlaget. Kristiansand.

Andresen, Kenneth. 2008. "Fikseren:" *Fikser mer enn journalistenes usynlige hjelper*.

Tilgjengelig fra:

http://www.idunn.no/nmt/2008/02/fikseren_mer_enn_journalistens_usynlige_hjelper

Lastet ned: 10.12.2014

AIDS.gov, 2014. *A Timeline of Aids*.

Tilgjengelig: <https://www.aids.gov/hiv-aids-basics/hiv-aids-101/aids-timeline/> Lastet ned: 08.11.2015

Balabanova, Ekaterina. 2015. *The Media and Human Rights*. Routledge. New York

BBC News. 13.10.2015. *Ebola bedre prevented 40,000 deaths*. Tilgjengelig:

<http://www.bbc.com/news/health-34506568> Lastet ned: 10.11.2015

BBC News. 09.10.2015. *Syria: The story of the conflict*. Tilgjengelig:

<http://www.bbc.com/news/world-middle-east-26116868> Lastet ned: 15.11.2015

Benthall, Jonathan. 2010. *Disasters, Relief, and the Media*. Sean Kingston Publishing. London, I.B Tauris & Co ltd.

Bistandsaktuelt, 2015. *Milliarder til Syria-flyktninger*. Tilgjengelig:

<http://www.bistandsaktuelt.no/nyheter/2015/statsbudsjett-2016/> Lastet ned: 15.10.2015

Browning, D. Larry og Kee, F. Kerk. *E-mail Recruiting and Phone Interview*.

Tilgjengelig: <https://www1.chapman.edu/~kee/PDF/C17.pdf> Lastet ned: 19.11.2015

Brurås, Svein. 2012. *Nyhetsvurderinger, på innsiden i fem redaksjoner*. IJ-forlaget. Kristiansand

Chouliaraki, Lilie. 2006. *The Spectorship of Suffering*. Sage Publications

Cottle, Simon, Pantti, Mervi og Wahl-Jørgensen, Karin. 2012. *Disasters and the Media*. 7. Utg. Peter Lang. New York

Cottle, Simon. 2009. *Global Crisis Reporting. Journalism in the Global Age*. Open University Press. New York

- Cottle, Simon og Nolan, David. 2007. *Journalism Studies: Global Humanitarianism and the changing aid-media field*. *Journalism Studies*. Routledge. Tilgjengelig: <http://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/14616700701556104> Lastet ned: 13.10.2014
- Contreras, 2012 . *Through a Glass Darkly- The Medias role in Humanitarian Crisis*. Tilgjengelig: <http://www.tutufoundationusa.org/2012/10/through-a-glass-darkly---the-medias-role-in-humanitarian-crises/> Lastet ned 24.8.2014
- Dagsavisen. 20.10.2015. *Kutter bistand til land i ebolakrise*. Tilgjengelig: <http://www.dagsavisen.no/innenriks/kutter-bistand-til-land-i-ebolakrise-1.287267> Lastet ned: 19.11.2015
- Dalen, Monica. 2004. *Intervju som forskningsmetode: En kvalitativ tilnærming*. Universitetsforlaget. 2 utg. Oslo
- Dagbladet. 09.10.2014. "Det er dessverre historisk at vi har fire kriser på dette nivået" Tilgjengelig: <http://www.dagbladet.no/2014/10/09/nyheter/utenriks/nyhet/usa/politikk/35670426/> Lastet ned: 15.11.2015
- Dagbladet, 09.09.2005. *Norges Rolle i Sudan etter valget*. Tilgjengelig: <http://www.dagbladet.no/kultur/2005/09/09/442803.html> Lastet ned: 15.11.2015.
- Dagbladet, 15.11.2015. *Unnskyld meg Facebook, men hvor var det libanesiske flagget da det smalt i Beirut*. Tilgjengelig: <http://www.dagbladet.no/2015/11/15/nyheter/utenriks/terror/paris/beirut/41966189/> Lastet ned: 15.11.2015
- Det store Norske Leksikon. 2014. *Medialisering*. Tilgjengelig: <https://snl.no/medialisering> Lastet ned: 15.08.15
- Det Store Norske Leksikon. *Kosmopolitisk*. Tilgjengelig: <https://snl.no/kosmopolitisk> Lastet ned: 15.08.2015
- Eide, Martin. 2004. *Hodet på blokken. Essays om journalistikk*. Gyldendal Akademisk. Bergen
- Eide, Elisabeth og Simonsen, Anne Hege. 2009. *Dekke verden! Lærebok i utenriksjournalistikk*. IJ-forlag. Kristiansand
- Eide, Elisabeth, Elgesem, Dag, Gloppen, Siri og Rakner, Lise. 2014. *Klima, medier og politikk*. Abstrakt forlag. Oslo.
- E24. 2012. *Aftenposten legger ned aftenutgaven*. Tilgjengelig: <http://e24.no/media/aftenposten-legger-ned-aftenutgaven/20266171> Lastet ned: 15.11.2015

- Folkehelseinstituttet, 06.05.2015. *Hivsituasjonen i Norge per 31. Desember 2014*. Tilgjengelig: <http://www.fhi.no/artikler/?id=114218> Lastet ned: 08.11.2015
- Franks, Suzanne. 2006. *The CARMA Report: Western Media Coverage of Humanitarian Disasters*. *The Political Quarterly*. Vol.77, utg 2. Side 281–284.
- Galtung, Johan og Ruge, Mari Holmboe. 1965. *The structure of Foreign News. The Presentation of the Congo and Cyprus Crises in Four Norwegian Newspapers*. *Journal of Peace Research*, 65 (1) s. 64-90
- Global Humanitarian Forum, 2009. *The Anatomy of a Silent Crisis*. Tilgjengelig: <http://www.ghf-ge.org/human-impact-report.pdf> Lastet ned: 05.11.2015
- Hernes, Gudmun. 1978. *Det mediavridde samfunn*. Universitetsforlaget. Oslo
- Hopmann, Nicolas og Skovsgaard, Morten. 2014. *Forskningsmetoder i journalistik og politisk kommunikation*. Hans Reitzels Forlag. København
- Huffingtonpost, 12.09.2014. *Central African Republic Death Toll*. Tilgjengelig: http://www.huffingtonpost.com/2014/09/12/central-african-republic-death-toll_n_5810010.html Lastet ned: 08.11.2015
- IFRC, 2005. *World Disasters report*. Tilgjengelig: <http://www.ifrc.org/Global/Publications/disasters/WDR/69001-WDR2005-english-LR.pdf> Lastet ned: 17.12.2014
- Johannessen, Tufte og Christoffersen. 2009. *Introduksjon til SPSS*. Abstrakt forlag. Oslo
- Kallevik, Svein Arthur. 2004. *Journalistikk i krise. Om krisejournalistikk og krisereaksjoner*. IJ-forlaget. Kristiansand
- Kildal, Ann-Therese 2014. *Band Aid-låten illustrerer pinlig kunnskapsløshet og vestlig arroganse*. 20. november. Tilgjengelig: <http://www.aftenposten.no/meninger/debatt/Band-Aid-laten-illustrerer-pinlig-kunnskapsloshet-og-vestlig-arroganse-7793640.html> Lastet ned: 15.09.2015
- Klassekampen. 2013. *Våre lesere*. Tilgjengelig: <http://www.klassekampen.no/annonser/statistikk> Lastet ned: 24.11.2014
- Leger uten grenser, 2013. *Glemte kriser*. Tilgjengelig: <http://kampanjer.legerutengrenser.no/glemte-kriser/om> Lastet ned: 10.08.2015
- Leyda, Julia og Negra, Diane. 2015. *Extreme weather in the media*. Routledge. New York

- Lynch, Stacy og Peer, Limor. 2002. *Newspaper Content: A How-To Guide*. Readership institute. Tilgjengelig: http://www.readership.org/content/content_analysis/data/how-to.pdf Lastet ned 31.10.2014
- Neuendorft, Kimberly A. 2002. *The Content Analysis Guidebook*. Sage publications
- Nohrstedt, Stig A, og Ottosen, Rune. 2014. *New Wars, New Media and New War Journalism. Professional and Legal Challenges in Conflict Reporting*. Nordicom. Göteborg
- Norad. *Norsk bistand i tall*. Tilgjengelig: <http://www.norad.no/om-bistand/norsk-bistand-i-tall/> Lastet ned: 13.11.2015.
- NRK. 13.03.2015. *Vil skyte ned helikopter med nødhjelp*. Tilgjengelig: http://www.nrk.no/urix/_-vil-skyte-ned-helikopter-med-naudhjelp-1.12257542
- Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights. 25.12.2014. *Report on the human rights situation in Ukraine*. Tilgjengelig: http://www.ohchr.org/Documents/Countries/UA/OHCHR_eighth_report_on_Ukraine.pdf Lastet ned: 15.10.2015
- Oltedal, Audgunn. 2012. *Vesentlig og viktig. Om profesjonsverdier i journalistikken*. Cappelen Damm. Oslo
- Ottosen, Rune. 2009. *VG, Saddam og vi*. IJ-forlaget. Kristiansand
- Palmstrøm, Kari. 2012. *Makt og medier*. Tilgjengelig: <http://home.hib.no/mediesenter/medium/bokmal/pdf/makt.pdf> Lastet ned: 15.11.2015
- Sjøvaag, Helle. 07.08.2014. *Schibsted-avisene: Mer nærsynte, men ingen ensrettig*. VoxPublica. Tilgjengelig: <http://voxpublica.no/2014/08/schibsted-avisene-mer-naersynte-men-ingen-ensretting/> Lastet ned: 30.10.2014
- Storsul, Tanja og Staksrud, Elisabeth. 2012. *Power-Point om kvantitativ innholdsanalyse*. UiO. Tilgjengelig: http://www.uio.no/studier/emner/hf/imk/MEVIT2800/v12/undervisningsmateriale/3Innsamling_kvantitativ.pdf Lastet ned 30.10.2014
- Sørensen, John. 1991. *Mass Media and Discourse on Famine in the Horn of Africa*. Sage Publications
- The Foundation for AIDS research. 2011. *Thirty Years of HIV/AIDS: Snapshots of an Epidemic*. Tilgjengelig: <http://www.amfar.org/thirty-years-of-hiv/aids-snapshots-of-an-epidemic/>Lastet ned: 08.11.2015
- UNDP. *Tusenårsmålene*. Tilgjengelig: http://www.no.undp.org/content/norway/no_no/home/mdgoverview/overview/mdg1/ Lastet ned 31.8.2014

- UNHCR, 2015. *2015 UNHCR Country Operations profile – Central African Republic*. Tilgjengelig: <http://www.unhcr.org/pages/49e45c156.html> Lastet ned: 08.11.2015
- United Nations. *Rwanda, a Brief History of the Country*. Tilgjengelig: <http://www.un.org/en/preventgenocide/rwanda/education/rwandagenocide.shtml> Lastet ned: 15.11.2015
- VG. 2015. *Brende om Ukraina: Verste Humanitære krisen i Europa siden Balkan-krigen. Norge gir 40 millioner i nødhjelp*. Tilgjengelig: <http://www.vg.no/nyheter/utenriks/ukraina/brende-om-ukraina-verste-humanitaere-krisen-i-europa-siden-balkan-krigen/a/23450188/> Lastet ned 01.11.2015
- VG. 2014. *Nasjonal dugnad for syriske flykninger*. Tilgjengelig: <http://www.vg.no/nyheter/meninger/syria/kronikk-nasjonal-dugnad-for-syriske-flykninger/a/23412532/> Lastet ned: 20.10.2015
- VG. 2011. *Mediehuset VG*. Tilgjengelig: <http://vginfo.vg.no/>
- Aftenposten. *Om Aftenposten*. Tilgjengelig: http://medielab.aftenposten.no/om_aftenposten.html Lastet ned: 24.11.2014
- Regjeringen. 05.05.2014. *Giverkonferanse for Sør-Sudan i Oslo 20.mai*. Tilgjengelig: <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/giverkonferanse/id758334/>
- Regjeringen. 19.11.2014 *Forebygging av humanitære kriser*. Tilgjengelig: <https://www.regjeringen.no/no/tema/utenrikssaker/humanitart-arbeid/forebygging/id445327/> Lastet ned: 15.11.2015
- Regjeringen. 07.10.2015. *Historisk økning i humanitær innsats*. Tilgjengelig: https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/budsjett_hum/id2455931/ 15.11.2015
- Regjeringen. 08.08.2012. *Humanitær bistand til naturkatastrofer*. Tilgjengelig: <https://www.regjeringen.no/no/dokumentarkiv/stoltenberg-ii/ud/tema-og-redaksjonelt-innhold/temasider/2008/bakgrunn/id445335/> Lastet ned: 15.11.2015
- Regjeringen. 07.02.2012. *Hvorfor er Norge i Afghanistan?* Tilgjengelig: https://www.regjeringen.no/no/tema/utenrikssaker/utviklingssamarbeid/innsikt_afghanistan/situasjonen/id573476/ Lastet ned: 15.11.2015
- Regjeringen. 11.02.2014. *Om Norges engasjement i Syria og Sør-Sudan*. Tilgjengelig: https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/redegjorelse_stortinget/id750982/ Lastet ned: 15.10.2015
- ReliefWeb. *Oversikt over humanitære krisesituasjoner*. Tilgjengelig: http://reliefweb.int/disasters?search=&page=3&f%5B0%5D=field_disaster_date%3A%5B1994-01-01T00%3A00%3A00Z+TO+1995-01-01T00%3A00%3A00Z%5D Lastet ned 27.8.2014

Ross, Steven S. 2004. *Towards New Understanding: Journalists and Humanitarian Relief Coverage*. Colombia University, Fritz Institute. Tilgjengelig fra: http://www.fritzinstitute.org/PDFs/Case-Studies/Media_study_wAppendices.pdf
Lastet ned: 23.8.2014

Østbye, Helge, Helland, Knut, Knapskog, Karl, Larsen, Leiv og Moe Hallvard.
2013. *Metodebok for mediefag*, 4 utg. Fagbokforlaget. Bergen

9 Vedlegg

Vedlegg 1, Kodeskjema SPSS

Lengde

1. Veldig kort

Under 50 ord

2. Vanlig notis og kort artikkel

Fra 50-150 ord, oftest uten ingress

3. Mellomstor/medium

150-350 ord

4. Lang/Helside

350-600 ord

5. Veldig lang/helside/midtsideoppslag

600–1100 ord

Sjanger

1. Nyhetsartikkel

Artikkel som bringer nyheter eller informasjon om et bestemt tema. Artikkelen inneholder sitater i direkte tale, men teksten vitner ikke om en intervjusituasjon, det vil si det finnes ikke spor etter journalistens spørsmål. På denne måten kan sitatene være basert på skriftlige eller muntlige intervjuer, pressemeldinger, pressekonferanser, foredrag, forelesninger.

2. Reportasje

Artikkelen bygger på direkte observasjon fra journalisten i tillegg til for eksempel informasjon fra muntlige eller skriftlige kilder, og intervju. Det som er grunnleggende for den undersøkende reportasjen er at journalisten bruker seg selv som kilde.

3. Intervju

Artikkelen klassifiseres som intervju dersom intervjuet er presentasjonsform. Det må fremgå at journalisten har stilt spørsmål, og fått svar. Artikler som er blandinger av intervju og referat vil bli klassifisert som intervju der journalisten er synlig i teksten.

At journalistens spørsmål og kildens svar på spørsmålet tilkjennegis (kodes som C), og skiller seg altså ut fra intervjuer brukt som metode for å skaffe sitater. (Dette kodes under A).

4. Referat/Omtale

Artikkelen er basert på at journalisten gjenforteller det som har skjedd, blitt sagt og skrevet.

5. Kommentar

Alle innlegg skrevet av redaksjonell medarbeider i avisa med spesielt kunnskap/ innsikt i tema. Kan romme meninger, analyser, kronikker etc.

6. Leserinnlegg

Skrevet av leser/utenforstående part. Grunnen til at jeg inkluderer denne variabelverdien er fordi leserinnlegg også er en del av redaksjonelle prioriteringer. Dette rommer også meninger, kronikker, debattinnlegg etc.

7. Notis

Veldig kort – notis

Type krise

Jeg ønsker å kartlegge hvilke type humanitære krisesituasjoner som får mediedekning i de valgte avisene. Derfor er det hensiktsmessig å kategorisere de. Jeg vil kun inkludere situasjoner som har ført til et behov for humanitær bistand i analysen. Jeg vil altså ikke inkludere katastrofer som ikke har ført til et behov for humanitær eller internasjonal bistand.

Jeg vil kun inkludere artikler som handler om den humanitære situasjonen. Under variabelen *væpnede konflikter*, vil jeg derfor ikke inkludere artikler om kamphandlinger eller som ikke tar for seg den humanitære krisen. Dette fordi jeg kun ønsker å undersøke mediedekningen av humanitære krisesituasjoner, ikke krigssituasjoner. Hvis jeg hadde inkludert alt, ville det humanitære perspektivet blitt underrepresentert og ikke gitt et riktig bilde av mediedekningen.

Krisene er valgt ut i fra FNs egne lister på humanitære kriser.

1. Naturkatastrofer

Naturkatastrofer er alle større katastrofer forårsaket av "naturen" som for eksempel vulkanutbrudd, flom, osv.

2. Menneskeskapte katastrofer

Menneskeskapte katastrofer er katastrofer forårsaket av mennesker. Et eksempel på dette kan være olje/gass lekkasjer som har ført til store ødeleggelser.

3. Sykdomsepidemier

Jeg vil inkludere sykdomsepidemier som har ført til større skade/død, som for eksempel kolera og ebola. Jeg har også inkludert artikler som omhandler HIV/AIDS.

4. Væpnede konflikter

I denne variabelen har jeg inkludert de største væpnede konfliktene som har ført til et stort behov for humanitær assistanse. Jeg har ikke inkludert mindre konflikter der sivilbefolkningen ikke har blitt utsatt for overgrep.

5. Sultkatastrofer

Denne variabelen vil inneholde situasjoner som har ført til sult- og ernæringskriser.

Tema/vinkling

Jeg ønsker å få et overblikk over hvilke type saker som får størst mediedekning i avisene. Da er det viktig å kartlegge hvilke type temaer som blir prioritert. Verdivariabelen "Overgrep mot sivile/hjelpemannskap" har ulik mening ved væpnede konflikter og natur, sult- og sykdomskatastrofer. Sistnevnte har fokus på antall døde/skadede, og spredning av virus/sykdom. Ved væpnede konflikter handler det om drap og overgrep gjort av mennesker.

1. Politisk

Denne variabelverdien innebærer alle artikler som omhandler hva myndighetene (ikke norske) utaler seg om den humanitære situasjonen.

2. Økonomi

Artikler som beskriver hvordan økonomien innlands og internasjonalt reagerer/har innvirkning på krisen.

3. Norsk vinkling

Artiklene som handler om nordmenns innsats eller bekymringer, norsk bistand og norske myndigheter.

4. Overgrep mot sivile/hjelpemannskap

Artikler som handler om overgrep/drap på sivile og hjelpemannskap. Verdivariabelen ”Overgrep mot sivile/hjelpemannskap” har ulik mening ved væpnede konflikter og natur, sult- og sykdomskatastrofer. Sistnevnte har fokus på antall døde/skadede, og spredning av virus/sykdom. Ved væpnede konflikter handler det om drap og overgrep gjort av mennesker.

5. Humanitær bistand

Artikler som handler om humanitære behov og hjelpearbeid samt internasjonal økonomisk støtte til situasjonen.

6. Situasjonsrapport/omstendigheter og omfang

Artikler som handler om den generelle situasjonen til krisen.

7. Flykninger

Artikler som har fokus på flykningene i katastrofen.

8. Annet

Artikler som har fokus på «samlesaker».

Grafiske virkemidler

I denne variabelen vil jeg ha JA/NEI som variabelverdier. Jeg vil kun undersøke hvorvidt artikkelen bruker bilde i saken, ikke størrelsen eller motivet.

Artikkelprodusent

Jeg vil undersøke hvilke kilde avisens innhold kommer fra, altså ikke hvilke kilder har brukt. Da vil jeg se på NTB-meldinger, egen avis, annen avis, radio eller TV, kombinasjon av NTB og egen avis, annet nyhetsbyrå, kombinasjon av NTB og annen avis som kilde, kombinasjon av andre kilder og tilslutt uklart opphav.

Hvilken krise

Jeg ønsker å ha en oversikt over hvor mange artikler som ble skrevet om den valgte krisen. Dette for å få en umiddelbar følelse av mediedekningen.

Jeg vil ta utgangspunkt i de krisene jeg har valgt ut ifra FNs lister om humanitære kriser, samt de jeg oppdager underveis i kodingen. Variablene ble derfor definert etter endt koding. Dette for å se om jeg kunne slå sammen noen av variablene. Under kodingen kodet jeg variablene ved å legge inn navn.

1. Borgerkrigen i Rwanda
2. Bosnia-krigen
3. Sørøst-Asia naturkatastrofer
4. Midtøsten-naturkatastrofer
5. Asia naturkatastrofer
6. Sør-Amerika/Mellom-Amerika naturkatastrofer
7. Afrika sult/sykdom/naturkatastrofer
8. Tsunamibølgen
9. Ukraina
10. Syria
11. Sør-Sudan
12. HIV/AIDS
13. Ebola
14. Sult/sykdom Asia
15. Sult/sykdom Midtøsten
16. Naturkatastrofer/sult/sykdom vesten
17. Verden
18. Barnesoldater
19. Haiti
20. Sudan
21. Sentralafrikanske republikk
22. Palestina/Gaza
23. Irak
24. Andre konflikter Afrika
25. Afghanistan
26. Angola
27. Mosambik
28. Konflikter andre områder
29. HIV/AIDS Norge

- 30. Kongo
- 31. Uganda
- 32. Klima

